

T biçimli Tanrı Tanımgasının Doğuşu ve Göbekli-Tepe Yazıları

Birth of the T Shape God Sign and Göbekli-Tepe Texts

Başlıkta dikkatinizi çekmiştir. Dil bilimcilerin ‘TAMGA’ olarak andıkları sözcüğü ben genellikle ‘TANIMGA’ olarak anmaktayım. Bu sözcüğü ‘TAMGA’ veya ‘DAMGA’ olarak seslendirince sözcüğün bu biçimi ile kendi sözcük içeriği hakkında tam olarak geniş bilgi iletimi yapmadığını düşünüyorum. TANIMGA dediğimde, bu **‘tanım yapan işaretler’** demektir.

Petroglifler ve Tanımgalar en eski yazı işaretleridirler. Tanımgaların karşılıkları bazen bir sözcük bazen bir cümle olabilir. Dil bilimciler tamga işaretlerden bahsederken bunların bazılarının bir araya gelerek bileşik tanımgaya işaretleri oluşturduğunu söylemezler. Çünkü bu konuyu bilmezler. Daha doğrusu ben bu detaydan bahseden veya bu detayı yazan bir dil bilimci ne duydum ne de gördüm.

Tanımgaya işaretler zamanla hece ses ve basit ses karşılığı olan Alfabe işaretlerine dönüşmüşlerdir. Yani bütün alfabe işaretlerinin kökünde geçmişin tanımgaları vardır diyebiliriz.

Türk dilini pek çok dilbilimci benden daha iyi konuşur ve yazar. Tabi onlar Türk dili denildiğinde Anadolu’da konuşulan İstanbul ağzını Türk dilinin merkezine alarak düşünürler fakat İstanbul ağzı hiçbir tarih döneminde Türk dilinin merkezinde olmamıştır. Türk dili denildiğinde bunu Türkiye Türkçesi olarak algılamamalıyız. Türk dili Türkiye gibi dar bir alana sığdırılacak bir dil değildir. Dünyanın en eski ve köklü dillerinden birisidir ve ilk yazı işaretleri olan tamgaları da Erken-Ön-Türk dilleri konuşan atalarımızın bir icadı olmalıdır. Eldeki veriler bunu söylememizi gerektirir. Tabi kendi öz diline Batılı öğretinin imal ettiği gözlükle bakan körler bunları söylemeyecektir.

Benim kendimi geliştirmeye çalıştığım ve uzun yıllarımı verdiğim çalışma alanım daha çok ilk tanımgaların ve yazı işaretlerinin nasıl doğmuş olabileceği ve yazının nasıl evrilmiş ve gelişmiş olduğu konusu üzerindedir. Bu konuları araştırırken doğal olarak kendi bilgimi ve çıkarımlarımın doğruluğunu sınamak için antik yazıtları ve daha önce okunamadığı söylenen geçmişin yazılarını okumaya çalışıyorum.

Bu çalışmalarım sırasında bazı araştırmacılar tarafından dünyada halen çözülememiş 10 gizemden birisi olarak gösteriliyor olan ve Batıda Voynich Elyazması adı ile tanınan ve bizim ‘ATA El Yazması’ adını vermiş olduğumuz bir elyazması ile karşılaştım. Bu yazma üzerindeki özel alfabe daha önce bir benzerinin hiçbir yerde görülmediği söylenen bir alfabeydi ve bu yazmanın gün yüzüne çıkarıldığı 1912 yılından beri üzerindeki yazılar herhangi bir dilde okunamamış ve içerik de çözülememişti.

Bu makalemizde ATA el yazmasındaki bazı alfabe işaretleri ve tanımgalarından örnekler vereceğim. Fakat ATA el yazması hakkında bir kitap ve çok sayıda makale yazdığımız için bu konuya girmiyorum.

Çalışmalarımız hakkında fikir sahibi olmayanlar için burada çoğul olarak ‘biz’ anlamında yazdığım sözcükleri de kısaca açıklayayım. Adına ‘ATA Çalışma grubu’ veya ‘ATA

araştırma ekibi' dediğimiz bir aile çalışma grubumuz var. Biz Kanada'da, Türkiye ve Azerbaycan'da ikamet ediyoruz.

ATA el yazması (Voynich veya VMS olarak da andığımız) özel alfabe konusunda çalışırken, Türk dili ve yazıları konusunda araştırmalar yapan pek çok bilim insanının kitaplarında önerilen muhtelif eski alfabelerin transkripsiyonlarına bakarak buralarda Voynich alfabesindeki karakterlere benzeyen karakterlere hangi ses değerlerinin verilmiş olduğunu taradık.

Bu tarama sonunda benzer işaretler karşılığı eşlenen sesleri Voynich yazılarında da denemeye başladık.

Net örnekler verelim ki bahsettiğimiz bu detay konu daha iyi anlaşılsın.

Mesela N harfi (**n**) bunun tipik bir örneğidir. ATA El yazmasında bu **|N|** harfi şekilde gösterilmiştir. Burada küçük bir not düşmek gerekirse Latin alfabesinin '**n**' harfi bu şekilde

işaretin sadece ve sadece 90 derece sola dönmüş halidir diyebiliriz ve bu işaretin bilimin bugün Latin alfabesinin doğuşu için öne sürdüğü en eski bağlantısına nazaran binlerce yıl daha eski olduğunu gösterebiliriz. Bu işaret bugün büyük oranda unutulmuş olsa da, geçmişte bir tanımga olarak da kullanılmış bir işarettir.

Bu işaret Türk tanımga işaretlerinden tam bir yuvarlak/dairesel çizgi ile (**O**) gösterilen, '**AN**'/'**ON**' ses-değeri ile okunan '**O**' tanımgasının (bazı dil bilimcilere, araştırmacılara göre Proto Türkçe 'yazı işareti' veya 'alfabe karakteri' olarak nitelenen '**O**' yuvarlak işareti ile ifade edilen yazı işaretinin¹) bilerek bozulması ile elde edilmiştir.

Bir başka değişle, 'tam bir daire çizilerek' ifade edilen ve '**AN**'/'**ON**' okunan işaretin yerine, 'sol ucu açık/sola bakar bir yay eğrisi' kalacak şekilde, (sadece bir kısmını silerek) tamamı '**AN**'/'**ON**' olarak okunan tanımganın (*bir kısmı silinmiş*) yeni sürümünün ses-değeri, baştaki '**A**'/'**O**' sesinin atılarak sadece '**N**' sesinin okunması ile doğmuştur.

Böylece yeni ses değeri '**N**' olarak seslendirilmiş bir alfabe karakteri halini almıştır. Bu işaret hem Runik denilen alfabelerde hem de Latin alfabesinde (küçük bir değişiklik ile) görülebilmektedir.

Bu durum da bize tanımgalardan bilinçli şekilde aynen matematiksel bir işlem yapar gibi, bir alfabe karakterinin nasıl oluşturulmuş olduğunu anlatan çok sayıda örnekten sadece birisidir.

Aslında bugün '**AN**' olarak seslendirdiğimiz sözcük, alfabaya geçilmediği ve sadece tanımga yazıların okunduğu dönemlerde, daha büyük bir çoğunluğun ağzında muhtemelen '**ON**' şeklinde seslendirilmekteydi. Bunu düşünmemizi gerektirecek bazı işaretler vardır.

Bu '**N**' işaretini birçok akademisyen ve araştırmacı (eklemlili dil konuştuğu bilinen ve Türk dili ile akrabalığı olduğunu düşündükleri kültürlerin eski yazılarına alfabe

¹ [Mirşan Kazım, "Türklerin Kaybolan Ataları" Sayfa 39'da bulunan tabloda Pr.Türk 'ON', MMB yayınları – 2011, ISBN: 978-975-01736-1-5]

transkripsiyonu yaparken) aynı ‘N’ ses değeri ile okumuşlardı. Yani bu işarete ilk defa ‘N’ sesi vererek okuyan araştırmacılar bizler değiliz².

Bu şekilde [N] sesi ile okuduğumuz ve sanki ‘C’ harfinin tersi gibi görünen işareti muhtemelen tarihte bir dönem yine ‘AN’ ve ‘ON’ biçiminde okuyan kimselerin olduğunu düşünebiliriz. Yani AN/ON okunan tanımga tam bir daire olabileceği gibi ters bir hilal ay şeklinde veya ters C harfi görünümünde de olmuş olmalıdır ve buna ilave olarak yapılan transkripsiyonların okumalar ile doğrulanmasından dolayı net olarak biliyoruz ki, tarihte belli bir coğrafyada belli bir dönemde içi dolu bir nokta işareti gibi görünen ve AN/ON şeklinde okunan işaret de kullanılmıştır.

Nokta (●) işaretini AN/ON biçiminde seslendirme, ATA el yazmasında da görülmüştür.

‘ATA El yazması’ alfabesine transkripsiyon yaparken bu işareti Latin abc’imiz karşılığı ‘N’ olarak okumuş olmamız bazı Voynich yazması meraklıları tarafından anlaşılmamaktadır. Bunun başlıca sebebi ise Türk tanımgaları ve yazı işaretleri hakkında ya hiç bilgi sahibi olmamaları ya da yüzeysel olarak konuyu biliyor olmalarıdır. Bunlar Latin veya Runik denilen yazı karakterleri ile Türk kültürünün geçmiş yazıları arasında bir bağlantı göremiyorlar. Gerçekte ise bu bağlantıları açıkça gösteren ve aynı eşlemeyi yapmış olan pek çok akademisyen ve araştırmacı tarafından yazılmış yüzlerce kitap ve makale vardır.

Türk tanımga veya yazı işaretleri hakkında bilgi edinmek isteyenlere burada³ bazı kaynaklar önerebiliriz.

Diller arası sözcük alış-verişinde olduğu gibi, kültürler arasında da ortak yazı işaretlerinin ve alfabelerin pek çok farklı dilin yazılarında kullanıldığını biliyoruz.

Prof. Dr. Firudin Celilov, geçmişte aşağıdaki tabloyu göstererek muhtelif konferanslarında ve konuşmalarında, geçmiş kültürlerimizin yazılarına ait okumalarını paylaşırken bu ‘N’ işaretini de kaynağı ile birlikte göstermişti.

² [Türk Runik İşaretleri tablo 1 / Kaynak: Prof. Dr. Firudin Celilov’un “İslam Öncesi Türk Tarihi 9 Bitik” adlı kitabının Birinci Bitik (birinci cilt) sayfa 152’de ve başka sayfalarda da görülebilir.]

³ - Prof. Dr. Firudin Ağasioğlu Celilov’un "İslam Öncesi Türk Tarihi - 9 Bitik" adlı çok ciltli kitapları,
- Kazım Mirşan’ın ‘Proto Türkçe Yazıtlar’ 1970 ve diğer (sayıca 50’ye yakın ve muhtelif dillerdeki) kitapları,
- 'ER' Tamgası Ve Ondan Türeme Tamga İşaretleri Bu Kaynakta Sayfa 571, 537, (ve 306, 316, 329, 364, 399, 439, 441, 496, 511, 524, 527, 530, 637, 541, 545, 547, 571, 583 ve 601'de ve de başka farklı sayfalarda görülebilir) Görseller İçin Kaynak: The Heraldic Sign Tamgha of the Protobulgarian Ruler Clan Dulo and the Tamgha of the Oghuzian Tribe Qayı Protobulgarians Xiongnu Tamghas / Link: <http://www.bolgnames.com/Images/Dulo.Osmanids_1.pdf>
- 'ER' TAMGASI Bu linkte 2. Sayfada ve Kaynak eserinde muhtelif sayfalarda görülmektedir (Sayfa 2, 289, 290 etc) Kaynak Eserin Link Adresi: : <<https://www.scribd.com/document/137103213/Turkic-Alphabet-Genesis>> & ER 'R' Tamga İşareti <<https://tarihvearkeoloji.blogspot.com/2019/06/latmos-kaya-resimleri-ve-er-damgas.html>>

Prof. Dr. Firudin A. Celilov, kendisi alfabe transkripsiyonlarının nasıl yapıldığı ve hangi ses değerleri ile okunduğu konularında muhtelif konferanslar vermiş ve çok detaylı olarak akademik seviyede açıklamalarda bulunmuştu.

Bir başka değişle, Prof. Dr. Firudin Celilov da yaptığı muhtelif alfabe transkripsiyonlarında Latin Alfabesinin [N] sesi karşılığı olarak bu işareti göstermişti.

Kendisinin, bana yakın zamanda armağan ettiği “İslam Öncesi Türk Tarihi 9 Bitik” adlı kitabının “Birinci Bitik” (birinci cilt) sayfa 152’de de tekrar bir alfabe transkripsiyon tablosu görölmektedir ve burada da [N] sesi karşılığı gösterilen Türk-Runik işaretleri arasında aynı işaret yer bulmuştur.

Yani, Batı da dil bilimciler bizim geçmişe ait olarak hangi yazıları tam olarak okuyabildiğimizden çoğunlukla haberleri yoktur ancak bazı Runik işaretlerin oldukça eski zamanlardan beri aynı ses değerleri ile kullanıldığı bizim coğrafyamızda birçok araştırmacı tarafından yaygın şekilde bilinmektedir.

Aynı şekilde Eski-Türk dili ve yazılarını araştıranlar da bu konularda bilgi sahibidir ve bu işaretlere bu ses değerlerini tayin eden tek uzman Sayın Celilov’da değildir.

Biz Eski Türk dilinde yazılmış Runik ve tanımgâ yazı işaretleri hakkında bunlar gibi yaygın bilinen bilgileri de transkripsiyonumuzu yaparken değerlendirmiş bulunuyoruz.

Bizim bu bilgileri farklı boyutları ile uzun yıllar önce ilk olarak öğrendiğimiz kaynak ise araştırmacı Sayın Kazım Mirşan’ın kitaplarıdır.

Prof. Dr. Celilov’un 2019 yılında bize armağan ettiği kitabında da göröldüğü gibi, kendisinin Türk Runik alfabesi olarak gösterdiği ve farklı coğrafyalarda Türkçe olarak okunmuş yazılardan derlenen alfabe işaretleri karşılığı gösterilen ses değerleri aşğıdaki tabloda (görsel Türk Runik İşaretleri tablo 1’de) gösterilmiştir. Tabloyu Prof. Dr. Firudin A. Celilov’un aynı kitabından alıntılanmış bulunuyoruz.

Aşğıda araştırmacı yazar Sayın Kazım Mirşan’ın kitaplarından da alıntı yaptığımız tablolardan da bazılarını burada göstermekteyiz. Buna göre, her ikisinin kitaplarında

yayınlanmış olduğı tablolarda sarı renk ile işaretlediğimiz alanda Voynich alfabesindeki (Latin karşılığı [N] olan) harfin gösterilmiş olduğı görülecektir.

Prof. Dr. Celilov paylaştığı bir transkripsiyon tablosunda buna benzer birbirine oldukça benzer ancak birbirinden azca farklı çizilmiş görünen iki ayrı işareti **|b|** ve **|n|** olarak seslendirdiğini göstermiştir.

Türk Runik İşaretleri tablo 2 de ise araştırmacı yazar Kazım Mirşan tarafından onun yazdığı ‘Proto-Türkçe Yazıtlar’ kitabında gösterdiği alfabe transkripsiyonu örneklerini görüyorsunuz.

Sayın Mirşan Kendisi bir yüksek mühendis idi ve onun çalışmaları maalesef dil bilimi adamları tarafından ciddi şekilde değerlendirilmedi diye düşününüz. Bir araştırmacının dil bilimcisi olmaması elbette onun yazdıklarını kökten yanlış yapmaz. Hataları olsa dahi bu tip çalışmalar incelenmeyi hak ederler. Sayın Mirşan’ın yaptığı bütün okumalara katılmayabiliriz ancak düşününüz ki onları toplu halde reddedecek kesin deliller de ortada yoktur. Herhangi

bir çalışmanın Türk dili için üretilen kurallara uymadığı iddiaları, o çalışmanın yanlış olabileceğini göstermek için tek başına yetersizdir.

TÜRK RUNİK ÖLİFBASI		Etrusk	Yunan	Finikiya	Aramey	LATİN
Sesler	İşareler					
a ə e	2 5 x	A Ǝ ^e	A a	⋈ 4	⋈	A
i i	↑	I	I 2 2			I
o u	>	∇ Y Y	CO	O Y ^w	∇ O 4	O
ö ü	4 H M	Ǝ v	V Y Y _{u,u}	2 4 ^w	Y ^w	U
b	⋈ ⋈ ⋈ ⋈		5 h B	9	9	B
p	1	1	↑ Γ	1 2	1 2	P
l	Y L	J	Λ L	L	L	L
m	⇒ ⇒	γ Λ M	~ M	γ ɣ	γ ɣ	M
n	2 5 0 4	γ H H	Γ N	ɣ ɣ	ɣ	N
r	γ 4 4	Δ Δ	P R	4 4	4 9	R
y y'	2 Δ 9			2 2	2	
d d'	+ x 3 3 3	⊕	Δ 4	Δ Δ	9 4	D
t t'	3 3 h r	⊕ T Y t	T + Y	+ x ⊕ r	+ + r	T
ç	h Y h					
s s	1 Y 4 4	2 5 3 M	M 2 5	⊕ V W	⊕ W	S
z	4 x h	⊕ I	⊕ 2 I	Z I	2 I	Z
k q	↓ h Δ 7 h B	⊕ 9 >	K 9 Γ	↓ Φ 4	4 7 1 1	K/C
g ğ	h h 2 4 4	⊕ h ⊕ h	⊕ h H h	h h H x	h h H x	
Qovuşuq sesler	M lt, ld nt, nd nç rt	Φ ph Y v kh	Φ ph X + ks Y v + kh			
Ayrıncı işareler	! Z Σ : : .	: :				

Türk Runik İşaretleri tablo 1 / Kaynak: Prof. Dr. Firudin Celilov'un "İslam Öncesi Türk Tarihi - 9 Bitik" Adlı kitabının Birinci Bitik (birinci cilt) sayfa 152'den alıntıdır.

Türk Runik yazıları bin yıllar boyunca farklı zaman ve farklı coğrafyalarda hep aynı ses değeri ile kullanılmıştır demek mantık ile çelişen bir çıkarım olacaktır.

Türk Runik yazıları dediğimizde, farklı coğrafyalarda farklı grupların farklı zamanlarda kullandıkları ve ses değeri olarak da çizim olarak da birbirinden bazen azca bazen ciddi oranda farklılaşmış işaret ve ses değerleri içeren çok sayıda farklı alfabelerin varlığından söz etmek daha doğru olacaktır.

				G E N İ Ş				D A R				
				Kapalı		Açık		Kapalı		Açık		
ÜNLER	ARKA DAMAK		Avurtsuz	>	O	↓	A	>	U	↑	I	
	ÖN DAMAK		Avurtlu			⌵	Ė			↑	İ	
			Avurtsuz	N	Ö	↓	E	N	Ü	↑	ı	
ÜNLÜKLER	ÜNLÜKLER	TAM	Gevşek	Arka d.	D	Y			4	R	↓	L
				Ön damak					Y		Y	
			Gergin	Arka d.	⊙	Ñ	⌵				⌵	N
				Ön damak	ı		☁	M			⌵	
		YARI	Sesli	Arka d.	⌵	W					⌵	Z
				Ön damak	⌵						⌵	
			Sağır	Arka d.			Y	Ş			ı	S
				Ön damak			Y				^	
	ÜNÜLENLER	SÜREKLİ		Arka d.			ı(	Ğ			€	G
				Ön damak								
				Arka d.			↑	Q			⌵	K
				Ön damak			⌵				B	
		ÂNİ	Sesli	Arka d.	↓	B	×	D			9	C
				Ön damak	⌵							
			Sağır	Arka d.	1	P	⌵	T			⌵	Ç
				Ön damak			h					

Türk Runik İşaretleri tablo 2 /

Bu tablo Sayın Kazım Mirşan'ın 1970 yılında çalışmasını yaptığı ve alfabe transkripsiyonu örneklerini de içeren 'Proto Türkçe Yazıtlar' kitabından sayfa 27'den alıntıdır. Bu tabloda ilaveten geçmiş 'ER' tanımğasının dönüştüğü alfabetik sürümlerinden birisi olarak, Latin alfabesinin 'R' harfini Türkçedeki ses değeri ile de görebilirsiniz.

Bu tabloda ayrıca sarı renk ile işaretlememiş olsam da, bugün Latin alfabesinin küçük 'n' harfinden başka, büyük 'N' harfinin de çok yakın çizgi biçimini görüyoruz. Büyük 'N' harfinin de, bu tabloda gösterilmiş bu işaretten bir basamak daha evrilerek 'N' şeklini aldığı da söylenebiliyor.

Böylece ATA-yazmada (Voynich de) bulunan 'N' harfinin ses-değerini az sayıda bilinen olasılık arasından fazla zorlanmadan bulmuş olduk.

Bu kaynaklarda gördüğümüz ‘N’ sesi dışında Voynich yazmasındaki yazı işaretlerinde benzer veya yakın şekilde çizilmiş başka örtüşmeler de dikkat çekicidir.

Sayın Mirşan’ın aynı kitabında sayfa 28 (Türk Runik İşaretleri tablo 3) ve sayfa 29’da bulunan (Türk Runik İşaretleri tablo numara 4) tabloları da burada alıntılanmak isterim.

Cetvel II. Açıqtaş alfabesi

		Geniş				Dar			
		Kapalı		Açık		Kapalı		Açık	
Ünler	Arka	>	o	↑ ?	A	>	U	↑	I
	Ön	λ ?	ö	ℓ	Ė	λ ?	ü	↑	i
Ünükler	Gevşek	D	γ	>	W	4 ?	R	≡	L
	Gergin	ϑ	ñ	Ɔ	G	☁ ?	M	☾	N
Ünülenler	Sesli	ð	χ	B	x	D	Ɔ	Z	Y
	Sağır	1	P	↑ ?	T	□	ş	◇ ?	K
Türev Sesler		Ɔ ?	ğ	+ ?	Q	☾	S	↑	ç

⚡	M	χ	↑	⌘	ϑ	◇
NÇ	LT	BU	UÇ	AQIN	ANT	ĖKİ

Türk Runik İşaretleri tablo 3 /

Bu tablo Sayın Kazım Mirşan’ın 1970 yılında çalışmasını yaptığı ve alfabe transkripsiyonu örneklerini de içeren Proto-Türkçe Yazıtlar kitabından sayfa 28’den cetvel II’den alıntıdır.

Sayın Mirşan’ın Proto-Türkçe Yazıtlar kitabında sayfa 28’deki cetvelde de Latin alfabesinin ‘N’ harfinin Voynich yazmasındaki ‘N’ harfine 1/1 benzerliğinin yanı sıra Türk Latin alfabesinin bugün kullanılan |Ç| harfi ise Voynich alfabesinin |Ç| harfine oldukça benzemektedir. Ayrıca ‘I’ ve ‘İ’ harflerinin aynı ATA yazmada olduğu gibi tek bir işaretle gösterildiğini, o işaretin de bugünkü Latin alfabesinin ‘I’ işaretine oldukça benzediği de görülmektedir. Üstelik bugün ‘1’ sayısı olarak kullanılan işarete benzer işaretin bu alfabe transkripsiyonu tablosunda ‘P’ sesi vermesi ilginç bir tesadüf olabilir. Çünkü Türk dilinde farklı lehçelerde |P| ve |B| sesi dönüşümü oldukça sık görülen bir durumdur ve ‘1’ işareti ile gösterilen sayı bugün Anadolu’da |BİR| şeklinde seslendirilirken Türk dilinin farklı lehçelerinde ve ağızlarında bunun |PİR|/|PIR|/|BIR|/ |BAR|, |VAR| seslendirilişlerinin de olmuş olduğunu biliyoruz. Muhtemelen ‘BAR’ ve ‘VAR’ seslendiriliş biçimi daha eski dönemlerden kalmadır. Bahsettiğimiz |P| ve |B| dönüşümü geçmişte de vardı şimdi de farklı ağızlarda aynen yaşamaktadır. Dilde bu tarz ses değişimleri sıklıkla görülen bir durumdur. Tablo 4’de Sayın Mirşan Türk-Runik alfabe işaretlerini tekrar göstermiştir. Ancak bu tabloda gösterdiği transkripsiyonla kendisi Doğu Avrupa’da bazı kazılarda bulunan çeşitli yazıtlar üzerindeki Runik yazıları Türkçe okumuş olduğunu ileri sürmüştü. Buna göre o, okumaları

nasıl yaptığını göstermiş ve burada da bu tabloda gösterdiği alfabe transkripsiyonunu kullanmıştır. Burada [N] sesinin [Ç] sesinin, [D] ve [O] sesinin yine de ATA-yazmada (Voynich de) aynı ses değerlerine karşılık gelen işaretlere aynen benzediğini görebiliyoruz.

Cetvel IV. Güney-Doğu Avrupa alfabesi					
ANA HARF	Türevleri	OKUN.	ANA HARF	Türevleri	OKUN.
>	> 0 0 0 0	o, u	D	D P P	y
λ	λ 4 4 4 4	u	8	8 8 V Y Y	y
λ	1 —	ö, ë	8	8 8 8 8 8 8	ñ
λ	λ 7 7 7 7	ü	4	4 4 4 4 P R	r
λ	I A A A	a	8	8 8 F M	m
λ	I A A	e	Y	Y 9 J A A A J	l
λ	I A J 7	ı, i	7	7 7 7 N H	n
λ	0	ë	7	W W	w
λ	3 E E 7	g, g	8	8 8 8 8 8 8	z
+	+ 8 8 8 8 8	q	7	7 7 7 7 7 7	s
λ	λ 1 7 7 7	k	7	7 7 7	ş
λ	λ 7 B R 7	b	7	7 A V N T	t
8	8 7 7 7	p	Y	Y	c
X	7 7 7 7 7	d	λ	λ 7 7 7 7 7 7	f

Türk Runik İşaretleri tablo 4 /

Bu tablo Sayın Kazım Mirşan'ın 1970 yılında çalışmasını yaptığı ve alfabe transkripsiyonu örneklerini de içeren Proto-Türkçe Yazıtlar kitabından sayfa 29'den cetvel IV alıntısıdır.

Üstelik burada⁴ [Ç] harfi karşılığı çizilenin (cetvelde sarı renk ile işaretlediğim eski sürümü ile) Voynich 'deki [Ç] sesine benzerliği () ve ancak onun doksan derece dik olarak çizilmiş () bir versiyonu () olduğunu görmekteyiz. Burada bir dikkat çekici konu, bir üçgen ile gösterilen işaretin () [D] sesi karşılığı olmasıdır. Bir üçgen benzeri ancak daha çok 4 sayısı çizimini andıran (4) yazı işareti ise Sayın Mirşan tarafından bu tabloda Latin alfabesinin karşılığındaki 'R' sesi olarak gösterilmiş.

ATA yazma metinlerinde bulunan ve 4 sayısına veya bir üçgene benzeyen bu () işaret için [R] veya [D] sesini eşleyebildik. Ancak bu işarete sadece [D] sesini eşledik, çünkü bu ses hem 4 sayısının Türk dilinde söylenişi olan 'DÖRT' sayı adlı sözcüğünün ilk sesi idi, hem de

⁴ [Kazım Mirşan'ın "Proto Türkçe Yazıtlar" 1970]

|R| sesi veren işaretin zaten |ER| tanımğasından Latin alfabesine alıntılanmış olduğunu varsayıyorduk. Yani bunun () |R| sesi işareti olduğunu ‘ER’ tanımğamızın görece yakın dönem sürümünden evrilmiş olduğunu tahmin ediyorduk. Ona rağmen bu iki ses ve başka olası görülen ses karşılıkları da deneme yanılma metodu ile kelime okumaları sırasında sınanmıştır.

Tablo 4’de Sayın Mirşan’ın kitabında göstermiş olduğu Türk-Runik alfabe işaretleri arasında Latin alfabesinin |O| sesine karşılık gelen işaretin de neredeyse tam bir daireye yakın yuvarlak yapısı ile benzeri vardı. (Bu, yukarıdaki tabloda sarı renk ile işaretlenmiştir.)

Ayrıca aynı tabloda ‘U’ harfi karşılığında ise bizim |UÇ| tanımğası olarak okuduğumuz işaretin oldukça benzeri görülmektedir. Ancak |UÇ| tanımğası olarak okuduğumuz tanımğa-ışaret Voynich yazmasından başka çok sayıda tarihi metinlerde de tarafımızdan aynı ses değeri ile okunmaktadır.

Bu tanımğa hakkında daha detaylı olarak ayrıca bir makale veya bir makale içerisinde ayrı bir bölümde ayrıntılı bilgi vereceğiz. Makalelerimizi takip edebileceğiniz kaynak bu konularda okuma örneklerini de paylaştığımız ortak-olam (ortak-hat) sayfamızdır⁵. Bu kitabımızda ise konudan uzaklaşmamak adına bu kadar detaya girmeye gerek yoktur.

Sayın Kazım Mirşan’ın 1993 yılında yayınladığı Alfabetik “Yazı Başlangıcı ve Glozel Yazıtları” adlı kitabında sayfa 8 de verdiği yazı işaretleri tablo numara 5’de gösterdiğimiz transkripsiyon tablosuna bakınca Voynich alfabesindeki ‘N’ harfi benzeri işaretin ‘ON’ olarak okunmuş olduğunu görüyoruz. Bunun yanı sıra Voynich yazması tanımğaları tablosundaki işaretlerden birisinin çok büyük oranda benzerinin ‘ONU’ şeklinde okuduğunu görmekteyiz.

⁵ ["Ata Team Alberta Canada" 2017, 2018, 2019 çalışma notları / A. Ardiç, Ozan Ardiç, Alp E. Ardiç <www.turkicresearch.com>]

ISUB- ÖG	Hie- rog.	Proto- Türk	Oku- nuşu	ISUB- ÖG	Hie- rog.	Proto- Türk	Oku- nuşu
			AQ				AÑ
			İSİS				UQ
			UÇ				ON
			ÖG				AT
			BU				OŞ
			UB				AŞ
			OÑU				OQ
			OZ				ËK
			UL				A

Yazı İşaretleri tablo 5 / Kaynak: Kazım Mirşan,
“Alfabetik Yazı Başlangıcı ve Glozel Yazıtları”, 1993, sayfa 8

Ayrıca aynı kitabının 26. Sayfasında Sayın Mirşan ‘Glozel yazıtları’ ve ‘Proto-Türk’ yazılarını mukayese ettiği bir başka tabloda [D] sesi karşılığında bir üçgen şeklindeki yazı işaretini eşlemiş ve [N] sesi karşılığında da Voynich alfabesinin [N] sesi karşılığı olan işaretin bir benzerini göstermiştir. Sayın Mirşan’ın bu tablosunda ‘Glozel’ yazıtlarının [N] sesi veren yazı işaretinin de tamamen aynı olduğu görülmektedir.

Bizim Voynich alfabesi tanımaları tablosunda gösterdiğimiz ON/AN, ER tanımaları da aynı şekilde birçok araştırmacı tarafından aynı veya çok yakın ses değerleri ile okunmaktadır. Türk yazı işaretleri ve tanımaları hakkında bilgi almak için ulaşabileceğiniz çok sayıda kaynaklardan bazıları aşağıda bulabilirsiniz⁶.

Bu yazmayı okumak amacı ile önerdiğimiz alfabe türeşkoşumunda (transkripsiyonunda) bulunan çok sayıda yazı işaretinin geçmişte aynı ses değeri ile okunduğunu gösterebiliyoruz. Latin denilen yazı karakterlerinin de ses değerleri bilinmektedir.

Böylece bu yazmada kullanılan pek çok yazı işaretinin ses değerini bulmuş oluyoruz fakat çok az sayıda da olsa bazı yazı işaretlerinin ses değerlerini kendi geçmiş çalışmalarımın elde ettiğim bilgi ve verilere dayandırarak eşlemiş bulunuyorum. Bunlar da muhtelif

⁶ 'ER' Tamgası Ve Ondan Türeme Tamga İşaretleri Bu Kaynakta Sayfa 571, 537, (ve 306, 316, 329, 364, 399, 439, 441, 496, 511, 524, 527, 530, 637, 541, 545, 547, 571, 583 ve 601'de ve de başka farklı sayfalarda görülebilir) Görseller İçin Kaynak: The Heraldic Sign Tamgha of the Protobulgarian Ruler Clan Dulo and the **Tamgha of the Oghuzian Tribe Qayı** Protobulgarians Xiongnu Tamghas /

Link: http://www.bolgnames.com/Images/Dulo.Osmanids_1.pdf

'ER' TAMGASI Bu linkte 2. Sayfada ve Kaynak eserinde muhtelif sayfalarda görülmektedir (Sayfa 2, 289, 290 etc)

Kaynak Eserin Link Adresi: : <https://www.scribd.com/document/137103213/Turkic-Alphabet-Genesis-ER-R>

Tamga İşareti <https://tarihvearkeoloji.blogspot.com/2019/06/latmos-kaya-resimleri-ve-er-damgas.html>

yazıtların okunmasında tarafımızdan sınanmıştır ve ortak-olam (internet) sayfamızda bunları gösterir okuma örnekleri ayrıca yayınlayacağımız muhtelif makalelerimiz içerisinde gösterilecektir. Deneme yanılma metodu ile farklı kelime ve cümlelerde bunların sınanıklarını ve doğru şekilde çalıştıklarını da söylemeliyim.

Örneğin ‘UÇ’ okunan ve çok farklı yazıtlarda görüldüğü halde fazlaca bilinmeyen ‘U’ (Latin alfabesi ‘U’ harfine benzeyen yapıdaki ve birçok eski yazıtta uçları yukarı (Gök-Olam’a) bakar şekilde bir boynuz çizimi ile ifade edilen) tanımga-yazı işareti bunlardandır.

Yani bahsettiğimiz bu yazı işaretleri için yapılmış olan çeşitli okuma sınamaları sadece ve sadece Voynich el yazması okumalarında sonuç verir şekilde çalışmış değildir. Çizimi ‘U’ şeklinde olan ve ‘UÇ’ olarak okunan bu en eski tanımga işaretlerden birisi olduğunu söyleyebileceğim yazı işareti ‘uçmak’, ‘ruhun Gök-Olam’a atılması’, ‘Tanrı katına gitmek’, ‘ulu olmak/ululuk/yücelik’ gibi anlamlara gelmekteydi.

Bu işaret zamanla bir hece yazı işareti olarak aynı ses-değeri ile okunmuştur ve muhtemelen Latin alfabesindeki ‘U’ harfi bu tanımga’dan türemiştir.

Peki, bu yazı işaretleri ve tanımga işaretler ne kadar eski olabilir?

Voynich (ATA-abc) alfabesindeki / (Latin alfabesi karşılığı [N] sesi olan) işaretin bir benzeri Türkiye, Şanlı-Urfa ‘Göbekli tepede’ kazı alanında da gün yüzüne çıkmıştır. Bana göre bu bir tanımga veya hece sesi karakteri olarak ‘AN’/’ON’ ses-değeri ile okunan en eski yazı işaretlerinden birisidir. Türkiye, Şanlı-Urfa ‘Göbekli tepede’ bulunan ‘T’ şeklindeki yapıların bazılarının üzerlerinde yazı işaretleri ve tanımga’lar vardır. ‘T’ şeklindeki yapıların karın kısmına denk gelen yerde bulunan ve bir kemer tokasını andırır şekilde yapılmış olan işaretler tesadüfen yapılmış değildir ve bunların anlamları vardır.

Bunun bir kemer tokası veya dekoratif amaçlı bir işaret olmadığını büyük bir olasılıkla söylemek mümkündür. Göbekli Tepe alanı muhtemelen bilinen en eski tapınak alanıdır ve bu alanda ölüm ve doğum ile ilgili inanç uygulamasını yerine getiren kimselerin sadece bir dekoratif amaçla bu işaretleri taşlara yontmadıkları büyük bir olasılıkla söylenebilir. Yani, bu işaret bir kemer tokası değil bu bir tanımga ya da alfabe/hece yazısı sözcüktür.

‘AN’ sözcüğünden ‘anmak’, ‘anıt’, ‘ant’, ‘anlamak’, ‘anı’, ‘antlaşma’ gibi sözcükler türetilmiştir. ‘AN-’ kök sözcüğünün ‘ölmüş birisini anmak/hatırlamak’ anlamında da kullanıldığı bilinmektedir.

Aynı zamanda Gök Tanrının bulunduğu inanıldığı Gök-Olamın (Gök Âlemin) en üstünde bulunan ve ölenlerin ruhlarının hesap vererek ve ant içerek tekrar Yer-Olama gönderildiğine inanılan mekânın ve zamanın başlangıcının adı ‘AN’ olarak anılmaktadır.

Muhtemelen Dil bilimciler bu kökten türetilmiş sözcüklerin bir kısmını farklı kökten kelimeler olarak yorumlayacak olsalar da, ‘ANA’ sözcüğünün de ‘doğuran/yaratan’ anlamında aynı kökten sözcük olduğunu söyleye bilirim. Yani bu sözcük ‘doğum ve ölüm ile anılmak’ gibi anlamlarda binlerce yıl önce kullanılmış olmalıdır. (‘ANA’ sözcüğümüz de Sümer dilinde ‘genç bayan’ veya ‘evlenme-yaşındaki kız’ anlamındaki ‘anunna’/’a-nun-na’ sözcüğü kökteşi olmalıdır ve muhtemelen ortak kök Sümer Öncesi Es Eski Ön-Türk lehçelerinden birisidir.)

Sümer dilinde ‘**anağ**’/’**a-nağ**’ olarak bulunan ‘**içecek kabı / çanak**’ ve ‘**içecek**’ anlamındaki sözcük⁷ bugün dilimizde ‘**çanak**’ olarak yaşamaktadır ve muhtemelen Sümer Öncesi Ön-Türk dilinde bu sözcük ‘*ÇOĞAN+AK’ (çoğaltan, üreten, kan, hayat-veren anlamında) ve/veya ‘*ANAK’ olarak seslendirilmiş olmalıdır. Anlamca ‘*çoğan/çokan’ sözcüğü ile ‘ay’ sözcüğü Tanınga işareti olarak ‘hilal ay’ şeklinde (yani Latin alfabesinin ‘**C**’ harfi gibi çizilerek) gösterilmiştir. Çünkü atalarımız doğum, üreme/çoğalma, hareket, hayat/can, bereket, yaşam, yardım gibi kavramları ‘**AY**’ tanımgası olarak da bilinen ‘**C**’ işareti ile anlatmaktaydılar. Dolun Ay Gökteki Ululara saygı duyan atalarımız tarafından hamile olan Gök-Ulusu olarak kabul ediliyordu ve AY hilal şeklini aldığına onun doğum yapmış ve Yer-Olama yeni canlar getirmiş olduğuna inanılıyordu. Yani atalarımıza göre ayın karnı vardı ve burada Tanrının ona verdiği bir görev olarak yeni canlıları veya ruhları/hayatı etrafa saçıyor diye düşünülüyordu. Aynen hamile bir kadının veya kangurunun karnındaki çantasında yavrusunu gezdirmesine benzer bir durum düşünülmüştü. ANA sözcüğünün ‘AN-’ kökünden türetilmiş olmasında da bu çıkarımların yeni, vardır.

Elbette ÇOĞAN/ÇOKAN sözcüğünden ve bu mantığın sürdürülmesinden dolayı farklı sözcükler de türetilmişti. Bugün bunların çoğunu farklı kökten sözcükler sanıyoruz.

Dilimizdeki ‘**çanta**’ sözcüğü de hilal şeklinde çizilen ve AY/OY biçiminde okunan ‘**AY**’ tanımgasının farklı ancak yakın anlamda evrilmiş bir türemesidir. Bazı dil bilimciler ‘**ÇANTA**’ sözcüğünün kökeni olarak Farsça ‘tança’ (torba/kese) sözcüğünü göstermiş olsalar da gerçekte Farsçanın geçmişinde böyle bir sözcük kökü yoktur. Bu sözcük Farsçaya ses-değeri ve anlam kayması ile eklemli bir dil olan Ön-Türk dili lehçelerinden birisinden alıntılanmış olmalıdır. Sümer dilindeki ‘**anağ**’ (çanak) sözcüğü, dilimizdeki ‘**çanak**’ sözcüğü ve onun farklı ses değeri ile türemesi olan ‘**çanta**’ sözcüğü kökteştir. Fars dilinde (bizim ‘çanta’ sözcüğümüze köken olabileceği ileri sürülen) ‘tancidan’ sözcüğü ‘**boğmak**’ anlamındadır. Bu sözcüğün Farsça ‘dürmek’ anlamında da kullanıldığını ileri sürenler olabilir. Fakat her durumda Farsça da bu sözcüklerin kökü yoktur. Bu savlar zoraki ve dil bilimi eli ile yapılan anagram benzetmeler değilse sözcüğü alıntılایan dil olarak Fars dili hem anlamca hem ses değeri olarak sözcüğü epeyce değiştirmiş olarak (kayma anlamı ile) kullanmıştır denilebilir.

Sümer dilinde aynı kökten ‘**anir**’/’**a-nir**’ sözcüğü de vardır ve bu sözcük de ‘yas tutmak’, ‘ağlamak’, ‘yükseltmek’, ‘kurmak’ anlamlarına gelmektedir⁸. Sümer dilinde ‘genç bayan’ veya ‘evlenme-yaşındaki kız’ anlamındaki ‘**anunna**’/’**a-nun-na**’ sözcüğü de aynı (Sümer Öncesi Ön-Türk dillerinden alıntı sözcükler olarak) ortak kökten türemiş sözcükler olabilirler. Yani bu sözcüklerin tamamının aynı ortak kök sözcüğün türemeleri olduğunu söyleyebiliriz. ‘**ANT**’ kadehinin eski adlarından veya eş anlamlılarından birisi bu ‘**anağ**’/’***anak**’ (**çanak**) sözcüğüdür diyebiliriz. Üstelik Göbekli Tepe tapınağında ‘askılı-tutamaklı çanak/çanta görselleri’ devasa taş bloklara yontularak işlenmiştir. Bu inanca göre, muhtemelen ‘**AN**’ katına atılan ruhlr tekrar yeni bedende dirilmeden önce bu kaplardan ‘**ANT**’ ve ‘*ÇOĞAN’/’*ÇOKAN’ (kan/arttıran-çoğaltan-yaşamsal-sıvı anlamında) içmekteydiler diye düşünülmüştü. Bunun anlamı Tanrıya verilen söz (**ant**) ile birlikte yeni hayatta onu yaşatacak olduğuna inanılan ve içtiği ant ile hayat bulacağına inanılan ‘kişinin/canlının kendi kanının’ bu kapta tutuluyor (ve ona bir hak olarak sunuluyor) olduğuna inanılmıştı diyebiliriz.

⁷ [Aydın, Nafiz ; “Büyük Sümerce Sözlük”, 2013 TDK yayınları, Ankara / ISBN 978-975-16-2609-7]

⁸ [Aydın, Nafiz ; “Büyük Sümerce Sözlük”, 2013 TDK yayınları, Ankara / ISBN 978-975-16-2609-7]

Özetle, bu sözcük ‘AN’, ses değeri karşılığı ile Sümer Öncesi döneme ait yaklaşık 12 bin yıl yaşı olduğu bilinen ‘Göbekli Tepe’ tapınağında görülmüştür ve anlamlı şekilde de okunmaktadır. Bu kök-kelime bugün de pek çok Türk lehçe ve ağızlarında çok yakın ses değeri ile aynen yaşamaktadır. (*Şu an bilgi girişi ve sınama aşaması evresinde olan ‘ortak-olam’ sayfamızdan⁹ bu ve benzeri konulardaki yazılarımızı takip edebilirsiniz.*)

Aşağıdaki fotoğraflarda Şanlıurfa Göbekli tepe tapınağı kazı alanında çektiğim görsellerden bazılarını görebilirsiniz. Burada ‘T’ şekilli dikili taşların bazılarının karın bölümünde bir

kemer tokasına benzetilen bölümlerde bu yazmanın / işaretinin bir benzeri görülebilmekte. Bizim yaptığımız transkripsiyon tablosu ile burada, Göbekli-Tepede 12 bin yıl önce yapılmış dikili taş üzerindeki yazının Ön-Türk dilinde bir anlam verecek şekilde okunduğunu tekrar not edelim. Aşağıda görselleri de paylaşalım ancak bu kitabımızın konusu ‘Göbekli Tepe’ olmadığı için burada detaya girmiyoruz. Fakat konu hakkında yazmakta olduğumuz ayrı bir kitap ve makale ile (alfabe türeşkoşumunu da vererek) detayları açıklayacağız. Burada bunları yazma amacımız Ön-Türk yazı işaretlerindeki ‘N’ harfinin Voynich yazmasında da aynı ve yakın ses değerleri ile bulunduğunu ve bu işaretin sadece 90 derece sola dönük bir sürümü olarak Latin alfabesinde küçük ‘n’ işareti olarak ve aynı ses-değeri ile görüldüğünü not etmektir. Aynı zamanda bu işaretin benzerinin de 12 bin yıl önce de var olduğunu göstermiş olduk. Her ikisi de aynı ses değeri ile halen okunmaktadır. Ancak bu yazımda bunu şimdilik bir düşüntü olarak kabul etmek isteyenlere bir şey diyemem. Böyle varsaysak dahi bu işaretin 12 bin yıl öncesinde de kullanıldığı kesindir.

⁹ ["Ata Team Alberta Canada" <www.turkicresearch.com> & <<http://www.turkicresearch.com/Articles>>]

*Göbekli tepe Tapınağı arkeolojik kazı alanında bulunan T şeklindeki dikili taşlardan bazıları
[Fotoğraf; Göbekli tepe, Şanlıurfa, Türkiye kazı alanında A.Ardıç tarafından çekilmiştir.]*

*Göbekli tepe Tapınağı arkeolojik kazı alanında bulunan T şeklindeki dikili taşlardan birisinin üzerindeki yazı olduğunu öne sürdüğüm bölüm bu görselde sarı renk kuşak ile işaretlenmiştir.
[Fotoğraf; Göbekli tepe, Şanlıurfa, Türkiye kazı alanında A.Ardıç tarafından çekilmiştir.]*

Göbekli tepe Tapınağı arkeolojik kazı alanında bulunan T şeklindeki dikili taşlardan birisi üzerindeki yazı olduğunu ileri sürdüğümüz bölümde sarı ile işaretlenmiş yazı işaretinin aynısını ATA elyazmasında aynı 'N' sesi karşılığı yapılmış çizim şeklinde görmekteyiz. [Fotoğraf; Göbekli tepe, Şanlıurfa, Türkiye kazı alanında A.Ardıç tarafından çekilmiştir.]

Bu bir tamga yazı işareti hece yazı işareti karışımıdır. Diyebiliriz ki atalarımız 12 bin yıl Önce Anadolu'daydılar ve tamga işaretlerden hece işaretlere dönüşmekte olan bir dönemi yaşıyorlardı ve yazıları da vardı. Elbette buna dair farklı kanıtlar göstereceğiz. Burada Latin alfabesinde görülen bazı karakterlerin benzerleri kullanılmıştır. Fakat bunlar çeşitli eski tanımgalar ve Türk Runik işaretleri ile birlikte harmanlanmış şekilde kullanılmıştır.

Bu anlamda ATA el yazması yazarı' da bu alfabe işaretleri veya sayısal işaretlerin elbette hiç birisini kendisi keşfetmemiştir ancak bunları farklı bir şekilde kendisi bir-araya getirerek ATA acb işaretlerini oluşturmuş, hece karakterleri yaratmış ve bunları aynen geçmişte (binlerce yıldır) kullanılmış olduğu ses değerleri ile kullanmıştır. Yani, ATA yazmanın yazarının karışık alfabe kullandığı ve bunlara rakamları ve tanımgaları ses değeri ile eklediğini söylüyoruz.

Bu yazı işaretlerini ATA yazmanın yazarı kendisi keşfetmediği halde onları bir araya getirerek bunlardan hece karakterlerini yazar kendisi yaratmış olmalıdır.

Göbekli Tepede bulunmuş olan yaklaşık 12 bin yıllık yazıyı aşağıda türeşkoşumunu vererek aynen burada bahsettiğimiz ses değerleri ile okuyacağız ve günümüzdeki anlamında da bahsedeceğiz.

Göbekli Tepede bulunan yaklaşık 12 bin yaşındaki tanımga hece yazısı karışımı yazılardan birisi.

12 Bin yaşındaki yazıyı okumadan önce eski tanımgalardan biraz daha bahsedelim. Öyle ki, bunların bir kısmının ses değerleri bugün halen hatırlanmakta olsa da bir bölümü de unutulmak üzeredir.

Tam (1/1) benzerinin olmadığı düşünülen ATA el yazmasının yazıldığı alfabe için bir transkripsiyon hazırladık. Bu çalışmayı yaparken başlangıç noktamız eski Türk tanımga işaretlerinin alfabeyle nasıl evirildiği ile ilgili kendi tezimiz idi.

Bu teze göre Latin alfabesinin; “R” harfi “ER” tanımga işaretinden, “T” harfi Tanrı tanımgasından, “U” harfi bugün çoğunlukla unutulmuş olan “UÇ” tanımgasından, “O” harfinin Dünyamızın uydusu “Ay’ın” dolun/yuvarlak halinden esinlenilerek yansıma bir ses olarak doğduğunu (ve çizgide dairesel işaret ile ifade edilmiş olduğunu) uzun zamandır öngörmekteydim. Tanımga işaretleri keşfeden atalarımız ayın hem hilal hem de dolun görünümünü tanımga olarak kullandığını söyleyebiliriz. Gök tanrıya inanıyorlardı ve gök uluları olarak Tanrı katındaki yüce ruhlar olarak gördükleri gök cisimlerinin hareketlerini izliyorlardı. Bugün bilim adamları göçebelerin göç sebeplerini anlatırken genellikle bunların av peşinde göçler gerçekleştirdiğini anlatırlar. Ancak bu çıkarım eksiktir. Mantıken, gök ululara saygı duyan ve/veya Gök Tanrıya inanan halkların gök cisimlerinin hareketi inceliyor olması beklenir. Ayrıca bunların hareket yönleri istikametinde (mesela ayın ve güneşin hem doğduğu hem battığı varsayılan yönlerle doğru) göçler söz konusu olmuş olmalıdır. Buzul çağları öncesi ve sonrasında her şey normalken ve etrafta bol miktarda av hayvanı ve meyveler ya da bitkiler ve karın doyuracak bitki kökleri bulunuyorken de muhtemelen göçler yapılıyordu. Bu göçler gök cisimlerini takip ederek yapılıyordu ve muhtemelen de kutup yıldızı yön bulmak için bu erken göç dönemlerinde bile kullanılmıştı diye düşünebiliriz. Bir insan ulu gördüğü veya Tanrı olarak ya da Tanrısal olarak nitelediği gök cisimlerinin hareketini neden takip etmesin? İşte bu detay bilim adamlarının dikkate almadığı önemli bir detaydır. Tropikal kuşakta bolca olan bitki örtüsü, yağış ve hayvanlar dolayısı ile hava sıcaklığı yükseldiğinde güneşten gölgeye kaçan bir grup insanın güneş onları yaktığı veya aşırı ısıttığı için ve aynı zamanda yiyeceğin bol olması sebebi ile kuzey yarım kürede yaşayanlara nazaran pek çok bakımdan göç etme ihtiyacı daha azdı. Bu halklar küçük küçük gruplar halinde yerleşik yaşamaktaydı diyebiliriz. Fakat iklimin farklı olduğu bölgelerde ve güneşin ısıtarak insanlara kolaylık sağladığı ve gece de ayın ışıkları sayesinde

vahşi hayvanları görerek onlardan korunmalarını sağlayan gök cisimlerine muhtemelen daha çok saygı duyuluyor olması da normaldir.

ATA yazma üzerinden tanımğalar konusunu açıklamaya devam edelim. Öyle ki tanımğaların tamamı mantıksal çıkarımlar ile göçer ve yarı göçer Erken-Ön-Türk-dilli topluluklar tarafından yaratılmıştır diyebiliriz. Çünkü göçerlerin araziye yazı işaretleri bırakması söz konusudur. Çünkü bu işaretler onlara suyun yerini, tehlikeyi, avın bol olduğu yeri, geçtiği veya döndüğü yönü, mesafeyi veya arkasından gelebilecek yakınına yolda başına gelenleri iletmek için geliştirmesi zorunlu olan bilgileri içeriyordu. Öncelikle her grubun her boyun kendini tanımladığı bir boy tanımğası olduğu bilinmektedir. Bu tanımğalar ile kendi alanlarını da işaretlemekteydiler. Yani geçmişte belli ve daha sıcak (tropik kuşağa yakın olan) coğrafyada bol yiyecek ve su bulunduğu için göçmeye ihtiyaç olmadığından bir arada olan insanların yazıyı bularak birbirine mesaj bırakmasına da gerek yoktu. Yanındakine seslenerek derdini anlatmak varken neden yazacaksın? Göçer ve yarı göçer boyları ile Gök Tanrıya ve Gök ululara inanan Ön-Türk boylarının arazide birbirine her tür bilgiyi aktarma ihtiyacı vardı ve yazı tanımğalar şeklinde bunların buluşu olmalıdır. Bilim bugün yerleşik halklar yazıyı buldu diye düşünmekte fakat bu oldukça salakça bir mantık yoksunu çıkarımdır ve vücudun beyin kısmından çıkarılmış da ileri sürülmüş gibi durmamaktadır. Bu sebeple mantık yazıyı göçerler buldu demelidir fakat yerleşik halklar değil. Bu konular önemli ve bu sebeple tekrar tekrar farklı ve benzer yönlerini anlatarak konuyu irdeleyeceğiz.

Benzer şekilde, Latin alfabesinin “I” harfi-de “IRI/İRİ” (“DİRİ/TİRİ”, yani “canlı”, “yaşayan ve ayak-üstü dik duran”, “Tanrıdan can almış” / “Tanrıdan olma”) anlamından gelmiştir. Burada, bu eşlemenin mantıksal kuruluşunun bu yazma dışında başka birçok eski metinde Türk dilinde kelimeler okumamızı sağladığını söylemeliyim. Bu sebeple eşlemelerin doğru olup olmadığı üzerinde düşünmüyorum. Çünkü çok sayıda farklı okumada çalışan eşleme, bana göre yanlış olamaz. Eksiği fazlası olabilir ancak temelden hatalı olan alfabe transkripsiyonlarının birkaç tesadüfî sözcük okuması dışında çalışması da mümkün değildir. İçerisinde bu tanımğaların olduğu metinleri hep aynı ses değerleri ile okuyabiliyorsak ve yapılan okumaları da Türk diline bağlayabiliyorsak, okunan yazı işareti ya da tanımğanın yanlış okunduğundan bahsedemeyiz.

Belki daha önce muhtelif araştırmacılar veya dilbilimciler arasında Latin alfabesindeki “R” harfinin Atalarımızın “ER” tanımğasından geldiğini söyleyenler olmuştur. Aynı şeyi söyleyen farklı kimseler belki aynı sonuca farklı yolları takip ederek ulaşmış olabilirler.

Sadece bu ‘ER’ tanımğasından değil ama bugün unutulduğunu düşündüğüm bazı başka tanımğalardan da daha detaylı olarak bahsetmekte fayda olacaktır.

Burada erken bir parantez açarak Tanrı tanımğası hakkında şu notu burada tekrar yazalım. Tanrı tanımğası, 12 bin yıl önce Latin alfabesinin büyük T harfi gibi görünüyordu. Bu tanımğa büyük “T” şeklinde çiziliyordu. Yani bir dikey çizgi üzerine bir yatay çizgi yerleştirilerek ifade edilen bir tanımğa idi. Aynı Göbekli tepe Tanrı İnancı Tapınağı’nda olduğu üzere. Bu “T” şeklindeki tanımğadaki dikey çizgi ile gösterilmiş yapı muhtemelen erken dönemde “IR’I” / “İR’İ” ve “DİRİ”/“TİRİ” seslendirilerek okunuyordu. Bu sözcük anlam olarak “DİRİ”, “canlı” (hareketli) demektir.

Bir “I” şeklindeki “dik-çizgi”, “yaşayan bütün canlı olamı (âlemi)” anlatıyordu. “T” tanımğasının üstündeki “yatay-çizgi” ise “bütün ölü olamı ve ruhları” anlatıyordu.

Bu (**T**) tanımga bir dikey (**I**) çizginin üzerine bir yatay (**-**) çizginin getirilmesinden oluşan yani iki ayrı tanımga'nın birleşmesi ile olmuş bileşik bir tanımga'dır.

Bu anlamda Tanrı tanımga'sının kendisi en eski '**hece-ses**' ve '**tanımga-tanımga**' bileşik yazısı örneği de sayılabilir. Buradaki "**yatay çizgi**" (**-**) 12 bin yıl önce muhtemelen "***YER**" / "***YAR**" (*yerdeki cansızlar) ve/veya "***TE'İN**" / "***TA'IN**" (*gökteki cansızlar) olarak okunan tanımga'dır.

Bu (**-**) tanımga, kum gibi, taşlar/kayalar gibi ve/veya ölü ve kuru (yatay konumdaki) kuru-ağaçlar/tahtalar gibi, "**bütün cansız ve hareketsiz varlıkları**" ve "**ruhları**" anlatmaktaydı. Ruhlar yukarıya (Gök Olamın sonundaki) Tanrı katına çıkıyor olarak görüldükleri için "**T**" şeklindeki (canlıları temsil eden) dikey çizgi üzerine (bütün canlı âlemin başının üzerinde, yani gökte çizilmiş) bir yatay çizgi ile (**-**) gösterilmiştir.

"**T**" Şeklindeki dik çizgi en eski tanımgalarımızdandır.

Ayaküstü dik durabilen, yani bütün canlıları ifade eden dik bir çizginin üzerinde çizilmiş ve ölü olamı ve ruhları ifade eden yatay çizgi (**-**) ölen canlıların yıkılıyor yani ayaküstü duramıyor olmasından çağrışımla düşünülmüş olmalıdır.

Bu simgeler oluşturulurken muhtemelen, herhangi bir varlık canlı ise dik durabilir, ancak cansız ise yıkılır (yatay pozisyona gelir) ve kendi gücü ile tekrar kalkamaz veya kıpırdamaz (yani ölmüştür) çıkarımı yapılmıştı. Bu basit çıkarım bu (**T**) bileşik (Tanrı tanımga'sı) işaretinin doğuşudur denilebilir.

Tanrı hem yaşayan hem ölü olan yani yaşamayan bütün olamı (âlemi) yaratan anlamında, bu tek dikey çizgi üzerine bir yatay çizgiyi alarak "**T**" formunda ifade bulmuştur. Bu ifade şekli soyut ve simgesel bir anlatım biçimidir. Göbekli tepe muhtemelen bir Tanrı tapınağıdır ve burada Latin denilen alfabenin büyük T harfi biçiminde betimlenmiş dikili taş bloklar gerçekte muhtemelen bilinen en eski soyut anlatım biçimi ile ifade bulmuş heykellerdir ve aynı zamanda bunlar '**TANRI**' anlamına gelen bileşik tanımga yazı karakterleridir. Ölen canlılar ruh olup Tanrı'ya atılıyor sayıldığı için ve Tanrı yukarıdadır çıkarımı ile dikey çizginin (yani canlı âlemin) üzerinde ruhları temsil eden yatay çizgi konularak bu "**T**" (**TANRI**) tanımga'sı yaratılmıştır.

Soyut düşüncelerin soyut anlatımlarını hem tanımga hem heykel formunda yapan akıl, 12 bin yıl önce birlikte çalışarak birlikte üreten bir toplum oluşturulduğunu bize anlatmaktadır ve üstelik bu toplum kendi ortak hafızasında anlam ifade eden heykellere, yazı işaretlerine ve tanımgalara sahiptir. Bugün bu eserlere baktığımızda atalarımızın bildiğimizden çok daha önce yerleşik hayata geçen ilk insanlar olabileceğini düşünüyoruz. Bu bulgular aynı zamanda Gök-Tanrı inanç sisteminin bilinen en eski toplumsal Tanrı inancı olabileceğini de göstermektedir.

Atalarımız bu tapınakları yapmak için birlikte belli yerlerde yerleşkeler kurarak daha tarım toplumu olunmadan önce inanç toplumu olarak yaşamışlardı diye biliriz. Muhtemelen hem beslenmek amacı ile ve hem de bu tapınaklarda ölenlerin ruhuna eşlik etmesi için adaklar sunabilmek adına hayvancılığa geçilmişti. Burada yeni doğanlar için de tören yapılıyor

olmalıdır ve bu törenlerde de adaklar sunuluyor olabilir. Çünkü Tanrı inancında ölenin ruhu Tanrıya atılması sonrası tekrar yeni doğanın ruhu olarak geri geldiğine inanılıyordu. Muhtemelen bu sebeple doğumu da kutlamak için burada birlikte yemekler yeniyor ve tekrar teşekkür ifadesi adaklar sunuluyordu.

Üstelik çit ile çevrilmiş araziler içerisine alınan ve adak olacağı düşünülen muhtelif hayvanların üremeleri için muhtemelen tahılların toplanarak hayvanların beslenmesi için ve bunların tohumlarının bu alanlara taşınması ile bitkilerin hayvan sürüleri yanında bu tohumlardan yeni bitkiler yeşertilmesi ile erken tarımın doğduğunu veya geliştiğini de düşünürüz. Yani muhtemelen bilinenin aksine insanlar hayvanları toplu halde bakabildikleri zaman daha kalabalık gruplar halinde yerleşik hayata geçmişlerdi ama tarım sayesinde değil. Fakat tarımın bulunması elbette yerleşik hayat kültürünü yaygınlaştırmış ve daha kalabalık şehirlerin beslenmesine yardımcı olmuştur diye düşünürüz. Yani yerleşik hayata geçiş de iki kademeli olmuş olmalıdır. Birinci kademe hayvancılık yapılması neticesi insanların daha kalabalık gruplar oluşturması (köy veya kasaba boyutlarında) ve ikinci aşamada ise, tarımın insanların doyurulması amacı ile kullanılmış olması ile daha da kalabalık olan şehirlerin kurulması söz konusu olmuş olmalıdır.

Hayvanların evcilleştirilmesi ve sürüler halinde ilk tapınak alanlarında bunlara bakılması ile ilk olarak yerleşik yaşama geçilmişti denilebilir. Üstelik tarıma geçilmesi de öncelikle insanları beslemek amacı ile değil fakat kalabalık sürüler halinde tapınak yanlarında yaşatılan sunak hayvanlarını beslemek amacı ile gerçekleşmiş olmalıdır.

Elbette bir zaman makinesi olmadan, 12 bin yıl önce tam olarak neler yaşandığını bilemeyeceğiz. Ancak tanımga işaretlerin genel olarak tahmin edildiğinden çok daha eski olduğunu bilmekteyiz. Çünkü bu işaretler 35 ila 40 bin yıllık insanlık izlerinin bulunduğu mağaralarda da görülmüştür. Bu sebeple mağara duvarlarına yapılan çizimler veya yazılı resimli petroglif betimlemeler erken yazı başlangıcının ilk işaretleri olmalıdır. 12 Bin yıl öncesinde ise tanımga işaretler kullanılıyor ve bunlar hece ses değeri ile de kullanılıyordu denilebilir. Dahası Göbekli tepe yazıları sebebi ile, ilk alfabetik-hece-yazı işareti ve tanımga karışımı yazı başlangıcını da en az 11 ila 12 bin yıl önceye çekmek daha mantıklı olacaktır.

Daha önce de belirttiğim gibi, yazı muhtemelen yerleşik grupların değil ama göçebe grupların icadıdır. Göbekli tepe tanımga ve hece işaretlerini aynı veya yakın ses değerleri ile pek çok eski uygarlığın yazılarında ve sanatında görebiliriz ve okuya biliriz. Günümüzden yaklaşık 600 sene öncesine kadar Voynich yazmasının yazarı tarafından bu erken tanımgaların bazılarının alfabe yazısı ile birlikte aynı ses değerleri ile kullanıldığını gördüğümüz için bu bilginin kuşaktan kuşağa binlerce yılda iletildiği de açıktır.

Unutmayalım; atalarımıza göre Gök Tanrının yarattığı üç farklı olam (âlem) vardır. Yeraltı olamı, yer üstü olamı ve gök olam. Bu arada, başka dillere de geçmiş olan ‘olam’ (âlem) sözcüğü Ön Türk dili kökenlidir. Aslında sözcük “OLAM” olarak söylenişinden ses olarak evrilerek bugünkü halini almıştır. Sözcük kökü ‘olmak’ fiilinin ‘ol-’ köküdür.

Dilbilimcilerimizin bir kısmı bugün dilimizdeki birçok sözcüklerimizi yabancı dillerden alıntıladığımızı düşünme yanılgısına düşmüşlerdir. Bu yanılgının temel sebebi, yapısal olarak eklemli dilin kelimelerini Hint Avrupa kökenli denilen görece-son-dönem toplama dillerindeki kelimelerine bakar mantık ile incelemekten gelir.

Eski ve yeni kelimeler arasında bağlantı kuramamanın diğer bir temel sebebi, bugün ve uzun zamandır sözlüklerimizin, kelimelerin olabildiğince en geniş anlamlarını kapsayıcı şekilde yazmıyor olmasındandır. İlaveten bu bağlantı kopukluğu, kelimelerin anlamlarında zaman içinde kaymalar yaşanmış olması ve bazı anlamların tamamen unutulmuş olması kaynaklıdır. Eskiden kelimelerin daha çok sayıda ve farklı anlamları vardı. Zaman içerisinde atalarımız, erken kelimelerin farklı türemeleri ile yeni kelimeleri üretirken sözcük anlamları ise daralarak bir sözcük karşılığında az sayıda karşılık ile ifade bulur hale geldi. Bunun nasıl olduğunu ilerleyen bölüm veya yazılarımızda etraflıca anlatacağım. Ancak az sayıda sözcük ile konuşan mağara devri insanların o az sayıda kelimelerin her birine pek çok anlam yüklediğini bilmek gerekir. Dil geliştikçe sözcük sayısı artmış ancak her kök-ses ve her sözcük için yüklenen anlam sayısı da azalmıştır.

“T” şeklindeki Tanrı tanımına dönersek, ruhlar gök olama gidiyor diye inanıldığı için dirilerin başının üzerinde/yukarda sembolize edilmiştir. Bundan dolayı ilk Tanrı tanımı haç şeklinde değil ‘büyük T’ şeklindedir. Ancak binlerce yıl içinde bu tanımgayı haç veya ‘küçük t’ şeklinde betimleyen kültürler de olmuştur. Daha önce de belirttiğimiz gibi tanımın ortaya çıkışı soyut düşünme şeklinin tahmin edilenden daha eski dönemde var olduğunun kanıtıdır.

Göbekli tepe gibi tapınakların yapılması burada dini uygulamaların yapılmasına yardımcı olan insanlar grubunun yani din-kişileri sınıfının doğmasına sebep olmuştur. Tanrı inancı özünde bir peygamber ile gelmemiş ancak insanların doğanın gücü karşısında mantıksal çıkarımları ile bulunmuştur. Ancak büyük tapınakların yapılmaya başlanması ile kamlar doğum ve ölüm ile ilgili inanç uygulamalarının yerine getirilmesine yardımcı oldukları için karınlarını doyurabilmiş ve onlara olan talep ile tin-kişiliği (din-adamlığı) bir meslek olarak doğmuştur. Muhtemelen ilk din kişileri Tanrıya kurban olarak sunulan hayvanların etini yedikleri için avlanmak zorunda kalmamıştır. Ancak bunlar tapınaklara gelen kimselere kurbanlık hayvanları sunabilmek için hayvanların sürü halinde beslenmelerini organize etmiş olabilirler. Bu anlamda hayvanları doyurmak için tahılları hayvanlara yakın yerlere ekme anlamında da ilk şamanlar rol oynamış olabilir. Aynı şekilde bitkilerin muhtelif faydalarını da ilk olarak çeşitlendirenler (yani ilk şifacılar) muhtemelen ilk şamanlardır.

Şamanizm muhtemelen Tanrı inancından kamların ürettiği yeni uygulamalar ile koparak ayrıca inanç halini almış olmalıdır. Türk Tanrı inancında kadın, doğurganlığı sebebi ile kutsal sayıldığı için ilk zamanlar ve binlerce yıl kamlar kadınlardan seçiliyor olmalıdır. Bu konuda detayları ve bu alandaki tapınmanın nasıl yapıldığı hakkındaki fikirlerimi ayrıca yazacağım. Burada Göbekli tepe araştırmalarımın bir sonucundan daha kısaca bahsetmek istiyorum. Ancak bu konuyu da detayları ile yazacağım için burada bir özet olarak değineceğim. Öyle ki, tanımgaları doğru şekilde okuyamazsak eski alfabelerin kuruluş mantığını tam olarak anlayamayız.

Göbekli Tepe’de kayaların, heykellerin üzerine kabartma şeklinde yapılmış veya çizilerek kazınmış hayvan figürlerinin tamamının isimleri de Ön Türkçede “T” harfi ile seslendirilen kelimeler ile başlamaktadır. Aslında bu hayvan figürlerinin her birisi ayrıca bir tanımgadır ve bu inancın içerisinde muhtemelen bu tanımgalara (hayvan betimlemelerine) yüklenmiş anlam içerikleri de vardı.

Turna, turako, tosbağa/tosba (to-üstü-baga), tonuz/toņuz, tilki/tilkü/tülkü, taygan/tazı (av köpeği, ya da tazı), turna, toran-tulla (tor’un-tulla/örümcek anlamında), tonga (tongar veya to-ağıg-kır) / (tiger/tigır), takagu (tavuk), tebi (teve), tosun (tosan), gibi hayvanlar bunlardan

bazılarıdır. Göbekli Tepede betimlenmiş hayvan tasvirlerinin tamamının adlarının Türk dilinde T harfi ile başlıyor olması ve Göbekli Tepedeki büyük taş blokların TANRI tanımı gibi şeklinde olması sizce bir tesadüf mü? Elbette tesadüf değil. Böyle bir tesadüfün denk gelmesi olasılığı sanırım milyarlarla ifade edilen sayıda bir olacaktır. Bu konuyu ayrıca matematiksel olasılık hesabı ile de incelemeyi düşünüyorum fakat il anda da bunun bir tesadüf olmayacağını rahatlıkla söyleye biliyoruz. Ancak konu Türk dili, Türk tarihi ve kültürü ise Batılılar ve içimizdeki çakma Batılılar hep bir ağızdan papağan gibi bunlara tesadüf veya anagram okuma ya da halk etimolojisi demeye kesinlikle devam edeceklerdir. İşte tam da bu sebeple dil bilimi okumak için üniversitelere kayıt yaptıran gençlere ilk yıl (mümkün olsa ilk iki sene) sadece mantık ve matematik ihtimallere dayalı hesaplamaların nasıl yapılacağı ve oran orantı konuları okutulmalıdır. Ayrıca bilimsel şüphecilik de öğretilmelidir ki onlara verilen her bilgiyi tablet gibi alıp doğru saymasın fakat irdelesin ve tekrar bunların gerçek olup olmadığını sınısınlar. Bugün bu tip gerçekleştirmeleri gösterdiğimizde bunlara anagram, halk etimolojisi veya tesadüf diyenlerin tamamı bu söylemlerinin matematik gerçeklik duvarına toslamış olduğunu ve matematiğin kendisinin söylediklerimizin doğruluğunu kanıtlamış olduğunu unutmasınlar.

Türk dilinde ‘tilki’ ve ‘tel’ kelimelerinin de aynı ‘te-’ kök-sesten türediğini düşünebiliriz. *(Bu konuyu da içeren ayrıca detaylandırılmış bir makalemizi ortak olam sayfamızda paylaşmış bulunuyorum.)*

Kelimenin uzun anlamına da gelmesi söz konusudur ve uzun yapıları veya uzun-mesafeyi veya yüksekteki bir mesafeyi ifade etmek için kullanılmıştır. ‘Tilki’ sözcüğü muhtemelen eskiden |teilki| olarak seslendirilmiş olmalıdır. Kelimenin ilk anlamı Erken Ön Türk dilindeki (yaklaşık 12 bin yıl ve öncesi dönem) ‘uzun’ anlamıdır diye düşünülebilir, ancak Ön-Türk atalarımız bir tilkiye adını verirken hayvanın gövdesi ve kuyruğuna birlikte bakıldığında her ikisinin birlikte oluşturmuş olduğu ince ve uzun görüntülü yapısını dikkate almış olmalı. İngilizcede uzun anlamına gelen ‘tall’ ve kuyruk anlamına gelen ‘tail’ sözcüklerinin de kökü Ön-Türk dilindeki ‘te-’ kök sözcüğü olmalıdır. ‘Teilki’ (veya tilki) sözcüğü de anlam olarak ‘**kuyruğuna benzeyen**’, ‘**uzaktaki bölümü (te+) ilk kısmına (+ilk-i) benzeyen hayvan**’ veya ‘**uzunca**’ (burada ima edilen şey “**beden kuruluşu olarak kuyruğuna benzeyen, yani gövdesi de kuyruğu gibi ince görünüşlü hayvan**”) anlamında olmalıdır.

Atalarımızın bir tilkiyi özel veya kutsal görmelerinin sebeplerinden birisi muhtemelen tilkinin doğal davranış biçimi ile bağlantılı olabilir. Atalarımız bir tilkinin davranışlarını gözlemlediklerinde onu yer üstünde yaşadığı sırada dahi yer altı olamı gören gözlere sahip üstünlükteki bir canlı olarak nitelendirmiş olmalarından kaynaklı olmalıdır.

Tilkiler kalın kar örtüsü veya toprak altında yaşayan bazı canlıları karın/yerin üstünde iken tespit edebilir ve avına atılırken önce havaya doğru (Tanrının bulunduğu gök âleme doğru) sıçrayan sonra bir ok gibi karın içine (altına) dalarak avını yakalayan hayvanlar olarak gözlemlenmiş olmalı. Onların ince uzun oksu bir görüntüdeki bu yapısı ve yerin altını gördüklerinin sanılması bu canlıyı Tanrı katında özel yaratılmış canlılardan kabul etme ile ilgili bir çıkarım oluşturulmasını sağlamış olabilir. Bu şekilde bazı hayvanlara ululuk atfedilmiştir ve tilki de bunlardan birisi olarak ismini bulmuştur. Kaldı ki Ta- / Te- kök sözünün anlamlarından birisi doğrudan doğruya ‘ulu / ululuk / yükseklik’ anlamına da geliyor olmalıdır.

Göbekli Tepe’deki heykellerin üzerinde yılan kabartmaları da vardır. Siz belki Göbekli tepedeki hayvan kabartmalarının tamamının adı T- ile başlıyor ancak YILAN sözü Y- ile

başlıyor bu sebeple bu ‘Tanrı’ sözcüğünün ‘T-’ sesi ile başlayan hayvan isimleri teoriniz zayıf bir çıkarım olarak doğmuştur diye düşünün bilirsiniz. Yılan sözcüğünün geçmişte TIL+AN/TİL+AN (dili ile anılan hayvan) anlamına geldiğini Türk dili ile kökteş dillerdeki örneklerine kadar değinerek ayrıca ortak olam sayfamızda yayınladığımız bir makale ile açıkladık. Fakat burada YILAN/TILAN sözcüğüne kısaca tekrar değinelim ki Göbekli Tepede yapılmış TILAN (yılan) betimlemelerinin Tanrı inancı bağlamında içeriğine kısaca değinmiş olalım.

Yılan birçok farklı lehçede bugün ILAN veya İLAN şeklinde söylenmekte. İlk anda bu kelimenin YIL/IL/İL seslendirilebilen kök kelimedenden geldiğini ve ‘yıllarca yaşayan/uzun yaşayan’ anlamında kullanılmış olduğunu düşünebiliriz. Ancak dil bilimi bugün muhtemelen kabul etmeyecek olsa da ‘YIL-’ sözcüğü ‘TİL > TİL’ ve ‘DİL’ ses-değeri dönüşümü yaşamış olabilir. Yani ‘YIL’ ve ‘DİL’ sözcükleri geçmiş (Sümer Öncesi ve muhtemelen 12 bin yıldan önceden beri) ortak kökten dönüşerek farklı sözcük kökleri halini almış olabilir. Bu sözcük eski Türkçede “T” sesi ile başlayan farklı söylenişleri ile “UZUN” anlamında da kullanılmıştır. Bu canlının uzun yaşaması çıkarımı onun deri değiştirmesi ile tekrar kendi içinden yenilenerek doğduğu çıkarımı yapılmasına yol açtığı için doğmuş olmalıdır. Bunun yanı sıra bu hayvan, Tanrı’dan hem yer âlemde hem de yeraltı âleminde yaşama kabiliyeti almış özel hayvanlar arasında görülmüş bir hayvandır.

Ancak atalarımızın hayvan adlarını daha çok o hayvanların dış görünüşleri veya onları diğer hayvanlardan ayırt eden özellikleri ile verdiğini biliyoruz. Bu konuda ayrıca ve daha detaylı olarak ve tarihi sözcük örnekleri ile birlikte bir makaleyi kendi açık-olam (internet) sayfamızda paylaşacağız. Sümer öncesi Ön-Türk dilinde ‘YILAN’ sözcüğünün ‘**tilan**’/‘**tilan**’ şeklinde seslendirildiğini düşünüyoruz. Yani bazı lehçe veya ağızlarda ‘T’ sesinin ‘Y’ sesine dönüşmüş olması muhtemeldir.

Bu canlının adı ‘**dili+ile+anılan**’ anlamındadır. Yani uzun gövdeli olmasının yanı sıra uzun ve çatallı dili ile hayvana isim verildiğini söyleye biliriz. Burada bu konuda fazla detaya girerek ana konudan daha çok uzaklaşmak istemediğimiz için bu konudaki detayları geçmiş sözcük örnekleri ile yine kendi açık-olam sayfamızda paylaşacağız. Üstelik bu sözcüğün Amerika Kıtasının geçmiş yerli halklarının dilinde de aynı ses değeri ile bulunduğunu gösteren örnekler vereceğiz. Amerika Kıtası yerlileri ile Anadolu’da ya da Asya’da yaşayan Turanî kök dilli halklar arasında muhtemelen 10 ila 13 bin yıl kadar gidiş geliş olmadığı halde bu hayvanın adının fazla bir değişime uğramadan bu halkların ağızlarında ortak dil kökünden ayrılmış şekli ile ve halen yaşadığını söyleye biliyoruz. İşte bu sebeple bu sözcük muhtemelen en az 12 bin yıldır bu şekilde seslendiriliyor olmalıdır.

Kelime kökünün eski anlamlarından birisi olan ‘uzun’, bu hayvanın fiziki olarak uzun olmasını ifade eden bir kök sözcük olarak Ön Türkçede mevcuttur. Bu sözcük “TA-/TE-/TO-” kök kelimesidir. “Ta-” sesi Ön Türk dilinde, uzunluk, uzun ömürlülük, uzaklık/mesafe/yol, ataklık, bir fonksiyon veya bir iş yüklenmiş olma, tazelenme, yeniden doğmak, yukarı çıkıp tekrar aşağı inmek, uzun-yaşam, uzaklık, yükseklik, ululuk, ölüp-ölüp tekrar dirilmek, yücelik gibi anlamlar almıştır denilebilir. Bunun neden böyle olduğunu açık-olam (ortak-olam ya da internet olarak da anılan) sayfamızdaki gelecek yazılarımızda daha etraflı şekilde açıklayacağım.

Temel olarak bugün kelimelere yüklediğimiz anlamlar ile kelimelere eskiden yüklenmiş olan anlamlar arasında olan farklılık kelimelerin eskiden daha çok anlamda kullanılıyor olmasıydı.

Ancak maalesef pek çok dil bilimcinin bunun farkında olmadığını veya tam tersini düşündüğünü söyleyebiliriz. Bu konuda ayrıntılı örneklerle değineceğiz.

Bu hayvanın (*YILAN*) adının ‘**TILAN**’ seslendirilişi dışında, farklı dillerde ayrıca ‘bir yılan cinsi’ adı olarak da yaşıyor olması olasılığı vardır. Örneğin, Avustralya Kıtası yerlileri tarafından zehirli bir yılan türünün ‘**taipan**’ şeklinde adlandırıldığını biliyoruz¹⁰. Farklı Avustralya yerli grupları bu yılanın 2 akraba cinsine ‘**taipan**’, ‘**dandarabilla**’, veya ‘**gunjiwurru**’ adlarını veriyorlar. Bu canlının adı Latince ‘**Oxyuranus Scutellatus**’ olarak da anılmakta. Burada geçen isimlerin tamamının Turanî kök dil ile bağlantılı olduğunu düşünmekteyim ve Avustralya Yerlilerinin dilinde bazı isimlerin ve sözcüklerin Türk dilinde bulunan kökteşlerini de ilk fırsatta ayrıca bir makale olarak yayınlamak iyi bir fikir olabilir.

Spekülasyon bir tarafa dil bilimi de farklı kültürlerin sözcüklerini birbiri ile köken ilişkisi açısından karşılaştırırken, karşılaştırılan sözcükler arasında ses-değeri yakınlığı olup olmadığına ve aynı zamanda da bu sözcüklerin anlam ortaklığı veya yakınlığı olup olmadığına bakmaktadır. Anadolu’nun ortasında konuşulan Türk dili ile farklı kıtalarda bulunan yerli hakların dilleri arasında o kadar çok sayıda ses-değeri ve anlam örtüşmesi sağlayan sözcükler vardır ki, bu halkların birbirine komşu olarak yaşamamış olduğunu düşünürsek bu kadar çok sayıda örtüşmeyi sadece tesadüfler ile açıklayamayız. Bu konuya tek tek ve sözcük örnekleri ile muhtelif makalelerimde değineceğim.

Bugün İngilizcede “tail” olarak (kuyruk *anlamında*) söylenen sözcük aynı Ön Türkçe kökün bir başka türemesi olabilir. Bunlar hakkında detaylı olarak yazacağım. Ancak “Tanrı” sözcüğünün baş sesi olan, “T-” sesi ile başlayan bütün hayvan ve bitki isimlerinin Ön Türkçede yeri olduğunu ve bunların Tanrı inancı düşünce sistemi ve onun uygulamaları ile ilgisi olduğunu söyleyebiliriz. Bu sebeplerle Göbekli tepe bir Tanrı tapınağıdır ve burada betimlenmiş hayvan tasvirlerinin tamamının Türk dilinde ‘T’ sesi ile başlayan adları bulunması bir tesadüf olamaz diye düşünebiliriz.

Türk dilinde yılan için söylenmiş olan ve “T-” sesi ile başlıyor olan tek ad-sözcüğün bu örneğini verdiğim TILAN/TİLAN sözcüğünden ibaret olduğunu düşünmeyiniz. Eski Türk ve ondan daha eski Ön Türk dilinde “yılan” kelimesinin farklı söylenişlerinden veya eş anlamlılarından bazıları şunlardır; {tengirek (*Tanrısal-canlı/Tanrısal-ek anlamında*), tokoç, tomurav, tüymö, (tüyme, tüyme-bas, tügme-baş), tüzbaş... (*Bazı dilbilimcilerin bilimsel makalelerinde bahsettikleri gibi özetlersek;* ‘yılan’ kelimesindeki “yı” kökünün “t/dsı” gibi bir sestten geldiği düşünülebilir.)}¹¹ Bugün bunların bir kısmı bazı yılan cinslerinin adı olarak yaşıyor olsa da (tengirek/engerek gibi) bu isimlerden (tengirek, tokoç, tomurav, tilan, vb) geçmiş seslendiriliş biçimlerinden birisi Göbekli Tepenin kurucusu olan insanlar tarafından da kullanılmış olabilir.

Ayrıca, Eski Türkçe “yılan” kelimesi yine dilbilimcilerin yaygın olarak söylediği gibi “malum sürüngen veya sürüngen sözcüğünden” evirilmemiştir. Bu tip açıklamalar tamamen

¹⁰ [See about the Taipan Snake in this source: Queensland Snakes, History & Discovery (archived by) Queensland Museum. (24 Sep. 2015) /

<<https://web.archive.org/web/20090613091835/http://www.qm.qld.gov.au/features/snakes/taipan/discovery.asp>>]

¹¹ [(Güngör; 2006: 81-82 / Güngör, A., 2006. *Tabu-Örtmece (-Euphemism-) Sözlere Üzerine* / Prof. Dr. Zeki Başar Özel Sayısı - A.Ü. Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi, Sayı:29)]

Ve

[Eurasscience Journals / Avrasya Terim Dergisi, 2014, 2 (1): 25 - 49 "SÖZ VARLIĞIMIZDA YILAN", Yazan: Nergis BİRAY <<http://dergipark.gov.tr/download/article-file/59833>>]

uyduruktur. Bu anlam, bu kelimeye görece daha yeni zamanlarda yakıştırma bir anlam olarak yüklenmiştir ve sözcük kökeninden bağımsız bir uydurma veya yakıştırmadır denilebilir. Eski Türkçe ‘-lan’ eğer bir ek ise, kökün niteliği belirsiz olarak algılanacaktır. Eski Türkçe yılan kelimesi "sürüngen" sözcüğünden ileri geliyor gibi bir açıklama kökten okuma değil ancak sonuca yakıştırma bir yaklaşımla okuma, daha doğrusu (özetle ve tekraren belirtelim ki) ‘uydurmadır’.

Böyle olduğu için, bu kelimenin kökü hakkındaki fikir ayrılıkları bir türlü son bulmamıştır. Eski Türkçe ‘+lan’/’-lan’ eğer bu sözcüğün eki ise o zaman kelimeyi ‘YİĞİLAN’ (yılan) olarak da okuyabiliriz. Böyle okunacak ise, “yığılmak” kelimesi eskiden bir yayın kurulması misali hayvanın ileri atılmaya veya saldırmaya hazır hale geldiği görece küçülmüş/merkezine toplanmış veya bir yay gibi bükülerek sıkışmış ve fırlamaya hazır gibi görünen pozisyonuna verilen isim olarak da yorumlana bilir. Ancak bu şekilde yorumlamış olsalar bile bu durum yine de Erken Ön Türk dilinde hayvanların ayırt edici özelliklerine göre isimlendirilmiş olduğunu gösterecekti ve ‘Y’ ve ‘T’ ses değişiminin dilin en erken dönemlerinde bile var olduğunu tahmin etmek güç değildir.

Göbekli tepe Tanrı tapınağındaki heykelleştirilmiş Tanrı tanımıgası ve Latin alfabesinin büyük ‘T’ harfi şeklindeki çizim arasında bir ilişki vardır. Latin alfabesinin büyük ‘T’ harfinin bu tapındaki soyut heykellerin görünümünde olması ve Tanrı söylenişindeki baştaki ‘T-’ sesinin, burada/Göbekli-Tepe’de resmedilmiş veya betimlenmiş yontma-kabartma hayvan heykellerinin Ön Türk dilindeki adlarının tamamının aynı ‘T-’ sesi ile başlaması arasında bir ilişki söz konusu olmalıdır. Muhtemelen ve tabii ki bunlar birer tesadüf değildir.

Göbekli Tepede betimlenmiş hayvanlara Tanrı inancında yüklenmiş kıymet sebebi ile onlar Tanrı kelimesinin ilk sesi olan T- sesi ile adlandırılmış olmalıdırlar.

Konu Sümer öncesi Ön-Türk dili (ya da Turanî-kök-dil) ve kültürü ise bunlara “Tesadüf eseri böyle olmuştur,” diyenler çok olacaktır. Ancak, sayıca bu kadar çok tesadüf dünyadaki herhangi başka bir Indo-Eropean dil ve o kültürün kelimeleri ve geçmiş inanç sistemi dahilinde ortaya çıksaydı, emin olabilirsiniz ki Avrupalı, “medeni ari bilim” bu konuyu epeyce sahiplenecekti ve şişirerek tanıtarak göklere Tanrı katına kadar çıkaracaktı.

Bizim kültürümüzde ortaya çıkan durumların sahiplenilmesi değil mümkünse unutulması teşvik edilmektedir. Bu da gizli ırkçılığın bir anlamda akademik boyutta yaşanandır. Yoksa bu Batılıların çok sayıda uyduruk ve mesnetsiz makaleleri dahi, konu kendi kültürleri olunca yayınlamış olduklarını biliyoruz. Bu konuda verilebilecek çok sayıda örnekler vardır ve mesela bunlardan birisi Hitit yazılarını okuduğunu söyleyen Prof. Bossert tarafından yazılmış bir tanınmış makaledir. Prof. Helmuth Bossert tarafından yazılmış olan ve ortak olan sayfamızda detaylarını verdiğim sözde bilimsel makale Hint Avrupa ırkının Anadolu’yu ata toprakları olarak ilan etmeleri için onlara siyasi yarayışlı bir durum olarak görülmüş olduğundan yayınlanmış olmalıdır diye düşünüle bilinir. Ancak Prof. Bossert’in adı geçen konu ile ilgili yazdığı makale kesinlikle bilimsel değildir fakat buna karşın bilimsel seviyede de saygı görmüş ve sahip çıkmıştır. Dolayısı ile konu dil ve tarih gibi alanlarda ise bilimsel denilen ölçütler şaşmaktadır ve belirsizleşmektedir. Konu Türk dili ve tarihi ise gerçekler tesadüf ama konu Batı tarihi ise uydurmalar bilimsel olarak nitelenebiliyor. Prof. Bossert tarafından ve onun gibilerce yapılmış çalışmaların nasıl yapıldığı ve o çalışmaların ne kadar bilimsel olabileceği konusunda ortak olan sayfamızdaki aynı (HİTİT yazılarının okunması içerik) konulu makalemizden detayları öğrenebilirsiniz. Utanmaz akademi ve akademisyenler

bu kişilere itibar etmiş ve Türkiye Cumhuriyetinde üniversite kürsülerini ve arkeolojik çalışmaları bu tiplere emanet etmişlerdir.

Ancak Ön Türk dilini, Tanrı inancını ve ata kültürünü bilmemek, Latin alfabesinin nasıl evrildiğini anlamamak, ya da Runik denilen alfabenin gerçekte Ön-Türk alfabelerinden birisi olduğunu anlamazlıktan gelmek, Indo Avrupalı alanda yaygın şekilde görülen bir durumdur. Ayrıca Anadolu'ya 1071 yılında geldiğimiz ve/veya Avrupa'ya 1453 yılından sonra gittiğimiz gibi mesnetsiz uydurmaları tarih kitaplarınıza “bilim böyle söylüyor,” yalanı ile alırsanız bu konuları da kafanızda bağdaştıramazsınız ve her olası kanıtı bir tesadüf olarak algılersınız.

Tanrı tanımgasının büyük “T” şeklinden zamanla evrilerek bir küçük “t” veya ‘haç’ işareti gibi görünen yapısı, tarihte görece daha yakın dönemlerde (özellikle İsa’dan sonra) Hristiyanlığın haçı ile özdeşleştirilmiştir.

Ancak, İsa peygamber dünyada yok iken bu haç şeklindeki Tanrı tanımgası Tanrı inancına mensup Gök-Türkler arasında bilindik ve yaygın kullanılan bir işaretti. Orta Asya, Anadolu, Amerika ve Avrupa kayaları bu tanımgı işaretle doludur. Dünya üzerinde bu işaretin (İsa’dan önceki dönemlerden beri) kullanılmadığı bir kara parçası yok gibidir. Bu işaret pek çok tarihi kazıda muhtelif yerlere çizilmiş olarak çıkmaktadır ve hatta bazı mumyaların derilerine ‘tatu’ olarak kazındığı/boyandığı da bilinmektedir.

Yani, bugün Hristiyanlığın sembolü olarak bilinen 'haç işaretinin (çarmıh'ın)' İsa'dan çok önceleri var olduğu belgelenmiş bir gerçektir. Kıbrıs Rum kesimi Çıralı (Rumların verdiği ad ile Lempa) bölgesinde yapılan arkeolojik kazılarda (MÖ 3800–2500) 1982 yılında bulunmuş olan 'çarmıh şeklindeki insan figürü' ve boynunda haç işareti bulunan heykelcikler "Kıbrıs Arkeoloji Müzesinde" (Cyprus Archaeological Museum) sergilenmektedir¹².

Batılı tarihçiler İsa peygamberin yaşadığı dönemde bölgede Türk dilli halkların yaşadığını düşünmemektedir. Hâlbuki bu topraklarda Türk dilli ve Türk Tanrı inancına sahip insanlar en az 12 bin yıl öncesinden beri yaşamaktaydı diyebiliriz. Üstelik bu düşüncüyü sadece Göbekli tepede arkeolojik kazılarında bulunan ‘T’ şeklindeki taş yapıtlara bakarak ileri sürüyor değiliz. Türk dilli halkların Anadolu'ya bugün bilinenden daha eski dönemde göç etmiş olduğunun kanıtları da Kıbrıs adasında görülmektedir. Antik dönemlerde Anadolu'da yerleşik olmayan bir halkın doğrudan doğruya Kıbrıs'a giderek yerleştiği düşünülemez.

Kıbrıs'ta yapılan arkeolojik kazılarda demir çağına ait yazılar bulunmuştu. Bunların Türkçe olduğu araştırmacı bilim adamımız Dr. Mehmet Turgay Kürüm tarafından alfabe transkripsiyonu ile birlikte okunarak gösterildi. Dr. Mehmet Turgay Kürüm Kıbrıs Sosyal Bilimler Üniversitesince 13 - 15 Mayıs 2019 tarihinde düzenlenen, 'Kıbrıs'ta Osmanlı Öncesi Türkler' Sempozyumunda sunmuş olduğu “Eteocypriot Yazısı (Kıbrıs Hece Yazısı) Diye Adlandırılan Yazıtlarla İlgili Türkçe Okuma Önerileri” başlıklı makalesinin sonuç bölümünde; Kıbrıs Hece (Kibro-Hece, Cypro-Syllabic) yazısı olarak bilinen (Eteo-Cypriot dilinin), Kıbrıs'ta, 2500 – 3000 yıl önce yaşamış, (Kıbrıs yerel halkına ait) yazıların Türkçe

¹² [JOURNAL ARTICLE By Vagnetti, Lucia / Symposium: "Stone Sculpture in Chalcolithic Cyprus". Bulletin of the American Schools of Oriental Research. No. 282/283 - May - Aug., 1991, pp. 139-151 / Published by: The University of Chicago Press on behalf of The American Schools of Oriental Research / DOI: 10.2307/1357267 <<https://www.jstor.org/stable/1357267>> & <<https://www.jstor.org/stable/1357267?seq=1>>] & [Wikipedia, the free encyclopedia "Lempa, Cyprus", <https://en.wikipedia.org/wiki/Lempa,_Cyprus>]

okunduğunu göstermiştir¹³. Bu bulgu aynı zamanda Türklerin Runik denilen yazı işaretlerini yaygın bilinene göre çok daha eski zamanlardan beri kullandığını göstermektedir. Zaten Runik denilen yazı gerçekte Ön Türk alfabe işaretlerinden ve tanımğalarından değildir ve elbette mevcut sözde bilim bunu da inkâr edecektir ve etmektedir.

Sayın Mehmet Turgay Kürüm bu ve benzeri kanıtları okuyabilen tek kişi de değildir. Ayrıca bu kanıtlar bir tek Kıbrıs'ta ortaya çıkmış da değildir. Dil bilimi adamımız Prof. Doktor Sayın Firudin Ağasıoğlu Celilov ve başka pek çok araştırmacılarımız da Etrüsk yazılarını uzun zamandır Türk dili ile okumaktalar. Orta Asya bölgesinden Avrupa'ya, Ege ve Akdeniz adalarına ve de Kıbrıs adasına bugün yapay şekilde ileri sürülenden binlerce yıl daha önce göç etmiş olan Türk dilli halklar elbette bu göçlerden çok daha önceki bir dönemde Anadolu'da yerleşik olmalılar. Özellikle bütün bir Akdeniz bölgesi ve Avrupa ve Asya bu ve benzeri arkeolojik kanıtlar ile doludur. Atalarımızdan kalan yazılı eserler Türkçe olarak ve aynı ya da birbiri ile ortak özellikleri olan yakın transkripsiyonlar ile okunabilmektedir. Nerede Türk dilinde okunan bir eski yazı veya tanımğa varsa orada 'T' ve/veya 't' şeklinde yapılan 'Tanrı' tanımğamız görülmektedir.

Muhtemelen, İsa peygamber, bulunduğu coğrafyada çiftçilikle uğraşan ve Tanrı inancını benimsemiş, zengin, Türk dilli halklara sempatik görünmek adına ve/veya onlara olumlu mesaj vererek bu grupları yanına çekmek adına bu işareti daha sağlığında kullanıyordu ve/veya Tanrı tanımğasının anlamını biliyordu.

Kendisinin haç şeklindeki çarmıha gerilmesi bile ona bu ölüm şeklini yakıştıranlar tarafından halka verilen bir mesajdır. O mesaj; **"Sizin Tanrı tanımğanız üzerine bu 'peygamber' dediğiniz kişiyi çiviliyoruz. Tanrı varsa gelsin onu kurtarsın,"** anlamında verilmiştir. Bu mesaj, onun çarmıha gerilme olayını izleyen halka karşı verilmişti. Amaç mevcut iktidara karşı halkın ayaklanmayı düşünmemesi için onların kudretli bildiği inançlarına darbe indirerek Hıristiyanlığı ve Tanrı inancını küçük ve çaresiz göstermekti.

İsa'yı öldürmenin milyon yolu varken bu yolun seçilmesi bu sebeptedir. Bir insanı bir haç şeklindeki tek ayaklı tahta yapıya çivilemek, daha öncesinde bu yapıyı hazırlamak için bir hazırlık gerektirmektedir. Çünkü tek ayak üzerinde bir haç şeklindeki yapının dik durabilmesi için onun ayağının gömülebileceği bir temel kazılmasına ihtiyaç vardır. 2 adet tomruk ya da tahta parçasını X şeklinde çapraz bağlayıp çivilemek bile daha az zahmetlidir çünkü iki ayaklı bu yapıyı bir duvara veya ağaca dayamak mümkündür.

Ayrıca doğrudan doğruya bir yeşil ve köklü ağaç üzerinde de bu işlemi yapabilecekken bir haç şeklinde tek ayaklı yapı hazırlanmış olması İsa'nın zamanında ve ondan öncesinde de bu simgenin Tanrı simgesi olarak kabul edilmiş olmasındandır.

Bütün bu bulgulara dayanarak Türk dilli halklar dinlerin doğduğu bu coğrafyada en azından 12 bin yıl öncesinden beri yaşıyorlardı ve Tanrı inancını benimsemişlerdi diyebiliriz.

Dünyanın tek Tanrılı ilk inancı Gök Tanrı inancıdır. Bu inanç sistemi, atalarımızın ahlaki değerleri düşünerek, bir peygambere gerek duymadan, doğadaki gözlemleriyle basit mantık yürütmesi neticesinde doğmuştur. Tabiat olaylarını açıklayamayan atalarımız doğanın

¹³ [Mehmet Turgay Kürüm tarafından yazılan makale bu kaynakta görülebilir > Kitabın künyesi: Kıbrıs'ta Osmanlı Öncesi Türkler 1. Uluslararası Sempozyumu, Bildiriler Tam Metin kitabı.Yayınevi, Hiper yayın 2020 İstanbul ISBN 978-605-281-718-6]

güçlerine şahit oldukça yaşadıkları evrendeki düzenin olağanüstü bir güç tarafından düzenlendiği çıkarımını yapmışlardır.

Sümer uygarlığı Tanrı'ya "DİNGİR" veya "DİNGRİ" demeden evvel baştaki ses bize göre 12 bin sene önce "TİNGİRİ", "TENGRİ" veya "*TAINGRİ" okunuşundaki gibi seslendirilmekteydi. Aslında daha önceden 'Dingir' diye mi söylenirdi? Yoksa 'Tengri' diye mi söylenirdi? O kadar önemli değildir. Önemli olan büyük "T" olarak çizilen işaretin en eski "Tanrı tanımgası" olduğunu ve daha yakın dönemlerde bu işaret Latin alfabesine evrilirken bu seslendiriliş şekli ile Tanrı Tanımgası arasında geçmişten gelen bir ilişki kurulduğu için Latince'deki "T" harfine ve onun bugün bilindik sesine karşılık düşünülmüş olmasıdır.

Bugün pek çok dil bilimi adamlarımızın ileri sürdüğü gibi Tanrı tamga işareti dört farklı yönü ifade ediyor değildir. Bu işaret bütün diri (dikey/dik çizgi ile ifade edilmiş) ve bütün ölü (yatık çizgi ile ifade bulmuş) olamı yarattığı düşünüldüğü için Tanrı işaretidir.

İşte okuduğumuz bu ATA el yazmasında Tanrı tanımgası işaretini oluşturan 'diri/ırı/iri' okunan tanımgayı ve 'yer/yar' okunan tanımga ile AN okunan nokta görünümlü işareti ve N harfinin 600 yıl kadar eski yazılış biçimini görüyoruz. Aslında bu yazılış biçimi en eski biçimlerinden birisidir ve bu konularda yazdığımız kitapta ve makalelerde konunun farklı detaylarından bahsetmekteyiz.

Tanrı tanımgası (T) sadece bir hece bileşik harfi gibi okunsaydı dikey çizgi DİRİ ve üzerindeki yatay çizgi YER/YAR okunacaktı. Böylece T işareti DİRİYER / DIRIYAR okunmalıydı. Bu da Tanrının sıfatlarından birisidir ve 'canlandıran', 'dirilten' anlamında olmakla okunmaktadır.

Elbette bunun 'TANRI' olarak okunması gerekirdi fakat Gök Tanrı inancında Tanrının adı durup dururken anılmamalıydı. Hiç bir varlık Tanrıyı gerçekten ona ihtiyacı olmadan anmamalıydı çünkü bu bir çeşit saygısızlık olarak kabul görüyordu. Bu sebeple Tanrının adını doğrudan değil fakat onun sıfatını yazıyor, anıyor ve bununla gerçekte Tanrıyı ifade ediyorlardı. İşte Tanrı tanımgasının gerçeği budur.

Bunlar bazı sözcüklerin yazılmasında alfabe ile birlikte kullanılmıştır ve aynı şekilde bunların bir araya getirilmesi ile ATA el yazmasının bazı hece ses işaretleri yaratılmıştır. Yani aslında yaratılan bu işaretler bilinen ve tahmin edilen dilimizin en eski işaretlerindendirler ve bu ses bilgilerinin binlerce yıl toplum içerisinde nesilden-nesle iletilmiş olduğu da anlaşılmaktadır.

Şimdi ise eski petrogliflerin veya en eski tanımga yazı sözcüklerinin nasıl okunması gerektiği konusunda farklı örneklerle değinelim.

Buna dair bir örneği detaylı olarak vereceğiz fakat vereceğimiz örneğin anlaşılması için Türk dilinin sayı adlarından da biraz bahsetmemizde fayda olacaktır.

Aslında sayı adları hakkında daha önce yazmış olduğum bir makaleyi daha etraflı bir şekilde tekrar genişletmekteyim, yazmaktayım (büyük oranda tamamlandı ve kısmen de bazı yazılarımda bölüm-bölüm aynı konulara değinmişim) ve orada Hint-Avrupa dilleri denilen hayali kök dil grubunun temel sayı adlarının Ön-Türk dillerinden alıntılanmış olduğunu göstereceğim.

Böylece PIE denilen hayali dil grubu savlarının gerçekte çökmüş bir varsayımdan öte olmadığı ve PIE denilen kök dilin de aslında Turani kök dil olduğu açıkça ifade edilebilecektir.

Yukarda açıklamasını yaptığım ON/AN okunan tanınga işaretimizin iki elimizin toplam parmak sayısına da adını verdiğini söylemeliyim.

İki elini ve on parmağını gök olama (Gök Âleme) kaldırmış bir insan çizimini, eski petrogliflerin bulunduğu bir kayalık alanda veya mağara duvarında görürseniz bu çizimin aslında bir yazı olduğunu düşünmelisiniz.

Aşağıdaki devam eden bölümde ilk görselde bu yazı işaretini dünyanın iki farklı coğrafyasından alıntılanan anonim kaynaktan almış bulunuyoruz.

(Görseller farklı kaynaklarda olmakla internette pek çok sayfada paylaşılmış olup fotoğrafların ilk olarak kim tarafından yayınlandığını henüz bilemediğimiz için anonim olarak burada niteliyoruz fakat bu bilgiyi edindiğimizde bu yazımızda gerekli düzeltme-elemekmeyi yaparak kaynağı ayrıca göstereceğimizi bilmenizi isteriz. Saymalı Taş görsellerinin büyük ihtimalle Araştırmacı Sermet Somuncuoğlu'nun kitaplarından birisinden alıntılanmış olması muhtemeldir.)

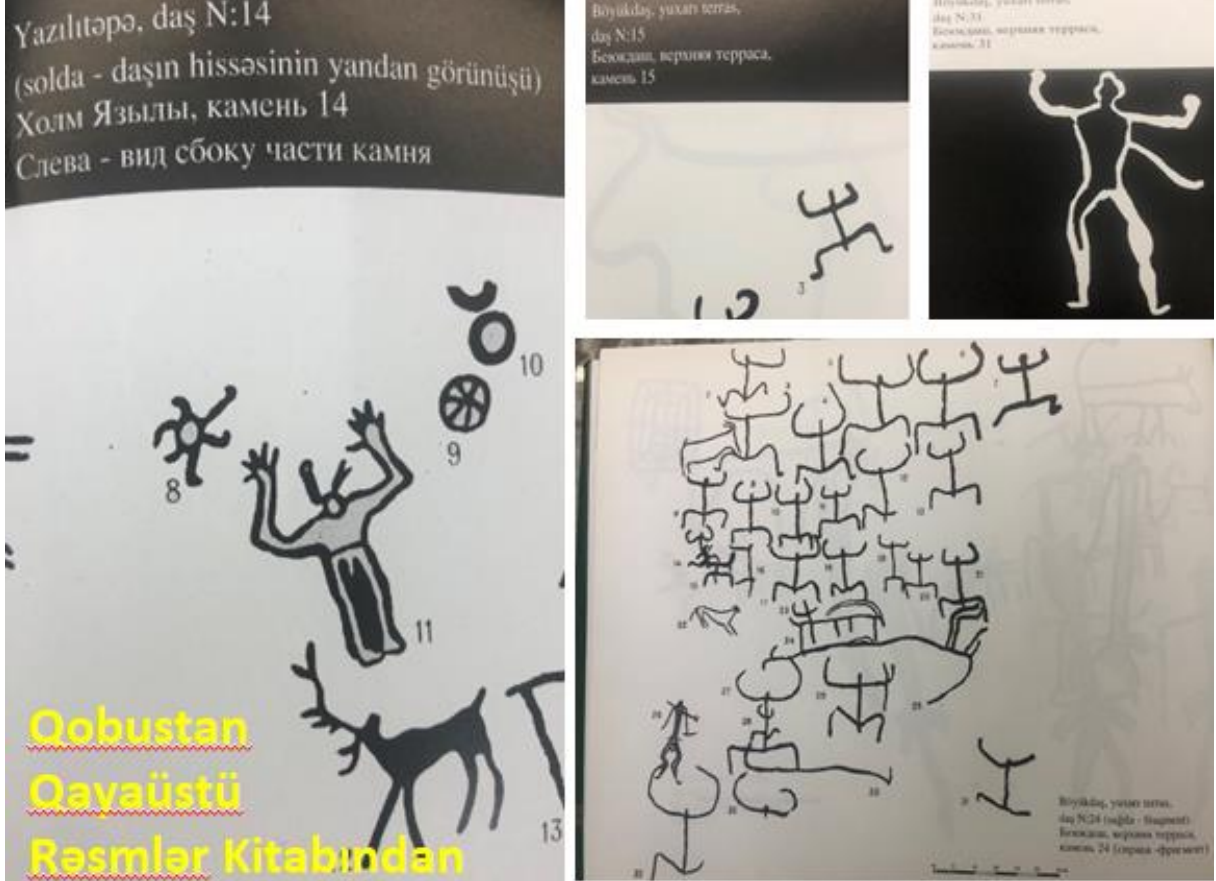
Çatalhöyük ve Saymalıtaş alanında bulunan çizimlerin benzerliği gayet açıktır.

Saymalıtaş Üst-paleolitik dönemde (12 bin ila 40 bin yıl arası dönemde) yapılmış olduğu tahmin edilen kaya üzeri eski çizim ile 9 bin yıl civarı yaşı olduğu varsayılan Çatalhöyük alanında bulunan eski çizimin benzerliğini sadece tesadüf ile açıklamak mümkün müdür? Bu çizimler Türk dili veya kültürü ya da tarihi ile açıklanmazsa başka hangi dil, kültür veya halkın tarihi ile örtüşme sağlar?

Bu soruların cevaplarını Amerika kıtasında buluyoruz.

Detayları aktarmadan önce bir not düşmekte fayda vardır. Azerbaycan Qobustan'da hem ER tanımğası benzeri çizimlerin erken biçimlerini hem de el parmaklarının ON/AN işareti yapar biçimini görebiliyoruz. Yani, Azerbaycan'ın Qobustan bölgesinde tarihi kaya resimleri arasında her iki çizimi de bulmak mümkündür.

Aşağıdaki görselde buna ait örneklerden bazılarını İ. M. Cəfərzadə tarafından yazılmış olan "Qobustan Qayaüstü Rəsmlər" (1999) adlı kitaptan alıntılanmış bulunuyoruz. Azerbaycan'ın Qobustan bölgesindeki tarihi kaya resimlerinin ölçek gösterilerek ve aslı gibi el çizimlerinin orijinal esere göre oluşturularak ölçek bilgisi ile gösterilmiş olduğu bu kitaptan alıntılar yapılmıştır.

[İ. M. Cəfərzadə tərəfindən yayılmış olan "Qobustan Qayaüstü Rəsmlər"] adlı kitapda Azərbaycanın Qobustan bölgəsindəki tarihi kaya resimlərinin ölçek göstərilərək və aslı kimi el çizimlərinin orijinal esərə görə oluşturularak ölçek bilgisi ilə göstərilmiş olduğu kitaptan alıntılar yapılmışdır. Bu kitab Yeni Nəşrlər Evi tərəfindən 1999 yılında bastırılmışdır. Eserdə ISBN numarası göstərilməmişdir. Alıntı için; Yazılıtepe, daş N:14 açıqlaması yapılmışdır.]

Azerbaycan'ın Qobustan bölgəsində bulunan tarihi kaya resimlərinin¹⁴ birçok araştırmacı kayalar üzerine yapılmış bu çizimlərin (aslının) 12 bin ilə 40 bin yıl aralığında yaşayabileceğini tahmin etmektedir.

¹⁴ [İ. M. Cəfərzadə tərəfindən yayılmış olan "Qobustan Qayaüstü Rəsmlər"] adlı kitapda Azərbaycanın Qobustan bölgəsindəki tarihi kaya resimlərinin ölçek göstərilərək və aslı kimi el çizimlərinin orijinal esərə görə oluşturularak ölçek bilgisi ilə göstərilmiş olduğu kitaptan alıntılar yapılmışdır. Bu kitab Yeni Nəşrlər Evi tərəfindən 1999 yılında bastırılmışdır. Eserdə ISBN numarası göstərilməmişdir. Alıntı için; Yazılıtepe, daş N:14 açıqlaması yapılmışdır.]

Görsele bakarsanız sağ kısımdaki çizimlerin erken dönem ER tanımgaları olduğunu ve soldaki adam çiziminden biraz farklı olduğunu göreceksiniz. Bunlar arasındaki temel farklardan birisi soldaki görselde el parmaklarının sayılabilir şekilde açıkça betimlenmiş olmasıdır.

Sağdaki, (|ER| ses değerli olduğunu ileri sürdüğüm) erken petroglif-tanımg çizimleri ise daha sonraki bin yıllar içerisinde sadeleştirilmiş ve önce bedenin alt kısmı çizilmemeye başlanmış sonradan bedenin üst kısmında baş bölümü çizilmemiş gövde ve her iki kol çizilmiştir.

ER tanımgası petroglif gibi çizilirken zamanla stilize edilmiş sadeleştirilmiş biçimleri ile kollar yukarı veya aşağı bakar biçimlerde olmakla ifade edilmiştir. Bu dönemde baş kısmı çizilmemeye başlanmış   zamanla ayaklar kaybolmuş, gövde-omuz-ve kollar çizilmiş daha sonra gövde ve kollar ifade edilmiş ve yakın zamanda   iki kol birlikte veya tek kol olarak çizilir olmuştur.

ER tanımgasının diğerinden en önemli farklarından bir diğeri kolların yukarıya veya aşağıya bükük olmasının bir önemi olmaksızın çizilmiş olduğudur.

Burada esasen bir vücut geliştirme çalışan bir sporcunun veya güreşçinin kol kaslarını gösterir gibi poz verdiği yapının ER tanımgalarında açıkça görülmesidir.

Sonuç olarak tanımgaların alfabe karakterlerine dönüşmeye başladığı dönemlerde kollardan sadece birisi çizilir olmuştur ve bu da hece ses olarak ER fakat basit ses karakteri olarak R biçiminde seslendirilmiştir.

Azerbaycan'ın Qobustan bölgesinde bulunan çizimlerin aktarıldığı kaynak kitaptan alıntıladığımız görselde sol bölümde ellerini ve 10 parmağını gökyüzüne kaldırmış adam çizimini görebilirsiniz.

Bu çizim Qobustan'da Yazılı-Tepe bölgesinde No:14 olarak kayda alınmıştır. Görselde çizimin hemen sol yanındaki bölümde 11. betimleme olduğu kaynak kitapta gösterilmiş olan çizimi görüyorsunuz.

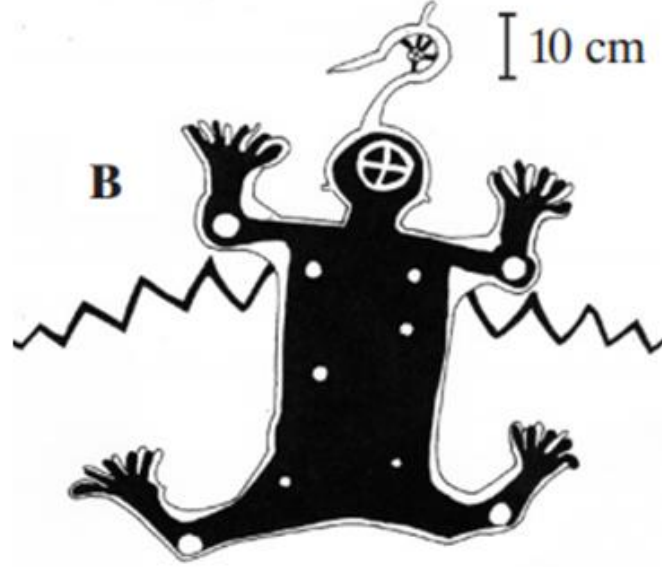
Hemen bu çizimin üzerinde olmakla aynı sayfadaki 10. betimlemede ON/AN ve üstündeki 'U' biçimindeki UÇ tanımgaları görülmekte.

Bu sebeple 10. betimlemedeki bu tanımgaları aşağıdan yukarı okursak ON+UÇ / AN+UÇ, (yani AN katına uç anlamında veya doğrudan 'an uç' olarak) yukardan aşağı okursak UÇ+ON / UÇ+AN (uçan) okuması yapılabilir.

Araştırmacı yazar Sermet Somuncuoğlu tarafından hazırlanmış olan "Saymalıtış - Gökyüzü Atları" adlı kitab, ve "Sibirya'dan Anadolu'ya Taştaki Türk'ler", adlı eserde aralarında Azerbaycan, Rusya, Moğolistan, Kazakistan, Kırgızistan-Saymalıtış, Altay Özerk Bölgesi, Hakasya Özerk Bölgesi, Tuva Özerk Bölgesi ve Türkiye'nin de yer aldığı 64 ayrı alandan

elde edilmiş çok sayıda kaya resimleri yayınlanmıştır. Somuncuoğlu tarafından hazırlanmış bu kitaplarda ER petroglifleri de dahil olmakla muhtelif tanımaları görmek mümkündür.

Amerika kıtasında bu petrogliflerin-tanımaların veya tanımga yazı işaretlerinin benzerlerini buluyoruz.

"Journal of California and Great Basin Anthropology" dergisinde 2009 yılında yayınlanmış olan "Archaeoastronomical Implications of a Northern Chumash Arborglyph" adlı makale sayfa 38'den yapılan alıntı kendilerini YOKUTS olarak anan Amerika yerli halklarının atalarının çizmiş olduğu ve onların geçmiş kültürün hakkında bilgi barındıran bir görsel¹⁵.

Bu sembolik ifadeler içeren görsellerin ortak özelliği ilk bakışta görülmektedir. Bunlarda çizimi yapılmış adam figürünün gövde ve kolları bir Tanrı tanımga biçimindedir. Amerika Yokuts yerlilerinin çiziminde ise adamın beden kuruluşu ayaklar hariç 'T' şeklinde olsa da baş kısmında Tanrı Tanımga görülmektedir. Farklı ve birbirine göre uzak coğrafyalardaki her üç görselin ortak yanı bunların 'TANRI' tanımga ifadesi içermesi dışında, iki kolu 'U' biçiminde yani 'UÇ' ses değeri ile (UÇMAK ve/veya Tanrıya atılmak anlamıyla) okunması gereken tanımga işareti biçiminde konumlandırmış olmaları ve aynı zamanda bu soyut ifadelerin her üçünün 'ON' parmağı yukarda olmakla betimlenmiş olmalarıdır.

Bu bir bileşik petroglif-yazı veya tanımga yazı işaretleri bileşimi olan bir çeşit yazıdır ve verdiği mesajı da burada açıklayacağım. Yani bu eski yazı işaretinin ne anlama geldiğinden bahsedeceğim.

"Journal of California and Great Basin Anthropology" dergisinde 2009 yılında yayınlanmış olan "Archaeoastronomical Implications of a Northern Chumash Arborglyph" adlı bilimsel makalede sayfa 38 de Saymaltaş ve Çatalhöyük'te bulunan eski çizimlerin benzeri olan yukarıda paylaştığımız görseli yanı sıra dil bilimi için önemli olabilecek bir detayı fark ediyoruz. Burada boy adı ve bir de bir yaratık adı da anılmaktadır.

¹⁵ [Kaynak: UC Merced, Journal of California and Great Basin Anthropology / Title "Archaeoastronomical Implications of a Northern Chumash Arborglyph", Permalink <<https://escholarship.org/uc/item/94n052j7>> Journal of California and Great Basin Anthropology, 29(1) / ISSN 0191-3557 / Authors Saint-Onge, Rex W., Sr. & Johnson, John R. & Talaugon, Joseph R. / Publication Date 2009 / Page 38]

İlaveten, bu çizimde kollarını ve ayaklarını parmaklar yukarı gelecek şekilde ve çizilen figürün baş kısmında Türk tanımga işaretleri ile () 'O+TANRI'/'A-TANRI' veya 'AN+TANRI' okunduğunu bildiğimiz bileşik tanımga yazı karakterini görüyoruz.

Bu okuma 600 yaşındaki ATA elyazmasının bileşik yazı işaretinin okunması mantığı ile örtüşmektedir.

Buna göre bileşik tamga veya hece-yazı işaretleri alttan yukarı veya iç içe girmiş ise dıştan içe doğru okunmaktadır.

Dahası çizilen benzeri tarihi figürlerin birçoğunda olduğu gibi betimlenen kişinin başının üzerinde güneş çizimi, yıldız veya yıldızların çizimleri yapılmış olduğu da sıklıkla gözlemlenmektedir. Bu da Türk Tanrı inancı ile örtüşen bir durumdur çünkü Orta Asya saha gezilerimde yaşlılardan derlediğim bilgiler ile bu çizimler örtüşmektedir. Buna göre ölenin ruhunun Tanrı katına (AN katına) atılması söz konusu. Ruh AN (bazı ağızlarda ON) katına atıldığında eğer yaşamını Tanrı kurallarına göre yaşamış ise ödüllendirilerek Tanrı katına bir yıldız olarak alınıyor. Yani, Tanrı tarafından ödüllendirilen ulu kişilerin bir yıldız veya gök cismine dönüştürülerek Tanrı katına alındığı veya yer olama başka bir yeni doğan canlının bedeninde geri indirilmesi ile Tanrının bu ruha tekrar yaşam hakkı tanıdığı anlatılmaktadır.

Her üç görselde betimlenen kişilerin beden kuruluşu üzerinde Tanrı tanımgasının 'T' veya '⊕' işaretini de görüyoruz. İki kol 'U' şeklinde yukarı açık ve bu da UÇ / Uçmak ve Atılmak anlamına geliyor. On parmak gökyüzüne bakıyor ve bu da ON/AN anlamına geliyor. Yani bugünkü dilimizde 'ON' sayı adlı kökteşi olan sözcüktür bu.

Dolayısı ile bu duruşların / çizimlerin tamamını bir tanımga yazı olarak 'TANRI UÇA AN / TANRIYA UÇAN' anlamındadır. Bu ifadenin eski dilde 'Tanrıyı Anmak', 'Ruhun Tanrıya Atılması' gibi anlamlarda da kullanılmış olduğunu var sayarsak yanılmamış oluruz.

Dahası, bu makalede¹⁶ yapılan açıklamaya göre sayfa 38 figure-5'de gösterilen çizimler (motifler) **YOKUTS** yerli halkı kültüründe ve Carrizo Ovasında bulunuyor. Bu makaleye göre bu motifler bulundukları bölgelerdeki merkezi konumdaki şekillerdir (Carrizo Foothills, CA-S). Bu makale daha önceki bir çalışmaya referans vermekte. Buna göre Latta isimli araştırmacının yazdığı Yokuts Kızılderilileri El Kitabı'nın ilk baskısında (1949: 24) yapılan açıklamaya göre, bir Yokuts yerlisi danışmanı (ya da tercümanı) bu figürlerin **güneşi ağzında tutan "Sok-so'-uh"** adı verilen kötü bir doğaüstü varlığa ait olduğunu bildirmiş.

Latta'nın yazmış olduğu "Yokuts Kızılderilileri El Kitabı" adlı eserin ilk baskısında (1949: 24) yapılan açıklamaya göre, Yokuts kültüründe 'güneşi ağzında tutan' "Sok-so'-uh" adı verilen kötü bir doğaüstü varlık olduğunu bildirmiş. Böyle olduğu halde kendisi yaklaşık otuz yıl sonra muhtemelen ilk bilgiyi ona aktaranın yerlinin söylediklerine tam olarak inanmamış olacak ki, yayınlanan genişletilmiş ikinci baskıda, Latta bu iddiayı net bir gerekçe açıklamadan kaldırmıştır ve bunun yerine "Yerli resimlerinin, en azından San Joaquin

¹⁶ [Kaynak: UC Merced, Journal of California and Great Basin Anthropology / Title "Archaeoastronomical Implications of a Northern Chumash Arborglyph", Permalink <<https://escholarship.org/uc/item/94n052j7>> Journal of California and Great Basin Anthropology, 29(1) / ISSN 0191-3557 / Authors Saint-Onge, Rex W., Sr. & Johnson, John R. & Talaugon, Joseph R. / Publication Date 2009 / Page 38]

Vadisi'ni çevreleyenlerin yorumlarından şüpheliyim. N 39 görüşüne göre, onları yorumlayabilen tek kişi onları boyayan kişidir”(Latta 1977) açıklamasını yapmıştır.

Gösterdiğimiz Kaynak makalede bu açıklama Latta'nın kendisinin ağzından şu şekilde aktarılmış; *"I am skeptical about interpretations of Indian paintings, at least those bordering the San Joaquin Valley. N 39 opinion, the only person who could interpret them would be the one who painted them."* [Latta 1977]

Latta kendisi eğer Yokuts yerli halkının adının Yakut veya Yakutlar anlamında olduğunu ve bu halkın geçmiş kültüründen gelen "güneşi ağzında tutan" anlamındaki ("**Sok-souh**" adındaki) doğaüstü varlığın adının Türkçe '**Sok+Soğuk**' veya bugünkü '**sopsoğuk**' sözcüğümüzle hem anlamca hem ses değeri olarak eşleştiğini bilseydi, muhtemelen 30 sene sonraki baskıda bu bilgiyi çıkarmayacaktı.

Biz Yakut halklarının Kuzey yarımkürede soğuk bölgelerde yaşadığını biliyoruz. Anlaşıyor ki Yakut Türklerinin belki 10 bin veya 13 bin yıl önce Amerika kıtasına göçen kollarından birisi kendi topluluğunun adını Yakut veya **Yokuts** olarak korumuş ve aynı zamanda yaşadığı soğuk coğrafyanın kültüründeki kötü varlığının adını '**güneşi yutan**' veya '**güneşi ağzında tutan**' şeklinde anmış.

Burada değişmeceli bir anlam almış olarak bu yaratığın güneşi, yuttuğu veya ağzında tuttuğu için soğuk iklimi getiren doğaüstü yaratıklardan birisi olarak bu halkın kültüründe yaşamaya devam ettiğini anlıyoruz.

Yaratığın adı da bugünkü dilimiz ile '**SOPSOĞUK**' veya '**ÇOKSOĞUK**' ya da Amerikan **Yokuts** yerlileri dili ile '**SOKSOUH**'.

Bu durum aradan geçen 10 bin yıldan uzun süre içerisinde Anadolu yerli halklarının Amerika kıtası yerlileri ile bir komşuluk veya dil alışverişi olabilecek şekilde arada gidiş geliş gibi ilişkilerin kurulmadığı halde bu sözcüğün her iki coğrafyada aynı ses değeri ve aynı anlamda yaşadığını gösteriyor.

İşte dil bilimi laf salatalarını bir kenara bırakıp bu durumu açıklamalıdır.

Arada komşuluk veya gidiş geliş olmadığı halde, yani bu iki halkın dilleri arasında birbiri ile bilinen en az 10 veya 13 bin yıldır (veya son buzul çağında Orta-Asya'dan ayrıldıkları varsayılacak zamandan bu yana) bir dilsel bağlantı olmadığı net olarak bilindiği halde bu çok net örtüşmeyi, bugünkü dil bilimi nasıl açıklayacaktır?

Bunlar muhtemelen bu bulguları da diğerleri gibi görmezden gelecek veya tesadüftür diyeceklerdir diye varsayıyorum.

Bu bir bileşik sözcüktür. Amerika kıtası yerli halklarının dili ile Anadolu Türk dili arasında tek örtüşme bu sözcük özelinde değil fakat başka çok sayıda sözcükte de görülmektedir. Bunu da tesadüf olarak açıklayacaklarına şüphe yok. Dediğim gibi, konu Türk dili ve Türk kültürü veya tarihi ise bütün örtüşmeler için tesadüf, anagram veya halk etimolojisidir denilebilir.

Ancak matematik olasılık hesaplarının ve mantığın çoktan bu ortak bağları onaylamış olduğu hatırlatalım.

Amerika kıtasında yerli halkların eski kültüründe ve dilinde olan bu bulgu diğer ikisi ile örtüşmüş görünüyor.

Yani, Amerika yerli halklarının dili ve kültürü ile örtüşme sağlayan dilde ve kültürdeki tek benzerlik veya ortaklık bu olmadığı gibi, Orta Asya'daki Saymalıtış alanındaki bulgularla Anadolu'daki Göbekli Tepe arasında örtüşen tek benzerlik bu da değildir.

Çok sayıda olmakla arkeolojik sahalarda, kültürel ve dilsel olmakla çok sayıda net örtüşmeler ortaya çıkmıştır.

Göbekli Tepe dairesel tapınak alanlarının dikiliş mimari biçiminin Tanrı Dağı uzantılarında Saymalıtış adı ile tanınan alanda da görüldüğüne dair araştırmacı yazar Sayın Halûk Tarcan'ın açıklamaları mevcuttur¹⁷.

Sayın Tarcan her iki alanda birbirine benzer yapıları görselleri ile birlikte çeşitli sunumlarında ifade etmiştir. Araştırmacı yazar Sayın Haluk Tarcan ile Ön Türk Akademisi Toplantılarından birisinde tanışmıştım. Kendisinin benzeri konularda çok sayıda değerli çalışmaları ve eserleri mevcuttur.

Araştırmacı yazar Servet Somuncuoğlu'nun, Kırgızistan Saymalıtış vadisinde kaya resimleri üzerindeki tespit, kayıt ve fotoğraflama çalışmalarında ortaya çıkardığı bir planın, Göbekli-Tepe'de çalışmalar yapmış olan arkeologların bulduğu ve tarihlediği yerleşim yerinin planı ile örtüştüğünü araştırmaları sonucunda belirlemiş bulunan araştırmacı yazar Halûk Tarcan, M.Ö. 13 binlere tarihlenen Saymalıtış vadisindeki kayaya işlenmiş planın, M.Ö. 11 binlere tarihlenen Anadolu'daki Göbekli-Tepe'de gerçekleşmiş planla örtüşmüş olduğuna ilk olarak dikkat çekmiş olan kişidir. Kendisinin bu bulguları sunumlarında paylaştığını ve Saygın Hülki Cevizoğlu'nun Popüler Bilim dergisi için hazırlamış olduğu bir makalede de andığı bilinmektedir. Buna göre Sayın Tarcan tarafından dikkat çekilen benzerlik devam eden görsel olarak alıntılanmıştır.

Soldaki görsel Saymalıtış Kaya Resmi (Sermet Somuncuoğlu) tarafından belgelenmiş ve sağdaki ise Göbekli Tepe alanında Kazı çalışması yapan arkeolog Klaus Schmidt ve ekibi tarafından yapılan planıdır. Bu görseller arasındaki bağlantıya ilk olarak araştırmacı yazar Sayın Haluk Tarcan dikkat çekmiştir. (Tarcan tarafından sunumlarda kullanılmış bu görseller tarafımdan Naci Kaptan <<http://nacikaptan.com/?p=13507>> sayfasından alıntılanmıştır.

¹⁷ [Haluk Tarcan, <<http://nacikaptan.com/?p=13507>>]

ON/AN okunuşu sayı adılı olarak da dilimize aynı ortak kökten girmiş olmalıdır. Çünkü atalarımız temel sayı adılarını parmaklar üzerinden adlandırmışlardır. Yani petroglif veya petroglif-tanımgalarda parmakları tek tek sayılabilecek biçimde yapılmış insan çizimlerinin bu bölümleri ON/AN okunması istenmiş bölümlerdir. Dolayısı ile petrogliflerdeki beden kuruluşları soyut biçimlerde olmakla petroglif-tanımgalarda sadeleştirilmiştir ve zamanla bunlar tanınga ve alfabe işaretlerine evrilmişlerdir.

Parmak hesabı ile sayı adıları arasındaki ilişkiyi göstermek açısından bazı örnekler verelim.

Temel sayı adıları denildiğinde bir (1), iki (2), üç (3), dört (4) ve beş (5) sayı adıları ilk önce akla gelir ve bir elimizdeki parmaklar olarak bunlar bir çocuğun saymayı öğrendiği ilk anda referans aldıkları ve sayı adılarının da en eski/köklü olanlarındandır denilebilir. Temel sayı adılarını anlatmaya başlamak için bir elin parmaklarının sayılara nasıl adını verdiğini kısaca ve örnekler üzerinden anlatmamız gerekir.

Atalarımız sayı adılarını yaratırken ‘bir’ sayısını yoktan var edilmiş ilk sayı anlamında adlandırdılar. Ya da ortada hiçbir parmak yokken ilk parmak var olan ilk anlamında adını bulmuştur.

Mesela doğadan örnek verelim. Bir boş araziye gelip yerleşen ‘**ilk**’ canlıyı varlık olarak adlandıırırsak, ‘**ikincisini**’ ise ‘**varlık-eki**’ olarak adlandırmamız gerekir. Yani arazide hiç kimsenin olmaması o alanda ‘**sıfır-varlık**’ veya ‘**yok**’ şeklinde ifade edilebilir. Ancak saydığımız şey ne olursa olsun ilk sayının ‘**var-olmak**’ kökünden bir söz olması mantıklıdır. Parmaklardan devam edersek; İlk parmağa ‘**varlık**’, ‘**önce-gelen**’-olmak veya ‘**teklik**’ bildiren bir ad vermiş olmamız gerekir. Aynen Türk dilinde ‘**VAR**’ (**BAR / BİR**), ‘**TEK**’, ‘**İLK**’ ve ‘**ÖN** (önden gelen/ önder / öndeki ilk veya önceki anlamında)’ isimlerinin anlam ortak içeriğinde olması gereken bir isimlendirme yapılmış olması gibi.

Gök-Tanrı inancınız varsa ve ilk yaratılanın ‘**Tanrıdan geldiğini**’ düşünüyorsanız o durumda ilk var olan şeye ‘**Tanrının-verdiği**’, ‘**diriltiren-ilk-canlı**’ veya ‘**Tanrıdan gelen ilk ...**’ ya da ‘**Tanrıdan gelerek diriltilmiş / var-edilmiş ilk canlı veya ilk-şey**’ çağrıştırmaları ile veya bu anlamda olacak ve inanç içinden gelen terminoloji dahilinde bir ad verilmiş olması beklenir.

Yani temel sayı adılarının her birisinin binlerce yıl önce dünya üzerinde konuşulan herhangi bir kök dilde de birden çok eş anlamlısı olmalıdır ve aynı zamanda da sayı adıları verilirken bir mantıksal çıkarımdan yola çıkılmış olmalıdır.

‘Bir’ sayı adılı sözcüğünün farklı ağızlarda ‘bar’/‘par’ ve ‘var’ seslendirilişleri de olduğunu biliyoruz. Ancak geçmişte pek çok Türk dili lehçelerinde bu sözcük ‘**var**’ ve ‘**bar**’ olarak seslendiriliyordu diyebiliriz ve halen de ‘bar’ seslendirmesi yapan lehçe ve ağızlar vardır. Bizim ‘**par+mak**’ (**parmak**) sözümüz de aynı kökten sözdür. (*Parmak sözü 1303 yılı el yazması olan ‘Codex Cumanicus’ da (yani Cuman lehçesi ağızlarında) ‘barmak’ olarak*

geçmektedir.) Yani bu sözde ‘**var-**’ kök sözünün ‘**par-**’ olarak evrildiğini görüyoruz. Üstelik Türk dilinde ‘**var-olmak**’, ‘**varlık**’ sözleri de aynı ‘**var-**’ kökünden sözcüklerdir.

Eski-Türkçe döneminde bu sözün görülebileceği ilk yazılı kayıt olan 735 yılı öncesi Orhun Yazıtlarında bu sözcük ‘**var-almak/var-edinmek**’ / ‘**sahip-olmak**’ anlamında kullanılmıştır. 1069 yılı veya öncesi eseri olan Kutadgu Bilig’de ise bu söz ‘**varlık**’ anlamında geçmektedir. Her iki eserde sözün kökü ‘**bar-**’ şeklinde yazılmıştır. Bu kök-sözden anlam genişlemesine uğramış veya anlam kayması ile türetilmiş çeşitli sözcükler de vardır. Bu sebeple sözün ‘sahip olunan-varlık ve/veya mülk’ anlamı Eski Türkçe döneminde de görölüyordu. Demek ki, sözün kök anlamı Eski Türkçe döneminde bir kadar değişmişti veya kaymaya uğramış haldeydi.

Bu söz Eski-Moğolca ‘**barı**’ olarak yazılmıştır ve ‘**sahiplenmek/sahip-olmak**’, ve ‘**ev-edinmek**’ anlamlarına kaymış olarak kullanılmaktaydı. Eski Türkçe ‘**barım**’ sözü (varım/varlığım anlamında) ‘**varlık**’, ‘**servet**’ ve ‘**mülk**’ anlamlarında da kullanılmıştır. Türkçede ‘**varlık**’, ‘**variyet**’, ‘**varlıklı**’, ‘**varoluş**’ sözleri bu kökten türetilmiştir.

Birçok dil bilimci Eski-Türkçede ‘**var**’ veya ‘**bar**’ yazılmak yerine ‘**bir**’ (1) sayısının ‘**bir**’ şeklinde yazılan örneklerini gördükleri için ve ‘**bir-**’ sözü ile türetilen sözlere bakınca farklı kökten geliyorlar gibi algıladıkları için ‘**bar**’ ve ‘**bir**’ sözlerini farklı kökten ayırmış sözler olarak görüyorlar. Bunlar birbirinin ses-biçim türevidir. Eski-Türkçe döneminde ‘**bar-**’ ‘**gitmek**’ fiilinden olan söz ile köken birliği vardır. Bu köken birliği de bu kök sözcükten türetilen anlamlara bakınca kafa karıştırıcı görünmektedir. Aslında Eski-Türkçe ‘**gitmek**’ fiili ‘**varmak**’ fiilinin eş anlamlısı olarak da kullanılıyordu. Mesela ‘alp dedem karşı köye **vardı**’ denildiğinde veya ‘kız kocaya **vardı**’ denildiğinde bunu ‘**gitti**’ (‘git’ fiilinden) olarak algılıyoruz. Fakat ‘öğretmen köyümüze **vardı**’ dediğimizde bunu da ‘**gelmek**’ olarak algılamaktayız. Eskiden ‘**git-**’ fiili ile eş anlamlı iken geç dönemde anlam ayrışması yaşanması söz konusu olmuştur. Üstelik bu fiillerin tanımı ve özellikle de ‘**var**’ (varmak fiili sözü) tanımı da (sözlüklerde ve kafalarda) yanlış veya eksik yapılmıştır. ‘**Var/varmak**’ sözü ‘**daha önce bulunmamış zaman ve/veya konuma ulaşmış olmak**’ veya ‘**bir şeyin yok olduğu mekânda var olması durumu veya anı**’ olarak tanımlanmalıdır.

Yani daha basitçe ifade etsek ‘varmak fiili ve var- kök sözü’ anlamca ‘**daha önce yok olduğun bir yerde var olmak**’ şeklinde basitçe tanımlana bilinir.

Örneğin; ‘**Sıfır parmak**’ veya bir ortamda **sıfır-canlı** olması ‘**hiç parmağın olmadığı**’ ve ‘**hiç-canlı olmadığı**’ anlamındadır. Parmağın olmadığı yerde ilk var olan parmağa veya canlının olmadığı yerdeki ilk canlıya ‘**var**’/‘**bar**’ demek bu duruma bir örnektir. Başka örnekler de verebiliriz. Daha önce bulunmadığın konumda bulunmaya ‘**varmak**’, dünyada yokken oraya inmiş/indirilmiş olma durumuna ‘**var-olmak**’ veya bu konuma gelen canlıya genel bir ad olarak ‘**varlık**’ adını vermemiz hep bu tanıma dayalıdır. Ya da ‘**bir-**’ kişinin olduğu yerde çok kişinin var olması ‘**birlik**’ / **birliktelik** / **birleşmek**’, Bir kumbaranın içinde daha önce sıfırken sonraki zamanlarda birden çok para olması durumuna ‘**birikme**’, Umay kızın gurbetten gelerek ailesine varmasına ‘**birleşme**’ dememiz gibi, ortak kökten sözcükleri örnek göstere biliriz.

Bunların tamamının kök anlamda ‘*daha önce bulunulmayan yerde veya konumda ya da zamanda bulunmak*’ kavramı vardır. Bundan dolayı da ‘**var**’/’**bar**’/’**bir**’ ve son zamanlarda ‘**bi**’ şeklinde kısalmış bu kök sözün seslendiriliş biçimleri ne olursa olsun kökteki anlam içeriği hep aynıdır. Tanımı yanlış yapınca veya yanlış zaman diliminde kök tanımlamaya kalkınca bu türden önemli hususlar anlaşılmaz olacaktır.

Türk dili söz konusu ise Eski-Türkçe döneminde bir sözcük oluşmuş gibi değerlendirerek ‘**bir**’/’**bi**’, ‘**bar**’, ‘**var**’ sözlerini farklı kökten görmek mantıksızdır.

‘**Bir**’/’**bi**’/’**bar**’/’**par**’/’**var**’ sözcükleri ile İngilizcedeki ‘**one**’ (-1- |**van**|) sözü ile ‘olmak/var-olmak/var’ anlamındaki ‘**to be**’/’**be**’ sözlerinin ortak Ön-Türk köklerden geldiğini de algılamak gerekir. Kısaca ifade etsek, İngilizcedeki |**van**| ses değeri biçimi Ön-Türk dillerindeki |**var**| ses biçiminin son sesin ‘-r’ sesinden ‘-n’ sesine değişmiş ses türevidir. Ya da Türkçedeki |**bar**| ses biçiminin ilk ve son sesi evrilmiş halidir diyebiliriz.

Bizim ‘**var**’/’varlık’/’var-olmak’ anlamındaki ‘**bi**’ (**bir**) sözüümüz İngilizceye ‘**be**’/’to **be**’/’**being**’ ve sayı olarak da ‘**one**’ (-1- |**van**|) sözü olarak girmiştir. İngilizler ve içimizdeki İngilizler bu sözcüklerin ortak Turani Kök Dilden (ya da Sümer Öncesi Ön Türk dillerinden) alıntılandığını, ayrıştığını ve evrildiğini bilmeseler de gerçek budur.

Aynı sözcüğü İtalyancada ‘**uno**’, Fransızcada ‘**un**’, Almancada ‘**ein**’/’**einer**’, Yunancada ‘**énas**’ ve ‘**ilk**’ anlamında da ‘**próta**’ sözlerini görüyoruz. ‘**Próta**’ seslendirilişinde ‘**bir**’/’**pir**’ ses biçiminin ‘**pr-**’ biçimini aldığı çok açıktır.

Aynı şekilde bizim ‘**bir**’ sözü eş anlamlısı olarak da geçmişte kullanılmış olan ‘**tek**’ sözüümüzün Farsçaya |**yek**| olarak alıntılandığını görmekteyiz.

Peki, ‘**bir/biri/tek**’ anlamına gelen sözüümüzün en eski yazılı örneği ne kadar eski?

Aynen Türk dili gibi bir eklemli dil olan Sümer dilinde ‘**tek**’ sözü ‘**sig**’ şeklinde yazılmıştı. Ses yakınlığı ve anlam örtüşmesine bakarsak bunların arasında köken birliği olduğunu açıkça söyleriz. Diğer temel sayı adılarında da ses-değeri ve anlam eşleşmesi görülen sözcükler mevcuttur.

Sümer dilinde ‘**olmak**’ ve ‘**bulunmak**’ anlamına gelen söz ‘**gal**’ sözüdür. Bu söz de bugün dilimizdeki ‘**kal**’ (**kalmak/bulunmak**) anlamındaki söz ile ses ve anlam yakınlığı içindedir. Sümer dilinde ‘**mal** (varlık)’ anlamına gelen söz ‘**maalba**’ (dil bilimciler tarafından ‘**ma-al-ba**’ birleşmiş parçalarından olan söz olarak gösterilse de, muhtemelen Sümerli bu sözü ‘**malba**’ olarak seslendiriyordu ve bu da ‘**mal-varı**’ yani ‘mal varlığı’ veya ‘malı-var’ sözleri ile ses ve anlam yakınlığı içinde olan) sözcüktür. Üstelik bu sözlerin Sümer diline ondan önceki Kök-Turan-Dilinden alınmış olması ihtimali yüksektir.

Batılı dillerin bilimini yapan kimseler veya içimizdeki Batılı dil bilimciler Batılı dillerde ‘**bir**’ (**1**), ‘**birlik**’, ‘**var**’, ‘**varlık**’, ‘**var-olmak**’, ‘**varmak**’, ‘**parmak**’ gibi sözcükler için bizim yaptığımız gibi ortak bir kök gösteremezler. Çünkü bunların dillerinde bu sözlerin ortak bir kökü yoktur. Ortak kök Türk diline bakılmadan bulunamaz.

Bu dillerin bilim insanları Türk dilini öğrenmeden veya Türk dilini iyi bilen kimseler ile işbirliği yapmadan pek çok sözlerinin kökünü bulamayacaklardır. Bilin ki bunlar hangi sözü **PIE** (Proto Indo European) köke adresliyorsa o dilde o PIE havuzuna attığı söz başka dilden PIE denilen dillere alıntı demektir. Gerçek budur gerisi masaldır.

Eski-Türkçe döneminde Orhun Yazıtlarında '**bir**' sözü sayı anlamında kullanılmış olarak geçmektedir. Oysaki bu durum sadece Eski Türkçe döneminden önce '**bir**' ve '**bar**' seslendirmelerinin ortak kökten ayrılmış olabileceğini göstermektedir. Üstelik temel sayıların adıları binlerce yıldır eş anlamlıları ile birlikte yaşıyor olmalıdır. Bugün Türkiye Türkçesinde bu anlamda kullanmıyor olsak da geçmişte '**tek**' (1), '**ilk**' (1), '**var**' (1) sözcükleri '**bir**' (1) sayı adılı anlamında da kullanılmış olmalıdır.

Sayı adılarının ilk sayısı bugün '**sıfır** (0)' diye seslendirdiğimiz sayıdır.

'Bir' / 'bar' / '**var**' sözünün sözcük anlamı '**var-olan-ilk-şey**' veya '**var olan ilk sayı**' olduğu için Türk dilinde '**sıfır**' (0) sayısı karşılığı da '**yok** (0)' sözcüğü (sayı adılı olarak da) kullanılmış olmalıdır.

Bugün '**sıfır** (0)' sözü karşılığı '**yok** (0)' sözü kullanmıyorsak dahi bunun geçmişte dilde kullanımı olmuş olmalıdır. '**Yok**'-tan sonraki ilk sayı ilk parmağımıza adını veren '**var** (1)' sayısıdır. Türkçe '**birinci**' sözü Tuva-Türk-dilinde '**birgi**', Türkçe '**ikinci**' sözü ise Tuva-Türk-dilinde '**iyigi**' olarak seslendirilir.

Tuva-Türk-dilinde '**1** (bir)' sayısı '**bir** / **bir**', '**2** (iki/eki)' sayısı '**iyi**', '**sıfır** (0)' sayısı ise '**tik**'/'**tık**' olarak seslendirilmektedir ve bu da bizim '**yok**' sözümüzün Tuva-Türk dilindeki seslendiriliş biçimidir. Altay dillerinde 'bir' (1) sayısı birbirine yakın ses değerleri ile görülmektedir.

Ancak işin ilginç yanı bu dillerde '**bir**' ve '**birinci**' sözlerini inceleyince İngilizcedeki aynı anlama gelen '**PRIMER**' ve kökteşi '**PRIME**' sözünün de bizim dilimizden alıntı olduğu net şekilde görülmektedir.

Türkçede '**var**' (bir/**bar**) sözünün '**varlık**', '**var olan**', '**var olan ilk şey**' anlamı Moğolcada bir kadar değişmiş şekli ile (Orta-Moğolcada) '**büri**' ve (Ana-Moğolcada) '**biri**' sözcüğü ile ifade edilmektedir. Ancak bu söz Moğolcada '**her**', '**her-biri**', '**hepsi (her-biri-birlikte)**' anlamında kullanılabilir. Yani, '**var**' (**bar** / **var**-olmak) sözünün anlamının Moğol dilinde zamanla değişime uğrayarak, '**var**'/'**varlık**'/'**var-olan-ilk-şey**' anlamından bir kadar farklanarak, '**var-olan-şeylerin-her-biri**'/'**her-bir**'/'**tümü**' anlamını almıştır.

Eğer bu sözün anlamındaki bu dönüşüm Moğol dilinin içinde sözcüklerin evrilmesi sürecinde yaşanmadı ise bu durumda Yazılı-Moğolcadaki '**bir**' (**var/bar**/1) sayısı anlamındaki sözümüzün kökteşi olan '**büri**', ve '**bür**' (Halhaca/Orta-Moğolca), sözleri bu anlamda alıntılanmamış fakat sözün Moğolca içindeki evrimi sürecinde bu anlamda kullanılmış olmalıdır.

Görüleceği gibi Türk dilindeki '**var**' ('var-olmak' ve 'bir (1)' anlamındaki) sözcüğü, Moğol dilinde, yakın ancak bir kadar değişmiş anlamı ile görmekteyiz. Moğollar "**bir**" anlamındaki

söz için ‘nigen’ kelimesini kullanıyorlar. Bu sözün de geçmişte ‘inigen’ olarak seslendirildiğini söyleyebiliriz. Dilimizin geçmiş yazı örneklerinde (bazı el yazmalarında) özellikle ‘N-’ ve ‘M-’ sözü ile başlayan sözcüklerin geçmiş köklerinde önlerinde (genellikle I-/İ- veya U-/Ü-) ses uyumuna göre bir sesli harf olduğunu görmüş bulunuyoruz. Bunun bir sebebi öndeki sesin düşmesi olabileceği gibi bazı durumlarda (özellikle bugün yaşamayan antik uygarlıkların yazıtlarını okumaya çalışırken) yanlış alfabe transkripsiyonu yapılması da söz konusu olabiliyor. Moğol dilindeki ‘bir (1)’ anlamına gelen ‘inigen’ sözünün ‘indirilmiş’, ‘var-edilmiş’ anlamında doğmuş veya alıntılanmış bir söz olduğunu düşünürüz ve eğer böyle ise bu söz ‘var’ sözünün eş-anlamı bir başka kök-sözünden evrilmiş olmalıdır. Bu durumda Moğolca ‘bir’ anlamına gelen sözcük de Türkçe ortak kökte bir zaman eş anlamı olarak yaşamıştı denilebilir. Altay dillerinde ‘bir’ sayı adlı dizinini aşağıdaki görselde kaynağı ile birlikte görebilirsiniz.

Ana Altayca	*bişe	"herbir"
ilk Türkçe	*bişe	"bir, herbir"
Ana Bulgarca	*bişe	"bir"
└ Volga Bulgarcası	bire	
└─ Çuvaşça	pişe	"bir"
└─ Çuvaşça	piş	"bir"
Ana Türkçe	*biş	"bir"
└ Eski Türkçe	bir	"bir"
└ Yakut Tr.	biş	"bir"
└ Halaç Tr.	bi	"bir"
└─ Azerbaycan Tr.	birə(di)	"birlikte"
└─ Tatar Tr.	piřə(y)	"herhangi bir"
└─ Hakas Tr.	pra(y)	"tümü"
Ana Doğu Altaycası	*bişi	"herbir"
Ana Moñolca	*biri	"her"
└ Yazılı Moñolca	büri	"her, tümü"
└ Orta Moñolca	buri	"her, tümü"
└─ Halhaca	bür	"her, tümü"
Ana Kuzey-Ada Altaycası	*pışi	"birinci"
Ana Mançu-Tuñuzca	*-	
Ana Ada Altaycası	*pışi	"birinci"
└ Ana Korece	*piri(so)	"ilk"
└─ Çağdaş Korece	piro(so)	"ilk"
└─ Orta Korece	piri(so)	"ilk"
Ana Japonca	*pıfo	"bir"
└ Eski Japonca	pyito	"bir"
└─ Orta Japonca	fito	"bir"
└─ Tokyo	hito(tsu)	"bir"

Altay Dillerinde Bir Sayısı Dizin¹⁸ görseli.

Görselin alıntılandığı kaynak: Sayın Oktay DOĞANGÜN'ün "Altay Dillerinde Bir Sayısı" adlı makalesinden alıntıdır.

¹⁸ Görselin alıntılandığı kaynak: [< Türkcesivarken.com > Yazar: Oktay DOĞANGÜN
<https://turkcesivarken.com/altay-dillerinde-sayilar-bir-sayisi-1/> 24-07-2013]

Esasen bu örnekler ile göstermeye çalıştığım şey Türkçedeki '**bir (1)**' sayısının Moğolcada, Tuñuzcada, Korecede ve Japoncada aynı sayı adının kökteşi olduğundan ziyade bunların ses değerinin zamanla ve dilden dile alış-veriş sonrası nasıl çok farklı ses değerlerine değiştiğini göstermektir. Öyle ki, bizim '**bir (1)**' sözümüz ('bir' sözcüğü ile türetilmiş 'birinci' sözü ve 'her-bir' ve 'her-biri-birlikte (tümü) veya 'ilk' anlamlarına gelen bu dillerdeki kökteş sözcükler) Altay dillerinde; **Bir** > **bire** > **büri** > **bür** > **bire** > **pirre** > **pra** > **pıri** > **piri** > **piro** > **pıto** > **pyito** > **fito** > **hito** gibi ses-değerleri ile görülmektedir. Bu da bize '**bir**' sözü ve '**hito**' sözü gibi aynı kökten olan sözlerin zamanla birbirinden ses değeri olarak nasıl uzaklaşabildiğini göstermektedir. Burada dikkat çekmek istediğim konu sadece, '**var**' sözünün '**bir**' sözüne dönüşmesi gibi, küçük ve Türk dilinde sıklıkla görülen **V / B / P** yakın sesleri arası değişim de değildir. Bundan daha çok, '**var**' veya '**bir**' sözünün '**hito**' sesine dönüşümü gibi uzak bir ses değerine dönmüş olmasına dikkat çekmek istiyorum. Böyle bir ses evrilmesi olmuş olması, bizim dilimizdeki herhangi bir sözcüğün başka coğrafya ve ağızlarda kökteşi olduğundan ilk bakışta şüphe duyabileceğimiz ses değerlerine nasıl evrilebildiğini göstermesi açısından güzel bir örnektir.

Yukarıdaki tablo 'Altay Dillerinde Sayılar' adlı (Yazarı: Oktay Doğanün / *turkesivarken.com sayfasından alıntıladığım*) makaleden alınmıştır ve o tabloya bakınca Ana-Altayca içinde bile sözün ses değeri açısından nasıl farklı uçlardaki ses-değerlerine evrildiği net şekilde görülmektedir. Kendisi benim bu yazımda gösterdiğim bazı sözcüklerin yazılış ve anlamlarını Altay grubundan dillerde aynı şekilde hazırlamış olduğu bu tabloda ve makalesinde göstermiştir.

Üstelik bu '**birinci**' anlamına gelen Ana-Ada-Altaycası '**pıri**' (biri/birinci) sözü ve İngilizcede aynı anlama (birinci anlamına) gelen '**primer**' (*biri+ver/birivar -?-*) sözü de kökteş olmalı. Çünkü ses değeri yakınlığı ve anlam birliği çok açık ortada.

İngilizcede bu '**primer**' (birinci) sözün 14.yy sonunda "dua-kitabı" veya "okul-kitabı" ("prayer-book" or "school book" senses not distinguished in Middle Ages, as reading was taught from prayer books) bağlantılı olabilecek şekilde dile girmiş olabileceği ve bu sözün Latin dilinde de '**primus**' yazıldığını ve '**birinci**' anlamında kullanıldığını belirtirler. Üstelik bu sözün de İngilizcedeki '**prime** (n.)' sözü ile de bağlantılı olduğunu belirtirler¹⁹.

Yani, İngilizcedeki '**primer**' ve '**prime**' sözleri kökteştir ve her iki sözün yazılı en eski örneği Ortaçağdan daha geride görülmemiştir. Bu sözlerin her ikisinin kökleri Türk dilindeki aynı anlama gelen söze bağlıdır diyebiliriz v yazılı örnekleri de çok çok daha eskidir.

Ana-Altayca ve kollarındaki aynı anlamdaki sözler ile (mesela Ana-Ada-Altaycası '**pıri**' (**birinci**) sözü ses-değeri ile yakınlığı ve anlam denkliği görülmüş sözcükle) dil bilimsel kıstas açısından net örtüşme gayet açıktır. Üstelik İngilizce ile kıyaslayınca Ana-Altayca dil ailesi içindeki yazılı eserlerde bu sözün daha eski tarihlere dayanan örnekleri vardır. Türkçemizde Eski-Türkçe döneminde Orhun Yazıtlarında, (735 yılı öncesinde) '**bir**' yazılışı ile ve Kaşgarî'nin Divan-i Lugati't-Türk adlı eserinde (1073 yılı veya öncesinde) '**birinç**' yazılışı ile ve '**birinci**' anlamında geçmektedir. Bütün bunlara ve en eski yazılı örneklerine de

¹⁹ [Kaynak: Online Etymology Dictionary, <<https://www.etymonline.com/search?q=primer>>]

bakarak İngilizcedeki '**primer**' ve '**prime**' sözlerinin alıntılandığı yerin, sözlüklerde en azından 'Altay-Dil ailesi dilleri' olarak gösterilmesi gerekmektedir.

Bana göre bu kanıtlar ve dil bilimsel açıdan tam şekilde örtüşen kıstaslar ortadayken, bu sözcüklerin İngilizcedeki kökeni için bunun dışında açıklama yapan dil bilimcilerin maksatlı veya bilgisiz olduğu söylenebilir. Hiç olmazsa Batılı sözlükler bunu bir olasılık olarak yazmalıdır. En hafif tabiri ile dil bilimsel alanda, bu kadar net örtüşme görülen durumda bile bunu dikkate almayacak kimselerin ellerinde bulunan ve onlara dil bilimi adamı olduklarını belgeleyen diplomaları veren sistem dahi sorgulanmalıdır.

Sümer dilinde '**başlangıç**' anlamına gelen söz '**zag-du**' ve '**za**' sözleridir. Sümer dilinde '**baş**' anlamına gelen söz '**sağdu**' ve '**sağ**' sözleridir. *(Burada Sümer dili içinde de 'za' ve 'sağ' sözlerinin ses değeri ve anlam yakınlığı dikkat çekicidir ve bu sözler geçmiş bir ortak kökten ayrışarak ses değeri değişikliği ile iki farklı söz olmuştur denilebilir.)* Sümer dilinde '**ilk**' anlamına gelen sözler ise '**maş**' ve '**sağ**' sözleridir. Bu durumda, Sümer dilinde '**baş**' anlamına gelen söz ile '**başlangıç**' anlamına gelen söz ve de '**ilk**' anlamına gelen sözlerin geçmiş ortak bir kökü olduğunu veya bunların aynı sözlere yüklenen yakın anlam içeriğine sahip olarak türemiş sözcükler olduğu söylenebilir. Bu sözlerin Türk dilindeki '**baş**' (başlangıç, başlamak, başta-gelmek vb sözleri kökteşi ve aynı zamanda '**ilk**' sözünün de eş anlamlı kökteşi) olduğu söylenebilir. Sümerce '**sağ**' sözünün de Türk dilinde '**diri**' (sağ / canlı-varlık / var-olmuş-canlı / yaşamı-devam-eden) anlamına da gelen '**sağ**' sözü ile ses-değeri ve ortak anlam içeriği dikkat çekicidir. Üstelik Sümer dilindeki '**ilk**' ('**baş**'/'**başta-gelen**'/'**önce-var-olmuş**'/'**en-başta**'/'**ilk-olan**' vb) anlamında kullanılmış olduğu anlaşılan '**maş**' sözünün öndeki sesinin düşmüş hali olan '**aş**' seslendirilişi '**bir (1)**' anlamındadır. Yani Sümerce '**maş**' sözü Sümerce ilk anlamında iken '**aş**' sözü olarak '**bir (1)**' sayı adılı olarak karşımıza çıkıyor. Kısaca '**baş**' (başta-gelen/ilk/baştaki anlamındaki) sözcüğümüz '**maş**' biçiminden ilk sesin düşmesi ile '**aş**' (Sümerce 1 anlamında sayı adılı) biçimini almış kökteş sözcüklerdir.

Aynen Türk dilinde '**bir**', '**tek**' ve '**ilk**' sözlerinin birbirinin yerine kullanılabildiği cümle kuruluşlarının Sümer dilinde de var olduğunun bir kanıtıdır bu örtüşen anlam içeriği içindeki eski sözcüklerin kullanılış olması. Sümer dilinde '**bir (1)**' sayısı '**aş**' şeklinde seslendirilmekte ve '**ilk**' anlamına gelen söz de '**maş**' olarak seslendirilmekte fakat işin önemli tarafı bu sözlerin Sümer döneminde de ortak anlamda kullanılan '**sağ**' sözü ile ifade ediliyor olmasıdır. Yani '**sağ**' sözü hem '**baş**' hem de '**ilk**' anlamında kullanılmış. Sümerce hem '**ilk**' hem de '**baş**' anlamına gelen ve '**başlangıç**' anlamındaki '**za**', '**zag-du**' sözleri ile s-/z- ses değişimi ile kökteş olabileceği anlaşılmış olan bu '**sağ**' sözü kendisi de '**başta-gelen**' anlamında yani '**ilk-var-olan**'/'**en-önde-gelen** veya bulunan' gibi bir anlamda görünüyor.

Bu anlam Türkçedeki '**var-olan-ilk-şey**'/'**var-olan-ilk-sayı**'/'**var-olan-ilk-parmak**' anlamlarına da kullanıldığını söylediğim '**var**' sözü anlam içeriği ile örtüşme gösteriyor. Üstelik '**parmak**' (*var-olan-ilk-parmağa verildiğini düşündüğüm ad*) ve '**varmak**' sözlerinin dahi ortak kökten türemiş olabileceği hakkında bize bir sağlam ön-fikir veriyor. Üstelik Sümer dilinde '**bir**' anlamına gelen bu '**aş**' sözünün aynı anlama gelen sinonimleri olan '**diş**'

ve ‘**dili**’ sözcüklerine de bakmak gerekir. ‘**Baş**’ > ‘**maş**’ > ‘**aş**’ ‘ses-değeri yakınlığı’ ve ‘anlam-örtüşmesi’ ortada iken ve Sümerce ‘**bir (1)**’ anlamında kullanılan ‘**aş**’ sözcüğü ve onun sinonimi olan ‘**dili**’ sözcüğünün de Türk dilimizdeki ‘**diri**’ ve ‘**biri**’ sözcükleri ile ses-değeri yakınlığı da ayrıca dikkat çekicidir.

Bir başka ilginç anlam örtüşmesi Türk dilinde ‘**bar**’ ve ‘**var**’ (varlık/var-olan-şey) anlamındaki sözde görünmektedir. Kuru görünen bir dalın, yeni bir ‘**bar-vermesi**’, yani ‘ana gövdeden taze ve canlı bir yeni-baş’ veya ‘yeni-var-olan-uç’ şeklinde çıkması, (*bir anlamda yeni gelen veya yeni doğan ya da yaşamaya/var olmaya başlayan*) anlamında olmakla kullanılmış olması söz-konusudur. Yani ‘**bar-vermek**’ sözünün ‘**var**’ sözü kök anlamı ile bir fiil olarak kullanıldığını görüyoruz. Bir başka şekilde söylersek, ‘**bar-vermek**’ değimi ‘**var-vermek**’ (**varlık-vermek**/var-olmak/yeni-gelmek/yeni-doğmak) gibi bir anlam içeriğinde birbiri ile denk anlamda değişimler olarak görünüyor. Belki bugün ‘**bar-vermek**’ yerine ‘**var-vermek**’ sözünü kullanmıyoruz ama bu durum ‘**bar**’ ve ‘**var**’ sözlerinin ortak kökten olduğuna bir başka işaret veya kanıt olarak gösterile-bilir. Ayrıca bu sözler ile ‘baş’ sözü eski anlam içeriği bağlantısı da ilginç. Öyle ki Türk dili ağızlarında bitkinin ‘**bar-vermesi**’ durumunu bitkinin ‘**baş-vermesi**’ yani ‘yeni bir canlı ucun/dalcığın’ veya ‘tomurcuğun geliyor olması’ anlamında seslendirenler vardır.

Öyle ki, İngilizcede ‘**dallanmak, budaklanmak, kollara-ayrılmak, şubeleşmek, şube, dal, kol**’ anlamlarında kullanılan ‘**branch**’ sözü de Türk dilindeki ‘**var**’/‘**bar**’/‘**bir**’ sözünün kökteşi olmalıdır. ‘Branch’ sözü Türk dilimizde bileşik sözcük oluşturmamış olan ‘**bir aç**’, ‘**bir uç**’ ve ‘**bir sanç**’ sözleri ile ses-değeri yakınlığı içindedir. İngilizcedeki ‘**branch**’ sözünün kökündeki ilk hecesi olan ‘**br-**’ bizim ‘**bir**’ sözümüzden geliyor olmalıdır.

Bizim 735 yılından önce Orhun Yazıtlarında yazılı örneği bulunan ‘**bir**’ (var/bar) sözümüz ile kökteş olduğu söyleyebileceğim İngilizcedeki ‘**branch**’ sözcüğünün, bu dildeki ilk yazılı örneğinin 13. yüzyılda görüldüğü ve bu sözün ilk yazılış şeklinin ‘**braunch**’ şeklinde olduğu yazılmaktadır. İngilizce kelime köken sözlüklerinde, ek açıklama olarak ["division or subdivision of the stem of a tree or bush" (also used of things resembling a branch in its relation to a trunk, such as geographic features, lines of family descent), from Old French branche "branch, bough, twig; branch of a family" ... /... from Late Latin branca "footprint," later "a claw, paw," **which is of unknown origin**]²⁰ açıklaması verildiği görülüyor. Bu da bizim ‘**bar**’ ve ‘**var**’ sözlerimizin kökündeki anlam ile tam olarak örtüşüyor. Görüleceği gibi Batılılar kendi sözlüklerinde bu ‘**branch**’ ve ‘**braunch**’ yazdıkları sözün kökeni bilmiyor diye açıkça sözlüklerinde yazmışlar. Ancak gördüğünüz gibi biz onların bu sözcüklerinin de asıl kökenini biliyoruz.

Hatırlarsınız İngilizler yakın zaman önce; “Atalarımız Anadolu’dan gelmiş tarım yapan çiftçilerdi” haberlerini yapmışlardı. Bu haberler bazı arkeolojik ve/veya genetik çalışmalara dayandırmaktaydılar. Bu haberi yaparken Anadolu’dan gelen ‘**Briton**’ (İngiliz) atalarımız tabirini kullanarak haber yapmışlardı. Onlara göre Anadolu’da o tarihte Türkler yok ve Türkler o dönemde tarım da yapmıyor veya bitki/ağaç yetiştiriciliği (bitki aşılama vb işler) ile

²⁰ [Kaynak: Online Etymology Dictionary <<https://www.etymonline.com/search?q=branch>>]

de meşgul değiller sanki ve ancak bunların “ari” ataları Anadolu’nun da eski yerleşik halklarından olarak sözde bu işleri yapıyordu. Anlaşıyor ki bazı fikri-kabızlar düşünmemiş ki atalarımız Anadolu gibi iklimi İngiltere’ye göre tarıma daha elverişli topraklar dururken neden bu tarım işini iklimi tarıma daha az elverişli topraklara gelerek yapsınlar ki? Madem atalarımız Anadolu’da tarıma geçti ve bu tarım sayesinde insanlar gıda bulmakta zorluk çekmemeye başladı ve avcı-toplayıcılıktan yerleşik düzene geçtiler! Bu durumda sıkıntıları neydi de binlerce kilometre göç edip bizim adada tarıma Anadolu’ya kıyasla daha az elverişli olan bu topraklarda tarım yapmak istediler? Açlık sorunu olmayan tarımı bulmuş halk neden böyle anlamsız bir göçe kalkışsın? Bu soruları nedense soranına ben araştırmalarımdaya rastlamadım. Ancak Göbekli-Tepe yerleşik hayata geçilmesi hakkında da bazı ezberleri bozduğu için şimdi “**Briton**” adını verdikleri atalarını Göbekli-Tepeye bağlama çabası içindeler. Gel gör ki atalarına verdikleri ‘**briton**’ sözcüğü bile Ön Türkçe aynı kökten ve ‘**bir**’ sayı adılımızın kökteşidir.

Üstelik bunlara ataları tarım ve bitki bilim terminolojisini de Türk dilinden veya Turani bir eklemeli dilden kazandırmış. Burada detaylarına girip konuyu dağıtmayacağım ancak bitki ve hayvan adları ve hayvancılık terminolojisini de Avrupa dilleri çoğunlukla Ön-Türk dillerinden almıştır. Bunları muhtelif makalelerimizde farklı yönleri ile ve çeşitli örnekler vererek yazıyoruz.

İngilizlere ve Avrupalılara bu makaleden şu mesajı da verelim. “Bu durumda ya sizin atanız Türk ya da sizin memlekette vakti ile tarımı oraya gelen Türk çiftçilerden öğrenmiş olmanız gerekir.” Çünkü tarım ve bitki bilim alanındaki bir esas terim dilinize Türkçeden geçmiştir diye net bir şekilde ve sözün kökünü de göstererek yazabiliyoruz. Bu sözcük tek de değildir.

Üstelik millet adı olarak kullandığınız ‘Briton’ sözünüzün kökü bile sizde değil.

İngilizcedeki ‘**britain, britannia, bright, britisher**’ sözlerine de aynı ortak kökten gelmektedir.

‘British’ sözü bunların yazılı kaynaklarına göre en eski olmakla 16.yüzyıldan yazılı örneği bulunan bir sözcük. Yani daha önce sözün yazılı örneği olmadığı gibi kökü diye gösterdikleri şeyler de tartışmalı ve saçma. Üstelik binlerce yıl önce **‘Briton’** lafı olmadığı halde utanmadan “Atalarımız ‘Britonlar’ Anadolu’dan gelmiş çiftçilerdi” diye biliyorlar. ‘O zaman Briton mu vardı?’ diyen bir akademisyen de Batıda nedense pek görünmemekte. Bu **‘briton’** sözcüğü Eski-İngilizcede **‘Bryttisc’** olarak yazılmış. Güya anlamı da “(eski) İngilizlerle ilgili veya ‘eski İngiliz yerlileri’ gibi bir anlama geliyormuş. Fakat farklı kaynaklarda sözün anlamı hakkında farklı yorumlar da vardır. Yani kendileri kendilerine verdiği adın kökünü bilmiyorlar. Aynı kaynaklarda yazdığına göre bu sözcük ilk olarak **1620**-li yıllarda geçiyor²¹. Yani 1620 den önce bu **‘Bryttisc’** veya **‘briton’** sözünün var olduğunun bir kanıtı ortada yok.

Siz millet olarak bu İngilizlerin ne kadar köklü olduklarını buradan çıkarın artık. 1620 den önce ortada Briton sözü yok. Yani bunların tarihinde ve dil biliminde birkaç yüz yıl geri

²¹ [Kaynak: Online Etymology Dictionary <https://www.etymonline.com/word/British#etymonline_v_17135>]

gidince bile çalışma alanı bulanıklaşıyor. Köklerini bilmiyor fakat uyduruyorlar aynen dil köklerini bilmedikleri ama güzel uydurdıkları gibi.

Aynen damdan düşer gibi veya Noel babanın evlerine geldiğine inandıkları yoldan gelmiş gibi, bu söz de bunların diline bacadan evlerine düşmüş gibi bir anda girmiş sanki.

Briton sözü Eski Türkçe üç ayrı sözcük olarak görülen 'Bir ot/od on' sözlerimizdir. Anlamı da '**bir ateş an**' yani '**bir ateş ile anılanlar**' veya '**birleşmiş-ateş olarak anılanlar**' anlamındadır.

Neden bu adın verildiğini bilmiyorum. Belki bunların ataları o toprakları işgal ederken oradaki ilk yerleşik halk olan (ve muhtemelen eklemeli bir Turani dilde konuştuklarını *(arkeolojik buluntulardan çıkartılmış yazılara esasen ve bu sözcüğün söz kuruluşuna dayanarak)* tahmin edebildiğim) yerli halkının soyunu kırmak için, onların köylerini evlerini basarak buraları ateşe verdikleri için olsa gerek, bu ad onlara yerliler tarafından takılmış olabilir. Yani muhtemelen yerliler onları 'ilk ateş' veya 'ilk ateşle anılanlar' gibi bir anlamda tanımlıyor olmalıdır. (Ya da daha küçük bir ihtimal ile bunlara 'ateş halkı' anlamında bu ad yine Turani dilden konuşan başka bir geçmiş toplum tarafından verilmiş olabilir.) Üstelik İngilizceye bizim dilimizden alıntılanan aynı kökten tek sözcük bu da değildir.

İngilizcede '**ışık**' anlamında kullanılan '**bright**'²² sözü de bizim '**bir ateş**' anlamındaki '**bir ot/od**' sözlerimizin bunların atalarının dilinde birleşik forma getirilmiş halidir. '**Bright** (adj.)' sözü Eski-İngilizcede '**bryht**' ve '**beorht**' olarak geçiyordu. Kendi sözlüklerinde '**bright**' sözünün '**görmekli-berrak bir ilahi**' (splendid; clear-sounding; beautiful; divine) şeklinde tanımlamışlar. Veya resmen sallamışlar denilebilir. Bu söz doğrudan bizim '**bir-ot**' (**bir-ateş**) sözümüzdür. Dil bilimi dediğimiz bilim dalı normalde bu sözün '**ışık**' anlamını 'görmekli-berrak ilahi' kavramından yakıştırma değil, ancak '**ateş**' sözünün '**ışık**' anlamında alıntılanarak kullanılmış olması olasılığına *(bunun daha büyük bir ihtimal ile gerçekleşmiş olabileceğini söyleyerek)* göstermelidir. Bu '**beorht**' sözü, Proto-Germen dilinde '***berhtaz** (bright)' sözüne bağlanmıştır. Bu sözcük de Eski Saxon dilinde '**berht**', Eski-Norse dilinde '**bjartr**' sözüdür ki sözün bu '**bjartr**' seslendirilişini bugün en yakın ses değeri ile Rus dilinde yine '**ateş**' anlamına gelen '**pojar**' [**pajar**], sözü olarak görüyoruz. Bu da Eski Germen dilinde '**beraht**', Gothic-dilde '**ışık**' anlamında '**bairhts**' ve hayali çakma kök dil grubu dediğim dilde (PIE root) varsayımsal '***bhereg-**' sözcüğü ile varsayımsal '***parlak**/parlayan (to shine)' anlamından geliyor denilmektedir. Sözde bu sözcüğün eski kullanımı; "Hızlı zekâlı, parlak zihinsel niteliklere sahip (quick-witted, having brilliant mental qualities)" anlamındaymış. Elbette böyle bir anlamı vardır ancak bu açıkça kayma ve/veya mecazi olarak yüklenmiş bir anlamdır denilebilir.

Ben bu '**beorht**'/'**bryht**' sözünün 1741 yılından önce geçtiği bir yazılı kaynaktan bahsedildiğini de görmedim. İngilizce için konuşuyorsak, bunların sözlerinin Orta-Çağ'dan önce yazılı olarak görüldüğü bir kaynağa (belki varsa birkaç istisna sözcük dışında) pek de rastlanmaz. Daha doğrusu daha eski kaynakları ya yanlış okuyorlar ya da destekli desteksiz yakıştırma ile sallayıp okumaya çalışıyorlar.

²² [Kaynak: Online Etymology Dictionary <<https://www.etymonline.com/search?q=bright>>]

Dolayısı ile okuduk dedikleri eski, yazıları bile nasıl okuyup nasıl anladıkları tartışılır. Kendi dillerinde 600 sene eski metin bulurlarsa okumakta sıkıntı yaşayacak olan Batılı çakma bilim adamları sözüm ona Anadolu'da binlerce yıl önce yaşamış ETİ uygarlığının dilini de okudular ve PIE köklerine bağladılar. Ancak ayrıca bir makalemizde bu okumaları da nasıl yaptıklarını detaylıca ve kanıtları ile gösterdik.

Almanca kökenli Robert, Albert, Bertha, Egbert, Gilbert, Herbert, Hubert, Lambert/Albrecht, Ruprecht kişi adlarının da bu sözün kökünden türetilmiş olduğunu veya kökteş olduğunu yine aynı kaynak sözlüklerinde yazıyorlar. Demek ki bizim dilimizde 'bir' ve 'ot/od (ateş) sözü olmasa bu isimler bile olmayacaktı. Artık geçmişte nasıl bir iç içe girmişlik veya göç yaşandıysa adamların dili neredeyse komple başka dillerden toplama. ONE biçiminde yazıp VAN biçiminde selendirdikleri en temel (ilk) sayı adları Türkçe köklere bağlı. Kalanını siz düşünün.

'Ot' / 'od' ve 'ateş' sözleri aslında Türk dilinin eş anlamlı sözleridir.

'Ateş' sözü 1300 yılından önce Oğuzname adlı elyazmasında '**ataş**' şeklinde geçmekte. Dil bilimciler bu sözün kökeni için Farsça diyorlar. Aslında bu bileşik bir sözdür. Sözün bileşenleri '**ot**' ve '**aş**' sözcükleridir. Aşmak sözcüğünün eskiden eylem anlamında 'yakmak' ve/veya 'eklemek' karşılığı kullanılmış olduğunu düşünmekteyim. Bununla birlikte, '**Aş**' sözü Türk dilinde '**yemek**' anlamına da gelir. Ancak burada fiil olarak 'aş' sözünün bu sözcüğün ikinci bileşeni olmuş olması daha muhtemeldir. Bu sözcük Eski-Türkçe '**aş**' (**eklenti**) sözcüğü kökteşidir. Bu kök sözcük Eski Türkçe '**aş**-' "**geçmek**" fiili ile ve '**aşı**', '**ek**', '**eklemek**', '**aşılacak**' sözcükleri ile de kökteştir. 1453 yılı öncesi ATA-el-yazmasında 9r sayfasında 6.satır 4. sözdür ve ağaç dallarının birbirine aşılması (birbirine eklenmesi) anlamında '**çubuk-aşarak**'/'**çibık-aşıyarak**' şeklinde geçmektedir.

'Ot aş' sözünün dillerde kullanımı bilinenden çok çok daha eski olmalıdır. Bu sözcüklerin karşılığını 1/1 bugünkü dilimiz ile yazacak olsak; '**Ateş-aşılacak**'/'**ateş-eklemek**' veya '**ateşe-geçmek**' olarak açıklayabiliriz. Ancak burada kastedilen anlam '**ateş-yakmak**' anlamı olmalıdır. Bu sözcükleri alıntılarla bileşik sözcüğü oluşturan ilk insanlar, doğrudan doğruya 'yakmak' anlamında bir söz kullanmamışlardır. Bunun sebebi sözün çok eski olmasıdır. Muhtemelen ateş yakmak için halen ağaç çubukların birbirine bastırılarak sürtüldüğü zamanlardan kalma sözcükler olmalıdır. Bu sözün zamanla sadece 'ateş' anlamına gelecek şekilde evrilerek kullanıldığı söylenebilir.

Orta-Farsça denilen toplama dile bu sözün, Avesta dilinden 'yakmak' fiilinden olan 'atar' sözünden alıntı olarak geçtiğinden bahsedilir. Ancak Avesta dilinde bu fiilin kökü belirsizdir. PIE denilen ve 400 kadar dilin kökü olduğu söylenen havuzda böyle bir sözün ne yazılı örneği ne de izi yoktur. Farsça denilen toplama dil bu sözcüğü kendisinden önceki Turani halklardan birisinden (*muhtemelen de Oğuz boyundan bugünkü Azerbaycan Türk atalardan bu söz bu dillere*) almış olabilir.

Latince '**ater**' (ocak) ve Zerdüş dilinde '**atarş**' (**ot+aşağı** / **ot+arz** / **ot+yerdeki** / **od-yerin**) sözü '**aşağıdan çıkan ateş**' veya '**aşağıdaki (yerdeki) ateş**' anlamındadır.

Burada Zerdüştlerin '-arş' seslendirdiği söz Türkçedeki 'aşağı' (iniş yönüne) sözcüğü kökteşidir. Oğuz ağızlarında bu sözün 'dağ-dibi' (dağ-eteği veya yamacın başlangıç yeri) anlamında da kullanımı vardır. Ancak alan dil bu sözü 'yerin altı' veya 'yeri' anlamında kullanmıştır denilebilir.

'Briton' sözü 'bür-' (bir) söz-köküne '-ot-' (ateş) sözünün bağlanması ile oluşmuştur. Ve 'ateş' sözünün kökü de burada açıkladığım gibi Türk dili ile bağlantılıdır. Yani 'ateş' sözü 'ot' sözünün türemesi olup zamanla eş anlamlısı olarak kullanılmış biçimdir. Üstelik bu söz de İngilizcede 'briton' sözü ile kökteş olan 'British' ve 'Britisher' sözlerinde görülmektedir. Batılıların sözlüklerinde yazdığına göre; İngilizcedeki 'britisher (n.)' kelimesi "Büyük Britanya'nın yerli sakinleri," anlamına geliyormuş²³. Bu küçük sözcüğün içine 'büyük, Britanya, yerli ve sakinleri' sözlerini sığdırmışlar demek ki. İşte, sözcükler bir dilin içine gökten düşer gibi girince istedikleri anlamı verebiliyorlar. Atış serbest. *İngilizce denen dil dünya üzerindeki en toplama dildir. Farsça ve eski Farsça İngilizce ile kıyaslanınca daha süzme kalır. Yani İngilizce sulu-ayran ise farsça süzme yoğurttur. Türkçe ise peynirin hasıdır. Dilin en köklü halidir.*

Şimdi bana diyeceksiniz ki madem Türkçede 'bir'/'bar'/'bi' sözü ile 'var-olmak' / 'doğmak' / 'olmak' anlamındaki 'var' sözü ortak anlamı 'bir (1)' sözüdür, o halde neden var olmak anlamı İngilizcede 'be' biçimi dışında 'doğmak' anlamında türemiş sözcüklerde hiç görülüyor?

Sorunun cevabı; Bu sözün kökü olan sözcük sadece 'bir'/'bi' anlamı ile değil 'var' (var-olmak) anlamı ile 'be'/'to be' biçiminde ve 'doğmak' anlamında da 'birth' biçiminde görülmüştür.

İngilizcedeki 'doğum' anlamına gelen 'birth (n.)' sözü buna bir örnektir ve bu sözden afterbirth, birthday, birthing, birth-mark, birthplace, birth-rate, birthright, birthstone, childbirth, rebirth, stillbirth (ve benzeri) sözcükler de türetilmiştir.

İngilizcedeki 'birth (n)' sözcüğü 12. yüzyıldan itibaren yazılı olarak görülmektedir. Sözün ilk anlamı 'doğum yapıyor olma gerçeği' anlamıydı deniliyor. 13. yüzyılın ortalarında bu sözün 'doğum yapma' / 'doğum yapıyor olma' (act of giving birth) anlamında kullanıldığı kaynaklarda yazılmıştır. Aynı kaynaklar bu sözcüğün Proto-Germanic dilde **yazılı örneği olmayan** '*gaburthis' sözünden geldiğini ve kökünün de yazılı örneği olmayan PIE kök dilde '*bhrto' sözünden geldiğini yazıyorlar. Sözcüğün sonundaki kelime '-th' kelime ekinin ise bir anlamda bir 'süreç' ifadesi olduğunu (is for "process" (as in bath, death)) yazıyorlar. Ancak bu sözcüğün anlamının Eski-İngilizcede (ilk defa **1610 yılında**) canlı olmayan şeylere atıfta bulunarak, "**var olan herhangi bir şey**" anlamında kullanıldığını da yazıyorlar.²⁴

Aslında bu sözcüklerimizin kökünden türetilmiş sözcükler Avrupa halklarının dilinde sadece İngilizcede yok. Avrupa'nın diğer dillerinde de çok sayıda sözcüklerimiz evrilmiş yapıları ile bulunmaktadır. Benzer durum Rusça ve Farsça için de geçerli. İlaveten, bu sözcüklerin bir

²³ [Kaynak: Online Etymology Dictionary <<https://www.etymonline.com/word/Britisher>>]

²⁴ [Kaynak: Online Etymology Dictionary <https://www.etymonline.com/word/birth#etymonline_v_11186>]

kısmı da, belli bir konu etrafındaki terminolojinin olduğu gibi ve neredeyse tamamının Ön-Türk dillerinden geçmiş olabileceği ipucunu vermektedir. Mesela doğum, hamilelik ve/veya yaratılma kapsamındaki terminoloji ile çocuk aldırma işlemi dahilindeki terminoloji (sezaryen, abdomen, abort / abortion) sözcükler olduğu gibi bu dillere alıntılanması söz konusu olmuştur. Dil bilimi bunları henüz görmedi ve/veya kabul etmiyor, edemiyor.

Bugün kökleri Ön Türk dili olan bu sözcükler Türk diline yeni ses değerleri ile geri dönmüş durumdadır. Üstelik dil bilimciler bu sözcüklerin kökünün de PIE dillerde olduğunu sanıyorlar. Gerçekte ise bu sözlerin bir kısmının kökü doğrudan eklemeli Altay dillerine veya Turani dillere bağlıdır. Anlam değişimleri ve anlam kaymaları ile ses-değeri evrilmeleri bu sözleri tanınamaz hale getirmektedir. Bu sözcüklerin kökenini muhtelif yazılarımda açıklamıştım burada tekrar detaya girmeyeceğim.

Batılı dillerde sadece bitki ve hayvancılık terminolojimiz değil veya temel sayılarımız değil insan bedeni parçalarımıza verdiğimiz adlarda alıntılanarak biçim türevleri ile yaşamaktadır. Bunlara çok sayıda örnek gösterilebilir.

Mesela İngilizcede '**mide**' anlamına kullanılan '**stomach** (n.)' sözü bu dilde ilk olarak 14. yüzyıl sonunda görüldü. Bu söz Eski Fransızcada '**estomac**', İspanyolcada '**estomago**' olarak geçmekte. Bu dillerin bir kısmında bu sözcüğün '**mide**' anlamı yanı-sıra "boğaz, gırtlak, **mide**, tat, beğenme" gibi anlamlarda da kullanılması söz konusu olmuştur.²⁵ Bu sözcükleri Ön-Türk dilinden bir bileşik kelime oluşturmamış hali ile alıntıl原因an diller, bu sözcükleri bir bileşik kelime oluşturmuş hali ile kullanmıştır diyebiliriz. Yani bu sözlerin bileşenleri ek değil ayrı ayrı kelimelerdir, fakat bazı seslendiriliş şekillerindeki son ekler bu dillerin içindeki ses uyumu dahilinde evrilmiştir denilebilir.

Mesela, '**Es+tómag-o**' sözü (**aş dolmak**) alan dilin ses yapısına uygun şekilde '**-o**' son sesi eklenmesi ile evrilmiştir. Bu kadar çok sayıda bileşik sözcüğün Türk dili ile eşleşmesi matematikle açıklanırsa gerçek görülür. Ancak bir geri matematik bilmez mantık zinciri kurma yoksunu bunları tesadüfle veya anagramla açıklamaya kalkar çünkü örnek bir değil çok sayıdadır. Bu sözcüklerin Türkçede (bileşik kelime Türkçede oluşmadığı için ayrı ayrı görüldüğü) yazılı en eski, kaynaklar da Avrupa dillerinde görüldüğü döneme kıyasla çok daha eski dönemlere dayanmaktadır. Mesela sözün kökü olan '**aş-**' sözümüz (yemek anlamında) Orhun Yazıtlarında 735 yılından önce geçmektedir. Dolmak sözü / 'dol-/tol-' kökü Uygur-Türk dili yazılı metinlerde 1000 yılında önce geçmektedir. Üstelik geçmişte bu söz 'dol/tol' (dolmak) sözü anlam içeriği dahilinde, 'dolmak', '**yuvarlak/göbek**', 'dolu olmak', 'şişmek/kabarmak', 'tam-olmak', '**tok-olmak**', '**karnını-doldurmak**', 'top' anlamları ile de kullanılmıştır.

Bir diğer sözcük '**uterus**' sözüdür. Zaten ilk anda sözün '**ut-**' kökü dilimizdeki '**yut-**' ve '**uter-**' sözü de dilimizdeki '**yutar-**' sözü ile ses-değeri yakınlığı içinde görülüyor. Bugün Azeri ağızlarında **utmak/udmak** şeklinde seslendirilmekte ve sözün bu kökü aynen '**uterus**' sözündeki gibi '**ud-ut-**' şeklinde seslendirilmektedir. Sanskritçede bu söz 'udaram' şeklinde seslendirilmiş sözdür. 'Udar+am' sözü dilimizde iki ayrı söz olarak (Azeri ağzında 'udar-

²⁵ [Kaynak: Online Etymology Dictionary, <<https://www.etymonline.com/search?q=stomach>>]

Anadolu ağızlarında ‘yutar-‘ sözünden ve ‘-am’ sözcüğü birleşmesi ile oluşmuş) ‘udar am’ sözlerimiz ile örtüşüyor. Yani karşılaştırılan bu sözler, hem ses-değeri denkliği, hem de anlam kayması ile oluşmuş bir anlam yakınlığı içindedir. İngilizcede ‘uterus (n.)’ sözü "kadın gebelik organı, rahim," anlamında 14. yüzyıl sonunda kullanılmıştır. PIE köklerden geliyor denilen bu söz (karın, rahim, mide "abdomen, womb, stomach" anlamlarında olmakla Sanskritcede 'udaram' (göbek "belly" anlamında) Lithuanian 'vėderas' Rusçada 'vedro' olarak görülmektedir. Bunların tamamının kökü PIE denilen ortak kök dile bağlanmıştır. Ancak sözcüklerin olası geçmiş köklerini taradığımızda enteresan ses-değeri ve anlam örtüşmesi Sümer dilinde de buluna biliyor. Üstelik Sümer dilindeki sözler ile bugün kullanılan sözlerin köken birliği de olabilir. Bu ‘uterus’ sözüne, onu farklı şekillerde (**'u+lutu-er+us'**, **'u+lu+tu+er+us'** ve **'u+lu-tuer+us'** olarak) bileşenlerine ayırarak bakalım. Sözün kökleri muhtemelen Sümer diline dayalıdır. Bir gün yeni bir bulgu olarak Sümer uygarlığına ait okunamamış tabletler incelenirken bu sözü veya oldukça yakın bir şeklinin, aynı veya oldukça yakın anlamı ile bulunacağına inanmaktayım. Sümer dilinde **'u+lutu-er+us'** sözünün kökü olan **'u-** kök-sözü, **'delik'**, **'oyuk'**, **'parmak'**, **'uyku'**, **'güçlük'**, **'tane'**, **'hediye'**, **'huzur'**, **'güneş/gün'**, **'ısı/sıcaklık'** gibi anlamlara gelmektedir. Burada, **'-lu-tu-er-** sözleri farklı şekillerde incelenebilir. Sümerce **'lu'** sözü **'insan'**, **'uyandırmak'**, **'ayağa-kalkmak'**/***'dirilmek'**, **'alevlenmek/parlamak'** vb anlamlara gelmektedir. Sümerce **'tu'** ‘ sözü ise (ve eş anlamlısı olan 'aya-ğu' sözü) **'yaratmak'**, **'doğurmak'** demektir. Sümer dilinde bu sözcüğün bütününe (yani **'-lutuer-**’ sözüne) en yakın ses-değeri ile görülen sözcük de **'lu-tur'** / **'lutur'** sözüdür ve bu söz **'çocuk'** ve **'bebek'** anlamına gelmektedir. Sümer dilinde **'-us'** sözü ise **'ayak basmak'** anlamındadır. (Ayrıca Türkçedeki sözler ile bu sözlerin tamamının ses ve anlam yakınlığı hakkında ayrıca yazacağım. Ancak Türkçedeki çocuk ve erkek-çocuk anlamına gelen **'uşak'** sözünü Sümer dilinde **'us-sa'** / **'ussa'** olarak görüyoruz.) Böylece İngilizcede **'uterus'** olarak gördüğümüz ve geçmişte **'*ulutuerus'** olarak yazıldığını tahmin ettiğimiz sözü dilimize 1/1 çevirecek olsak (her iki farklı okunuşu ile) **'delikten-insan-doğurmak/ayak basmak (gelmek)'** veya **'delikten/oyuktan-bebek-ayak basma/gelmek'** şeklinde çevire biliyoruz. Bu da kadın cinsel organının adını nasıl kazandığını bana göre daha iyi anlatıyor. (Üstelik Türkçedeki **'ulu'** sözü ile Sümer dilindeki **'u-lu'** sözlerinin de kökteş olabileceğini düşünmekteyim ve bu konuda ayrıca yazmayı planlıyorum. Fakat zamanla bazı sözcüklerin anlamlarında kaymalar yaşandığı da çok açıktır. Yutmak sözcüğünü anlamca **'içine almak'** şeklinde düşünebiliriz ve bir biçimde bu durum kayma sözcüklerin geçmiş anlam içeriği hakkında farklı işaretler görmemizi sağlayabilir.)

Bu **'delikten bebek gelmek'** anlamının neden kadın cinsel organına bir isim olarak verilmiş olabileceği bence gayet açık. Bu İngilizcedeki **'uterus'** adının ve diğer dillerdeki kökteşlerinin nereden geldiğini gösteriyor bence. Bu sözün Avrupa dillerinde yazılı örnekleri çok eski olmasa da dilde kullanımı çok eskiye dayanıyor olmalıdır diyebilirim. Ben daha önce ATA elyazmasında (Batıda Voynich elyazması adı ile bilinen 1453 yılı öncesi el-yazmasında) **'abortion'** / **'abort'** anlamına gelen **'abior'** (abi+or/abi+ormak) sözünü okumuş ve Türkçe köklerini göstermiştim. Bu sözlerin tamamının Türk dilinde de kökleri veya türemeleri vardır. Aynı şekilde Eklemeli Sümer dilinde de kökleri ve türemeleri vardır. Diyebilirim ki doğum ve yaratılma hakkındaki Dünya dillerinin birçokundaki terminoloji Sümer ve Ön-Türk dili terminolojisi ile adlandırılmış olan sözcükler ile doludur. Ancak

Batının yazdığı uydurma tarih ve sözde akademik makalelere bakarsan Türkler ile dil ve kültür olarak Sümerlerin bir bağlantısı yoktur ve Türkler de binlerce yıl önce sözde Avrupa'da veya 1071 yılından önce Anadolu'da değillerdi.

Bugün '**bir, ilk, var, tek**' sözlerinin üzerine zamanla yüklenmiş olan farklı anlamlarını göz ardı ettiğimizde, bunların tamamının ortak olarak belli bir eş-anlam üzerinde bulunduğunu söyleyebiliriz. Bunların tamamı ilk sayı adılı olarak **1 (bir)** sayısını da ifade etmektedir.

Gök-Tanrı inancı ve terminolojisi dahilinde, Tanrının yarattığı ilk/birinci (yaratılan ilk zaman birimi ve yaratılan ilk mekân adı olan) yer, (bazı ağızlarda '**on**' ve '**ön**' seslendirilen) '**AN**' katıdır. Tanrı katında (Tanrıya atılan ruhlar ile yer-olam'a (âleme) geri indirilecek ruhların '**ant**' içtiğine inanılan) bir yerin adıdır 'an'. 'Tanrının bulunduğu varsayılan gökteki en uzakta, en yüksekte, her şeyin başladığı noktadaki yerin adı' anlamında kullanılan bu '**ON**'/'**ÖN**' (AN) sözlerinin sayı adılı olarak da kullanılmış olduğu söylenebilir. Bu görüşümü ileri sürmemin nedeni Orta-Asya'da bulunduğum sıralarda zaman zaman yapmış olduğum, sahadan birinci ağızlardan ve özellikle yaşlı kuşaktan bilgi toplama, kelime derleme çalışmalarım sırasında derlemiş/öğrenmiş olduğum '*Tanrı inancının geçmiş uygulamaları ve Gök-Tanrı inancı dahilinde kullanılan sözcüklerin dildeki kökleri*' konusundaki çalışmalarımıdır.

Gök-Tanrı inancı hakkında bilgi derlediğimde, birçok kişinin söylediği şey, Tanrının önce kendisini, sonra '**AN**' denen en üstteki (kendisinin bulunduğu veya onun yanındaki) mekânı bu adla yarattığıydı. Bu konuda bilgi edindiğim bazı yaşlı insanlarımız bana, Tanrının gökyüzünün en üstünde en **öndeki/ilk** yerde olduğunu ve ölen canlıların ruhlarının da oraya atıldığını ve orada Tanrıya yaşarken onun kurallarına uygun, **andına** uygun yaşadığını iletceklerini belirtiyorlardı. Tanrının mekânında bulunan '**AN**' katında hesap veriliyordu. Ölenin ruhu Tanrı kurallarına uygun yaşamış ise, bu ruhun '**ant**' içerek (Tanrının da onaylaması ile) tekrar doğacağına ve dünyaya gelecek bir çocuğun bedeninde yeryüzüne geri döneceğine inandığından bahsedilmektedir. Bazı yaşlılar bu **en** üstteki Tanrıya **en** yakın mekânın adını '**AN**' bazıları ise '**ON**', '**ÖN**' ya da '**ANT**' olarak vermektedir. Bu bilgi ve ses değeri yakınlığı bana, '**ON**' ve '**ÖN**' sözlerinin aynı kökten olabileceğini ve Türk dilindeki '**ÖNDER**' sözünün de kökü olan '**ÖN-**' sözünün ise 'en-üstte/büyüklik/yücelik', 'ilk/birinci/ilk-gelen', 'üstte ve üstün olmak', 'Tanrı katında/yukarıda **ON**-katında bulunmuş kişi' gibi anlamları olabileceğini düşündürmüştür. Bugün bu sözcüğü sadece 'lider' anlamında algılıyoruz.

Ayrıca yer-olamda (âlemde) Tanrının ilk hayat verdiği canlı için, bunun bir ağaç olduğunu (çınar/çoğanar) söyleyenler çoğunluktadır. Bu ilk ve gözle görülür büyüklükteki gelişmiş canlıya da '**DİRİ**' veya bazı ağızlarda '**TİRİ**'/'**İRİ**'/'**I-Lİ**'/'**İ-Lİ**'/'**I-LU**'/'**U-LU**' denilmektedir. Aslında '**DİRİ**' sözün '**dik / dik-duran / yukarıda-duran**', '**canlı**', '**var-olmuş**', '**yokken var olmuş**', '**ayak-üstü-duran**', '**yaşamakta-olan**', '**taze / güçlü / heybetli / zinde**', '**zengin / varlıklı**' anlamlarına geldiğini de biliyoruz. 'İlk önce yaratıldığı için var olan ilk canlıya' veya 'canlı olan varlığa' '**diri**' denmesi söz konusudur. Bunun yanı sıra bu sözün '**bir / birinci**' veya herhangi bir sayı adılı olarak da kullanılmış olması söz konusu olmuş olabilir. Aslında geçmişte hem '**ON**'/'**ÖN**'/'**AN**' hem de '**DİRİ**' sözlerinin sayı

adılı olarak kullanılmış olması ihtimali çok yüksektir. Çünkü VAR/BAR sözünün **‘ilk-yaratılan-varlık’** veya **‘ilk yaratılan şey’ / ‘ilk’** gibi bir anlamı ‘AN/ON’ ve ‘DİRİ’ sözünün de ortak anlamları içinde görülmektedir. Dolayısı ile bu ortak anlam sebebi ile VAR/BAR/BİR seslendirilen söz ilk sayıya ad oluyorsa ‘DİRİ’, ‘ON’/’AN’/’ÖN’ sözcükleri de ilk sayıya, en üstteki veya sondaki sayıya ya da belli sayılara ad olarak kullanılmış olması söz konusu olmuş olabilir.

Sümer uygarlığının dilinde **‘diri’** sözü vardır ancak bu söz **‘ek’**, **‘ilave’**, **‘eklemek’** gibi anlamlara gelen bir sözdür. Bu sözün Sümer uygarlığının veya Sümer-Öncesi uygarlıklardan birisinin dilinden olmakla, **‘yaratıcının kendisinden sonra yarattığı canlı’** veya **‘yer-âleme ya-da Tanrıya ek olarak yaratılmış’** yani yaratıcının AN katından veya yeryüzünden sonra yarattığı ikinci varlık olduğu düşüncesinden hareketle **‘ek’** anlamında Sümer diline alıntılanmış olabilir mi? Bunun olması ihtimali bana göre oldukça mümkündür. Sümerce ‘1’ (**bir**) anlamına gelen sözlerden birisi **‘dili’** sözüdür. Böylece her iki söz (**‘diri’** ve **‘dili’** sözü) Sümer dilinde ortak **‘di-’** ses-kökünden söz olarak karşımıza çıkmaktadır.

Bu sözün Türk dilindeki **‘diri’** sözüne ses-değeri yakınlığı hemen görülmektedir. Sümerce **‘dil’** ve **‘dilip’** sözleri ise **‘adam’/’insan’** anlamına da gelebiliyor. Sümerce **‘diil’** sözünün anlamlarından birisi ise bu sözün **‘tek’** anlamıdır. **‘Tek’** sözü de bizim dilimizde **‘bir’** sözünün eş anlamlısı olarak kullanılmıştı ve halen de çoklu ağızlarda **‘bir’** (**var/bar**) anlamında işlek bir sözdür. Bizim Türkçemizde **‘tek’** sözünü ise Sümer dilinde **‘sig’** olarak görüyoruz. *(Bu söz aynı zamanda dilimizdeki ‘sak’ sözü ile de kökteş olabilir. Bu konudan önceki makalelerimden bazılarında bahsetmiştim. Ayrıca bir kısa makale de yazdım ve orada ‘sak’ sözünün anlamları arasında ‘dik durmak’, ‘ayak-üstü-durmak’, ‘sap’ gibi anlamlarından da bahsettim.)* Bu iki söz arasında ortak anlam ve ses yakınlığı gayet açıktır. Sümer dilinde **‘tek’** anlamına gelen sözlerden birisi olan **‘diil’** sözü aynı zamanda **‘yalnız’/’bekâr’** anlamında da kullanılmaktaydı. Aynı şekilde Sümer dilinde yine de **‘tek’** anlamında kullanılmış olan **‘sig’** sözü de **‘biri’**, **‘yalnız-biri/tek-olma’** anlamında da kullanılmıştı. Yani bu dilde **‘tek’** anlamı **‘sig’** sözcüğünün ve **‘diil’** sözcüğünün ortak anlamıdır.

Farklı dillerdeki sözlerin ses-değeri ve anlam yakınlıkları bana göre her durumda bu sözlerin köken-birliğine işaret etmektedir. Üstelik Sümer dili ve Türk dili yapısal olarak benzer olan eklemeli dillerdir.

Bugün BİR, İLK, VAR, TEK, DİRİ, ON / ÖN (önder/öndeki/öncü) ve AN sözlerinin tamamı Türk dilinde sayı adı olarak kullanılmıyor olabilir. Ancak bu durum Sümer Öncesi ve Sümer sonrası Ön-Türk dillerinde veya Turani dillerde bu sözlerin veya onların kökteşlerinin sayı adılı olarak geçmişte hiç kullanılmamış olduğunu göstermez. Zaten eş anlamlı sözcüklerin de dilde doğma süreci dahilindeki örneklerinden birisi de bu yukarda verdiğim örneklerde görülmektedir.

Tanrıdan sonra gelen ve yer-olamın en üstünde gök-olamda yaratılmış **‘ON’/’AN’** mekânına da adını veren **‘ON’** seslendirilmiş sözün Türk dilinde iki elin parmakları söz konusu olunca

en büyük sayı ifade eden ‘10.’ (onuncu) parmağa adını vermiş olması da ilginç bir tesadüftür diye düşünenler olacaktır.

Ancak bu sadece bugünkü Türk dilinde ‘10’ sayısının adılı için geçerli diye düşünmeyin. Çünkü bizim ‘ON’ (10) sayımızın Sümer dininde oldukça yakın ses değeri ile ‘U’ (10) olarak seslendirildiğini görüyoruz. Ayrıca yılın birinci ayı anlamındaki söz de Sümercede ‘**bar**’ sözüdür. Bu söz yaratılan ilk ‘ay’ anlamından dolayı ‘birinci-ay’/‘ilk-ay’ demektir. Yani ‘**bar**’ sözünün Türkçe köklerindeki gibi ‘**bir** (1)’ ve/veya ‘**ilk**’ anlamında kullanılması Sümer dilinde de belli bir dönemde söz konusu olmuştur veya bu söz Sümer Öncesi Ön Türk dilinden geçmiştir denilebilir.

‘İkinci elin son parmağına’ muhtemelen bir dönem belli lehçelerde ‘SON’ denilmekteydi ancak bu söyleniş zamanla cümle içerisinde karmaşıklık yaratmış olabileceği veya dilde öndeki sesin düşmesi veya ‘on’ sözcüğüne ön ses eklenmesi ile olsa gerek SON yerine ON olarak seslendirilmiştir diye düşünebiliriz. Daha doğrusu ON ve SON sözcükleri birbirinin ses-biçim türevleridir ve anlamlar zamanla ayrılmış olmalıdır.

Peki, ilk elin son parmağı yani baş sözünden değişime uğrayarak bugün BEŞ olarak seslendirdiğimiz ve BAŞ parmağın adını alan bu BEŞ sözü (BAŞ) başka dillere nasıl geçmiş olabilir?

Bir eldeki beşinci parmağa BAŞ parmak deriz. BAŞ sözü zamanla BEŞ sözüne dönüşmüş. Acaba bu sayı ses değeri olarak alıntılandığı bazı dillerde hiç tanınmayacak hale gelmiş olabilir mi? Mesela BEŞ sözü İngilizcedeki gibi FIVE seslendirilebilir mi ya da bunlar ortak kökten gelebilir mi?

Her hangi bir dilde ve Türkçe de sürekli bir akış ve evrilmiş söz konusudur ve kelimeler komşu dillere verilir orada evrilir ve evirilen yeni ses ve yeni kayma anlamı ile yeni bir kelime gibi tekrar geri de alınabilirler. Bu süreç insanlar konuşarak anlaşmayı seçtiği zamandan bu güne kadar böyledir.

Türkçedeki BAŞ > beş şeklinde evrilmiştir. Ancak Ön-Türkçede bir elin bütün parmaklarının oluşturduğu yapının bütününe PENÇE denilmekte. Yani PENÇE ve BAŞ / BEŞ sözleri eş anlamlı olarak 5 sayısını da ifade eden sözler olarak Türk dilinin binlerce yıllık geçmişinde vardır. Bugün bizim beş dediğimiz sayı Özbek-Türkçesinde BESH ve baş olarak seslendirdiğimiz söz ise BOSH şeklinde seslendirilebiliyor. Bugün bizim pençe olarak seslendirmediklerimiz ancak geçmişte 5 sayısı anlamında adıl olarak kullanılmış olduğunu tahmin edebileceğimiz bu kelime Tacik dilinde ve aynı kökten dil olan Fars dilinde PANÇ ve PENÇ olarak seslendiriliyor. Yani sondaki ses düşmüş sadece. Kelime bizde baş (veya Türk dilinin farklı lehçe ve ağızlarında seslendiriliş şekli ile; **paş**, beş, baş, boş, **bosh**, başa, kafa, kapfa (öyle ki bu seslendiriliş ile kefal ve kep kelimeleri ile eş anlamlı kullanılmıştır), kap) veya eş anlamlısı ile pençe/pança, gibi seslendirilebilirken, Arnavut dilinde **pesë**, Nepali dilinde **Pāṃca**, Yunanca **PENTE**, Polonya dilinde **pięć**, Farsça **PENÇ**, Marathi dilinde **Pāca**, Litvanya dilinde **PIECİ** (öyle ki bu ses biçimi ‘**BEŞİ**’ sözcüğüne ses değeri yakındır), Kurmanji-Kürt dilinde **pênc**, Hindu dilinde **paanch**, Malayam dilinde **añc**, Makedon dilinde **PET**, Sırpça **PET**, Rusça **PYAT**, Sılovakçada **pät**, Hungarian-dilde **fej** (beş), Sılovenya

dilinde **PET** olarak seslendirilmekte. Ya-da Yiddish dilinde beş sözcüğü **FINF** baş sözü **KOP** olarak seslendiriliyor. **KOP** seslendirilen bu söz aslında Ön-Türkçedir ve bugün dilimizde KAFA veya KAP olarak yaşayan kelimelerin kökteşidir. Bu kelime hakkında detaylı şekilde kelimenin nasıl doğduğunu örnekleri ile yazacağım için burada detaya girmiyorum ancak bilmemiz gereken KAP ve KAF veya KAFA ya-da BAŞ kelimeleri eş anlamlı olarak dilimizde çok eski zamandan beri yaşamaktadır.

Portekizcede bu söz **CABEÇA**, İspanyolcada **CABEZA** (İspanyolca ve portekizcede hem kap hem baş kelimesini birleştirmiş gibiler ancak muhtemelen alan dilde bunu bu şekilde bölmeyeceklerdir) kap-başı/kafa-başı), Romence CAP, Lüksemburg dilinde Kapp, Endonezya dilinde kepala, Swahili dilinde kafa sözünün KICHWA seslendirildiği veya yazıldığını da söyleyelim. Ayrıca kafa, baş, pençe ortak anlamlı sözlerinden birisinden evrilmiş dışında Türk dilindeki EL/ELİ/ELİM/ELİME sözlerinin de Ön-Türk dilinde pençe kelimesi ile eş anlamı olduğunu ve sayı olarak ‘beş sayısı karşılığı olan adıl’ olarak kullanılmış olduğunu düşünmemize neden olacak sonuçlar da görmek mümkündür. Örneğin Hawai dilinde ELİMA sözü beş anlamındadır. Esperanto diline ise Türk dilindeki BAŞIN söz karşılığı KAFAN kelimesi KAPON olarak alıntılanmış görünüyor. Estonya dilinde beş sözcüğümüz **viis** seslendirilirken **baş** sözümüz ise son sesi düşerek **pea** seslendirilmiştir. Fince ise **beş** sözü **viisi** baş sözü **pää** seslendirilmektedir. Fransızcada **baş** anlamına gelen **tête** sözü bizim baş anlamına-da gelen **tepe** sözcüğümüzün (kökteş) türevidir.

Eski-İngilizce, Eski-Saxson dilinde ve Eski-Frisian dilde **FIF** (five), Proto-Germanik dilde **FIMFE**, Hollandaca/Dutch **VIJF** , Eski-Norse dilinde **FIMM**, Eski-Almanca **FUNF** seslendirilen kelime Batılı sözlüklerde PIE olarak kısaltılan gerçek olması gereken adı ise ‘Hayali-Proto-Indo-European Siyasi Dil Grubunda’ gösterilen kök olarak **PENKWE** (pençe ses değeri yakını) seslendirilmiş. Aslında PIE uyduruk dil grubu da olsa Batı bu kelimenin ses evrimini kendi dilinin zaman/ses evrimi yapısına bakarak bu sözün geçmiş köklerinde **PENKWE** olarak seslendirildiğini öne sürmektedir. Bence haklılar. **P** sözü **F** sözüne dönmüş ve bu bizim dilimizin farklı ağızlarında da oldukça yaygın görülmektedir. **PENKWE** sözü tam da bugünkü **PENÇE** sözümüz ile oldukça yakın ses değerine sahip görünüyor ve sayı karşılığı olan anlamı da aynı. Sondaki **-ÇE** sesimiz **-KWE** sesine dönüşmüş. Tabi bu alan dil içerisindeki kurallara göre veya alanın gırtlak ve kulak/duyuş yapısına göre algılayıp seslendirdiği ses değeri yapısıdır. Üstelik PIE geçmiş kökler diye tayin edilen seslendirilişlerin geçmişte gerçekte böyle seslendirildiğinin kanıtı da yoktur bu sadece bilimsel çıkarımlar sonrası yapılan tahminden ibaret bir sonuçtur. Bu arada bugünkü PIE dillerinde finger, fist, five, foist, penta, pentagon, parcheesi, pentacle, pentad, pentateuch, pentagram, pentameter, pentathlo kelimeleri de hep bu ortak köklerden türetilmiştir. Ortak kök de Ön Türkçededir ama Batılı dillerde değil.

Burada bir de not düşelim. KAFA, KAPAN, KAPMAK, KAP gibi sözler ortak kökten gelmektedir bunların bazıları farklı köklerden geliyor sanılabilir ancak gerçek durum böyle değildir. Burada konuyu bölmek adına fazla detaya girmeyeceğim bu konuyu ayrıca ve detaylı olarak yazacağım ancak KAP- sözünün dilin ilk doğmaya başladığı mağara devrinden kalma yansıma bir ses olduğunu söylemeliyim.

Sıfır (0), bir (1), beş (5), on (10) sayılarından ve sayıların birlikte kullanılması ile yeni sayıların nasıl adlandırıldığına örnek olacak bilgileri vermiş bulunuyoruz.

İKİ/EKİ (2) sayısı ilk sayının ekidir. Yani birinci sayının veya ilk parmağın eki ya da çiftidir. Azerbaycan Türk dilinde bunu ÇÜT (çift/2) şeklinde seslendirenler vardır. Ya da VAR (1) eki olan veya ilk parmağa tutturulmuş / eklenmiş olan yani **ilkin-eki** olan sayı anlamında adlandırılmış olan sayıdır.

Kelimeyi ikinci yani ilk olana (birinciye) tutturulmuş olan yani TEK olana Tutunmuş parmak olarak adlandırmak isterseniz bu durumda birinciye TEK ikinciye de tutunmuş/tutturulmuş anlamında TUT diye bilirsiniz. Bugün bu sözcüğü İstanbul'da bu şekilde kullanmıyor olsanız da kelime Türk dilinde bu şekilde anlam kazanabildiği için geçmişte bir dönem belli bir coğrafyada bu şekilde kullanılmış olmalıdır.

Biliyoruz ki pek çok sözcük zamanla kaybolmuş veya değişime uğramıştır. 2 Sayısı adlı birçok eski lehçelerde EK ve EKİ olarak anılmıştır ve halen de anılmaktadır. Ancak bazı kayıp ağızlarda bunun TUT/tutunmuş/tutturulmuş (eklenmiş anlamında) olarak anılmış olduğunu da öngörebiliriz. Eğer siz 1 sayısını VAR / BAR / BİR sözünün eş anlamlısı olan TEK sözü ile seslendirmiş bir lehçe kullanmış olsaydınız bunun yanındaki ikinci parmağa TUT veya aynı zamanda ilk olanın '**türü**' (benzeri anlamında) olarak adlandırmış da olabilirdiniz.

TÜR'Ü ya da R'yi söyleyemeyen bir dili konuşuyorsanız buna TÜVÜ/TUVU diye bilirdiniz. Bu sebeple sözleri vermiş olan dil içinde değil ancak alıntı yapan dilin dahilinde bu sözlerin ses olarak nereye evirildiğini düşünmek daha mantıklı sonuçlar çıkarmamızı sağlar. İngilizcedeki **two** (2) sözü de **tür'ü** (türemesi) sözümüzden alıntıdır diye biliriz. Yani '**ilk parmağın eki**' anlamında türemesi olarak seslendirilmiş ve bundan kasıt ilk parmaktan sonra gelen ve ona benzeyen anlamında ifade bulmuştur denilebilir.

Ya da ilk parmağa **TUT**-unmuş parmak olarak da adlandırılmış olabilir. Yani birden türemiş olan veya birden sonraki türemiş anlamından ya da birinciye eklenmiş veya tutunmuş anlamından başka dillere geçmiştir denilebilir.

Fars diline 1 tek > yek ses evrilmesi ile alıntılı olduğu gibi 2 sayısı da TUT > dud > dod > do/dü ses değişimi ile alınmıştır. İngilizceye ise tür'ü > tüvü > tuvu ses kayması ile two (2) girmiştir. Hint dillerinde 1sözü tek > yek > ek şeklinde görülürken 2 sözü tut > dud > dod > do sesleri ile bulunabilir.

Peki, ilk elin üçüncü parmağı nasıl adlandırıldı? Biz herhangi bir elimize baktığımızda üçüncü parmağımızın diğerlerinden daha uzun, daha **sivri (yiti)**, daha yukarı **uçta**, diğerlerini boyca **aşmış**, yani uç kısmının diğerlerinden daha **üstte** veya yukarda olduğunu görürüz. Bu parmak diğerlerinden daha üstte daha **diri** veya daha **uçta** görünmektedir. Zaten Türk dili ağızlarında **diri**, **dırı**, **iri**, **tiri** sözleri ayaküstü dik duran **canlı**, **dik** ve **uzun yapılar** için kullanılmıştır. **Direk** kelimesi **diri** kelimesi ile kökteştir. Atalarımız ayaküstü duran canlıların tamamını hayatta ve yatay duran ve uzun süre ayağa kalkmamış olan canlıları ölü kabul ediyordu. Yani diri sözünün tersi ölü sözüdür ancak diri sözünün eş anlamlısı canlı sözüdür

diyebiliriz. Bu kelimeler Farsça veya Arapça sanılmasın. Çünkü değil. Bu konuda daha fazla detayı gelecek yazılarımda dil bilimsel kanıtları ile göstereceğim. Peki, bu ÜÇ sözü eski Türk dilinde veya İstanbul ağzından farklı ağızlarda veya lehçelerde başka nasıl anlatıla bilir?

Yaptığımız açıklamalara veya tanımlamaya bakacak olursak üçüncü parmağın boyca diğerlerinden **sivri, yiti, uzun, diri** olması yani diğerlerini **aşmış** yapısı sebebi ile ÜÇ (UÇ / UÇTA) sözünün ('yukarıda' veya daha 'yukarıda' anlamında) eş anlamlıları da farklı ağız veya lehçelerde DİRİ/TİRİ, AŞIK/AŞIP/AŞMIŞ, YİTİ/SİVRİ, UZUN, UÇDA/UÇLU (UÇ), YÜCE, UCA, ÜSTTE/ÜST (bazı ağızlarda sadece ÜS) sözleri ile eş veya en az bir ortak anlam kazanmış olabilir.

Bunların tamamı üstte olan diğerlerinden yüksekte veya '**uçta**' olan anlamında da kullanılmış sözlerdir. Çok geçmiş zamana gitmeye de aslında gerek yoktur çünkü bu sözleri halen bu anlamlarda kullanan Türk dilli halklar bugün de yaşıyorlar. Zaten bu parmak diğerlerinden daha **uçlu** veya **uçta** olduğu için adını en yaygın kullanımı ile UÇ olarak almıştı ancak zamanla bu söz evirilerek birçok lehçe ve ağızlarda ÜÇ seslendirmesi ile kullanılır oldu.

Bu geçmişte bu sözcüğü de eş anlamlıları ile kullanan lehçe veya ağızlar olmadı demek değildir. Bir sözcüğü için nasıl tek diye biliyorsak ÜÇ sözü için de diri veya yiti (sivri/keskin) denilmiş olmalıdır. UÇ sözü. Uçta olan Uçlu olan yani diğerlerinden daha sivri veya yüksekte olan anlamındadır ancak yiti ve diri/tiri sözü de aynı anlama gelebilmektedir. Bu sözümüz İngilizceye Diri > Tiri > Three seslendirmesi ile alıntılanmıştır ancak Fars diline 3 sayısı **aşak** (**aşmış-olan** veya **sağ/ayaküstü dik olan**) > **asax/asax** > **seh** değişimi ile girmiştir. Hint dillerinde ise 3 sayısı **yiti** > **yitin** ("itin/iteklenmiş" veya "keskin olan"/sivri anlamında (kelime itilmiş yani ileri doğru çıkıntı yapmış) sözü ile aynı anlamdadır) > **itin** > **tin** ses değişimi yaşayacak şekilde alıntılanmıştır.

Burada ÜS (3 / üs / üst / üstte) sözü dikkat çekici çünkü Yakut-Türkleri dilinde bu sayı ÜS ve bazı ağızlarında US olarak da anılır. Bu US/ÜS sözcüğü elbette ÜÇ sözcüğünün ses türevidir. Ancak yukarda bahsettiğimiz üçüncü parmağın diğerlerinden uzun olması yani uçta olması veya üstte olması anlamına bağlı eş anlamlılarına işaret ettiğimiz bu sözcük bize ÜST ve UÇ sözcüklerinin erken Ön Türk dilinde ortak kökten ayrılmış olmalıdır.

Türkçede ÜST / ÜSTÜN (diğerlerinden yukarıda anlamında) kelimesi kökteştir. Kelimenin US seslendirilişi akılcı, diri-akıllı, '**üstün akla sahip**' anlamında da kullanılmaktadır. Kısaca bu söz Türk dilinin neredeyse bütün lehçelerinde üstte olan diğerlerinden yüksekte olan anlamında da kullanılmaktadır.

Yakut-Türk dilinde ise 1 sayısı **biir**, 2 sayısı ikki, 3 sayısı **üs**, 4 sayısı **tüört** olarak seslendirilmektedir. Ama isterseniz siz bir, iki, üç, dört, beş yerine tek (1), çüt (çift/2), diri (3), dürt (4), baş (5) veya var (1), eki (2), üs (3), çakar (4), baş (5) ya da tek (1), tut (2), uç (3), türt (4), baş (5) seslendirerek saya bilirsiniz.

Peki, DÖRT (4) sözü nereden gelmekte? Elimizin işaret parmağı dördüncü parmağıdır. Bu parmak ona dürtme fonksiyonu yakıştırıldığından dolayı **DÜRT** olarak anılmıştır ve bu ad zamanla **DÖRT** şeklinde ses değişimine uğrayarak kullanılmıştır. Anadolu'ya uzak sayılacak

coğrafyadaki Yakut-Türkleri bu sayıyı **TÜÖRT** olarak seslendirmektedir. Dördüncü parmak **dürtme**, darbeleme, **darbe-çakma** veya bir anlamda vurma ya da vurarak dürterek dokunma işlevlerini yerine getiren parmak olarak görülmüştür. Geçmiş Fars diline bu 4 sayısı Çakar (veya Çeker) > çəxər > çahar (*Çakar: dürtter, itekler, darbeler, yani iş yapar veya bu parmağa aynı zamanda çekme fonksiyonundan dolayı çeker anlamında*) anlamı bir miktar kaymış ve ses değeri değişimine uğramış hali ile geçmiştir. Aynı şekilde Hint dillerinde de bu söz Çakar (veya Çeker) > çəxər > çahar > çaxar > çaar > çar ses değişimi yaşayarak girmiştir.

Bundan da anlaşılacağı gibi, Türkçede sayıların adlarının bir de eş anlamlı olanları vardır ve bunlar çoğunlukla parmakların sıralaması, görünümü veya işlevlerine ilişkin düşünülmüş fonksiyon adları niteliği ile kullanılmıştır, adlandırılmıştır. Yani eskiden Türkçe konuşulan her coğrafyada bu adların hepsi bilinmesine karşın belli coğrafyalarda ve gruplarda belli fonksiyonel adları öne çıkmıştır.

Böylece bir elin beş parmağının nasıl adlandırıldığını açıklamış olduk. Onuncu parmağın adına da örnekler ile değindik.

Şimdi tekrar düşünelim. Tanımgalara ve sonrasında alfabetik yazıya geçilmediği zaman diliminde yaşıyorsanız ‘ON’ / ‘AN’ sesini hangi işareti kayalara çizerek anlatırdınız?

Elbette elinizi ve parmaklarınızı çizerek bu bilgiyi anlatacaktınız. Yani, **ON** demek için **10** parmağını çizecektin. Çünkü temel sayı adları parmakların görünümü veya fonksiyonu üzerinden yazı bulunmadan çok uzun zaman önce adlandırılmıştı. İnsanoğlu yazıyı keşfetmeden önce muhtemelen on binlerce yıl sadece sözel iletişim kurmuştu. Bu sebeple parmaklara dayalı sayı adları yaratma işi çoktan gerçekleşmişti ve dilde aktif şekilde kullanılıyor olmalıydı. Bu sebeple erken yazı başlangıcında petrogliflerde veya petroglif-tanımgaya karışımı erken yazı işaretlerinde iki elinin parmaklarını gökyüzüne kaldırmış Tanrıya yakarır gibi duran bir adam çizimi görürseniz o çizimdeki parmakların Tanrının bulunduğu ve **ant** içilen **ON** / **AN** şeklinde anılmış olan yüce katı ifade ettiğini hatırlayalım. Tanımgalara geçildiğinde iki eli ve on parmağı çizmektense daha basitçe bu ifadeyi vermek istemiş olmalılar. AY ve GÜNEŞ Tanrı katı AN’da bulunuyor diye düşünüldüğü için onların şeklinde yani içi dolu veya boş bir daire ile AN / ON sesini ifade ettiler. Elbette bazı gruplar ayın hilal şeklini çizerek AN ifadesi yapmış olmalıdır.

Öylece tanımgalar ve onların doğa/evren arasındaki erken bağlarına bazı tanımgalar üzerinden örnekler verebiliriz.

“O” tanımgası ve dudağın “O” yuvarlak şeklini alması arasında da bir ilişki vardır. Bu erken dönemlerde ses olarak “O”, “OY” ve “ON” seslerini çıkarmak için kullanılmış ve farklı zaman ve mekânlarda ilk aldıkları tamga ses değerleri de bu şekilde bir bağlantı ile doğmuştur. İlk çizilen yuvarlaklar tanımgaya olarak OY (Dünyanın uydusu olan AY) anlamında idi ve bazı coğrafyalarda aynı zamanda AN/ON olarak da okunmaktaydı. Bu sebep ile bu tanımgaya ayın çağrıştırdığı anlamlar verildi. Mesela, gece olduğu halde uyanık olma, hiç uyumama, gözü açıklık, güzellik, yücelik, ışıklılık olmak, temizlik/paklık, üretkenlik, doğurganlık, hamilelik, yaşam anlamları verilen en erken tanımgalardan birisi idi bu. Zamanla anlam genişlemeleri olsa da ilk anlamları arasında bunlar kesinlikle vardı. AY’ın

Üretkenlik doğurganlık ve hamilelik gibi anlamları onun dolun biçiminin hamile kadınların ve hayvanların karnına benzetilmesi ve hilal biçiminin doğum yaptığı ve dünyaya (yer olama) yeni ruhlar getirdiğine dair inanışın geliştirilmesi sebebiyle olmuştı. Çünkü insanlar kendi çevrelerinde gözlemledikleri şeyler ile gökte gözlemledikleri arasında bağ kuruyorlardı ve gök cisimleri hareketli olduklarından onların canlı olduğuna inanılıyordu. Aynı mantık ile muhtemelen güneş tutulmaları gibi olayları gök ulular arasında cinsi münasebet gibi değerlendiriyorlardı. Gök cisimlerinin yer-olamdan mesafesi hakkında bilgileri yoktu fakat AY gerektiğinde güneşin ışıklarını söndürebilir ve ondan daha büyüktür ve güçlüdür diye düşünülüyor olmalıydılar. Muhtemelen AY dişi Güneş erkek olarak da nitelendirilmiş olabilir. Fakat AY güneşe göre daha çok itibar görüyordu diye düşünebiliriz. Çünkü karanlıkta bile görmelerini sağlıyordu ve bu da geçe avlanan hayvanları erken görerek insanların kendilerini korumalarını kolaylaştırıyor olmalıydı. Muhtemelen ayın görünmediği geceleri uğursuz olarak kabul ediyorlardı. İşte AY onlara ilettiği ışıkları ile vahşi hayvanlardan bile korunmalarına yardımcı bir fonksiyon üstlenmiş gibiydi. Bu yüzden AY tanımğasının ilk anlamları arasında ‘canlılara yardım eden ve onlara muhtelif kolaylıklar ve güvenlik sağlayan’ ulu gibi bir anlamı da olmalıdır. Bugün **KOL+AY-GELSİN** derken farkına varmıyoruz belki ama ayın kolları onun saçtığı koruyucu ve yardımsever ışıklarıydı. Dilimizdeki sözcüklerin kök anlamları bizlere geçmişte yaşananlar hakkında çok sayıda bilgi sağlamaktadır. Tabi bunları okuya bilenler için.

Ancak bu ‘C’ (hilal biçimli ay) tanımğasının da AY-ı ifade etmesi sebebi ile zaman ile bunların ses ve anlam değerlerinin birbirinden ayrılması ihtiyaı görüldü. Genel kabul gören ayın hilal şeklinin ayı anlatması idi çünkü diğer güneş gibi yıldızlar da yuvarlak yapı ile anlatılmakta idi çoğunlukla. Fakat elbette AY ve GÜNEŞ büyüklükleri açısından ve tabiatla insanlar için ifade ettiği fonksiyonları bakımından diğer yıldızlardan daha önemli **ulular** olarak görülmekteydi.

Öyle ki bazı toplumlarda bunlar erken dönemlerde ve gelişen dönemlerde Tanrılar olarak da görülmüştü fakat Gök Tanrı inancında bunlar gök uluları ve yüce ruhlar olarak anılıyordu. Elbette Tanrı katı AN’a en yakın yerlerde Gök-ulular vardı diye düşünülmüştü. Yani bütün bir insanlık bütün gök cisimlerini Tanrılar olarak kabul etti diyemeyiz. Bugün nasıl aynı şekilde dşnmyorsak elbette geçmişteki atalarımız da aynı biçimde düşünmemiş fakat belli ve birbirinden az veya çok farklı görüşler etrafında kmelenmişlerdi.

İşte insanoğlunun farklı tanımğalara aynı anlam ve ses değerlerini vermeme kararı ve bu noktada AY tanımğasının iki farklı doğuşunu birbirinden ayırma isteği bu şekilde başlamıştır. Bu tanımga-anlam türetme çabaları kısmen başarılı olabilmıştir. Çünkü farklı coğrafyalarda oluşan farklı kültürler kendi tanımğalarını kendi isteklerine ve inançlarına göre üretmiş ve-veya değiştirmişlerdir.

İnsanoğlunu doğaya bağımlı olarak mantık yürüterek ve benzetmeler yoluyla, ilk petroglifleri ve daha sonra ilk tanımğaları yaratmıştı. Gelişen süreçte ise doğadan bağımsız olarak ve kendi mantığını kullanarak ses-işaretleri türetme anlamında ve onları yazma noktasında yeni tamğaları oluşturmaya belli bir dönemden sonra başlamış durumdaydılar. Böylece atalarımız çeşitli tanımğalar tasarladılar ve bununla arazilere işaretleyerek/bırakarak iletişim kurdular.

Mesela topluluk/boy adları, gök uluların işaretleri, ölüm, ad, su-kaynağı, avın bolluğu, tehlike, düşman ve başlarına gelen çeşitli olayları ifade eden tanımgâ işaretleri ürettiler.

Böylece araziye, kayalara, ağaçlara, taşlara bu işaretleri kazıdılar. Yön işaretleri ve mesafe işaretleri de geliştirmiş olmalılar çünkü tanımgâları ilk bulanlar göçebe boylardı ama kesinlikle yerleşik boylar değildi.

Yan yana yerleşik durumda olan insanların yazıyı bularak bilgiyi yazılı iletmesine ihtiyaç yoktu çünkü zaten sözlü iletişim kuracak yerleşik düzende idiler. Yanındaki ile konuşmak varken ona bilgiyi yazı ile aktarmayı ilk olarak neden yerleşik halklar düşünmüş olsun ki?

Ancak obasından kopmuş yarı göçer ve tam göçer gruplar araziye her tür bilgiyi bırakarak iletişim kurmak durumundaydılar. Üstelik tekrar aynı yerlerden geçmeleri veya geri dönmeleri halinde araziye bıraktıkları işaretleri tanıyor ve o bölgede geçmişte not ettikleri olaylar hakkında bilgileri, okuyarak tekrar hatırlıyorlardı.

Bu sebeple yazıyı kesinlikle ve kesinlikle göçebeler bulmuştur diyebiliyoruz. Ancak vücudun beyin tarafı ile değil ama kırçlarındaki “ari ırkçı” kıvrımlar ile ıkınarak düşünen bazı sözde bilim insanları uzunca bir süredir yazıyı yerleşik atalarının bulduğunu söylüyor veya ima ediyorlar. Bunların içinde bunu bilinçli yapanlar olduğu gibi bilinçsizce ve ana akımı takip ederek papağan tekrarı gibi söyleyenler de vardır. Bilimden mantığı sıyrınca böyle saçmalamalar elbette oluyor.

Bir süre sonra bizim bu varsayımımızın daha gerçekçi olduğu yaygın şekilde anlaşılınca sözde “ari ırktan” olan atalarından kaynaklı yerleşik hayatı ilk olarak yaşadıklarını iddia eden Avrupalılar “aslında biz de göçebeydik” veya “biz en eski göçebeleriz” derse şaşırmanın. Dahası buna hazırlıklı olun çünkü gelecekte bunu iddia edeceklerdir muhtemelen.

Yerleşik insanın yıldızları takip ederek yönünü bulmaya da ihtiyacı yoktu. Dolayısı ile erken astronom ve astrologlar da göçebelerdi denilebilir. Üstelik Gök Tanrıya inanıyorsanız ve gök ululara saygı duyuyorsanız onların hareketlerini izleme ve onların hareket istikametleri doğrultusunda ilk göçleri veya gelişmiş ve uzak mesafe göçleri ilk olarak sizin yapmanız gerekir. Dolayısı ile Avustralya’da veya Amerika’da yerli halkların dilinde kök sözcüklerimizin farklı türemelerini ve benzerlerini görünce bu sebeple şaşırıyoruz.

Aynı mantık ile araba, tekerlek, ve at gibi hayvanları evcilleştirmek de ilk olarak göçebelerin işi olmalıdır ancak yerleşiklerin değil. Bilim geçmiş zorlama düşünceleri mantıklı olanlar ile yer değiştirmek zorundadır. Bugün değilse yarın bu olacaktır çünkü gerçekler sonsuza kadar örtülemez. Mantıksız çıkarımlar veya yalanlar da zorlama olarak sonsuza kadar yaşatılamaz. İsterse çoğunluk papağan tekrarı hep bir ağızdan ezbere belli bir konuda bağırır da o konu veya görüş mantıktan uzaksa gerçeklerden de uzaktır ve zorlama olarak sonsuza kadar yaşatılamazlar.

Ay tanımgâsı olan yuvarlak dairesel işaret bazı guruplarca ON olarak okunmuştur. Bu guruplar atalarımızın gökyüzünden yeryüzüne indiğini düşünen bu anlamda Gök-Tanrı ile kendi doğuş ilişkilerini diğer canlılar ve insanlar (biz) ayrımı yaparak tanımlamışlardı. Tanrı inancının bu kolu gökten olan Tanrının kendilerini dünyaya gönderdiğini düşünüyordu.

Gökteki en tanınmış cisim olarak geceleri onları ışıklandıran ve ‘O’ tanımgası ile andıkları Ay’dan (OY) esinlenerek O dan geldiklerini ifade etmek adına O-Yuz veya ON-GUZ (yani ON katındanız anlamında) şeklinde kendilerini tanımlamışlardır. Böylece C harfi görünümündeki ayın hilal formuna OY (AY) demiş ama kendi geldikleri yeri ve köklerini ifade etmek için daire şeklindeki ayın yuvarlak görünür formunu çizerek ON sesi eşlemesi yaptıkları tanımgayı üretmişlerdir. Bu tanımgaya aynı zamanda rakam olarak ON yazmak için de daha sonradan kullanılmıştır.

8 görünümlü dik duran iki yuvarlağın üst üste çizildiği tanımgaya veya bu gün sonsuz işareti olarak kullandığımız onun yatay görünür formu tanımğanın ilk ses değeri ‘ONON’ sesi olmasına karşın zaman ile bu ses değerinin belli coğrafyalarda farklı değerler ile kullanıldığını söyleyebiliriz.

8 İşareti (yani iki adet üst üste yuvarlak ile gösterilen tanımgaya) ikincil ses değerlerinden birisi SEYİRTGEZ / SEYİRTKEZ olarak ifade bulmuştur. Silahlarda GEZ-GÖZ-ARPACIK denilen bölümler vardır ve bunlar bir hedef ile hizaya getirerek nişan almaya yarar.

K ve G ses değişimi sebebi ile bazı bölgelerdeki dil ayrılıkları sebebinden bu sözcüğün son gecesi ‘-KEZ’ olarak da okunur ve ölüm ve tekrar dönüş hakkında bir tür turlama ve devinim hareketi bildirir. Mesela bir şeye 3-kez dediğimizde aynı şeyin veya devininin 3 defa tekrar edeceğini de bildirmektedir. Atalarımızın avlanmak için ok kullandıkları zamanlarda sekizinci parmağın yaptığı hareket oku kullananın tutuşuna göre ve okun cinsine göre değişse de genellikle yayı gererek sıyırtma hareketi ile bırakan parmak veya hedefe nişan alma anlamında hedefi seyreden veya işaret eden parmak anlamından SEYİRTKEZ, SEYİRTGEZ veya bazı yerlerde SEYİRTGÖZ olarak ismini almıştır diye düşünülebilir. İki adet yuvarlak ile hem 8.ci parmak hem de iki tane on tanımgasının SEYİRTGEZ olarak okunmuş olmasını düşünmemin sebebi bunun Türk Tanrı inancında da yerinin olmasıdır.

Tek bir yuvarlak ile ifade edilen (O) tanımgaya bu dünyadaki yaşam döngüsünü ifade etmektedir. Alttaki O nun üzerinde oturtularak çizilen ikinci O tanımgaya ise ölünce ruhun yıldız yaptığı yolculuğu anlatmaktadır. Her ikisi üst üste iken (8 şeklinde iken) alttaki ilk yuvarlak ruhun dünyada yaşayacağı hayat döngüsünü ve üstteki yuvarlak ise öbür dünyaya gidiş geliş yolculuğu döngüsünü anlatmaktadır. Bunların 8 formunda olmasının bir sebebi de 8 adet 10 (seksen) ile bağlantısının kurulmuş olmasındandır. Yani ‘O’ tanımgaya yazısı ON ses değeri ile okunurken 8 şeklinde çizilerek ‘sekiz’ ve/veya ‘seyirt+kez’ biçiminde okunmuş ancak iki ayrı döngüyü temsilen tanımgaya olarak 40 gün süren gidiş ve 40 gün süren dönüş yolculuğunu ifade etmesidir. Yani bu işaretin sayı adılı karşılığı her ikisinin toplamı olan ‘80’ olmalıdır. Ölünce ruhun gök olamdaki ON katına gideceği yolculuğu 40 gün sürecek ve orada bir sonraki hayatına hangi canlı olarak geleceğine karar verilmesini takiben dünyaya dönüş yolculuğu da 40 gün sürecektir diye düşünülüyordu diyebiliriz. Yani bu (8) tanımgaya işareti toplam 80 günlük gidiş ve tekrar dönüş döngüsünü anlatmaktadır.

Bazı eski halklarda bu 8 şeklindeki iki yuvarlaktan olan işaretin 20 sayısını anlatması durumu da olmuş olabilir ancak Tanrı inancında ruhun atılması ve geri dönmesi iki şer adet 40 ar

günlük süreçlerdir ve bu sebep ile bu tanıma 80 veya 20 sayılarını anlatmak yerine ruhun hareket döngüsünü göstermiştir.

Atalarımız belli bir dönemde ölenlerin ruhunun 40. Olama (kırkinci âleme) atıldığını da düşünüyordu. Yani ON mertebesine kırkinci olam diyenlerin de olduğu söylenebilir. Bu sözcük 600 yıl önceki ATA yazmada galaksi benzeri çizimin yapıldığı sayfada da okunmuştur.

Bu döngü sonradan bazı kültürlere sonsuzluk işareti veya bazı kültürlere de ölümden sonraki 40 günlük yas tutma dönemini hatırlatmıştır.

Ben atalarımızın bazı ölü ruhların ÜLKER yıldız gurubuna gittiğine inandığını ve bu yolculuğun da 40 gün sürdüğüne inandığını düşünüyorum. Bunun da dilde bazı işaretlerini ve ip-uçlarını bulduğumu düşünüyorum.

Bunlara daha ileriki yazılarımda sırası geldikçe değineceğim.

Bu anlamda Göbekli-Tepe kalıntılarındaki T şeklindeki taşlar Tanrıyı veya Tanrıları simgelemektedir diyebiliriz. Ancak Gök Tanrı inancında tek tanrı vardı ve bu kendi katında yaşayan başkaca ulu tanrısallar yaratmıştı. Yer olamda tanrısallık olarak yaşasın diye insanı indirmişti diye inanılıyordu. Bu nedenle Gök Tanrıya inanan Türkler Tanrının ilk olarak onları yer olama indirdiğini düşünüyorlardı.

Bu tanrıların elleri karnındadır çünkü erken Tanrı inancında eli karnında olmak doğumu ve dünyaya gelmiş olmayı simgeliyordu.

Bu taşların üzerine kazınan hayvan figürleri dünyaya farklı canlı formlarında gelinebilecek olmasını simgelemektedir ve burada betimlenen hayvanlar Gök Tanrı inancının bu sebep Tanrının bir emri olarak bütün yaratılmışlara saygı duyulması gerektiğini anlatır.

Her iki elin karın bölgesinde olması hamilelik ve doğurganlık yanında yaratıcılık işlevini betimler.

Göbekli-Tepede bu T şeklindeki taşların üzerinde betimlenmiş ve bir kemer tokasına benzeyen işaret bir yazıdır ve bu hem tanıma yazısı ve hem hece-ses alfabe yazısı olarak okunabilmektedir.

Tanrı inancında yaratılış ile ilgili olan, Tanrı ile ilgili olan ve kutsal sayılan şeylerin Tanıma işaretleri korunmuştur. Bu işaretler dünyanın her yerinde görülmektedir.

November 14, 2017 tarihli bir gazetede Tara MacIsaac tarafından yazılan haber yazısında şu başlık atılmış. "Epoch Times / Australian Aboriginal symbols found on mysterious 12,000-year-old pillar in Turkey—a connection that could shake up history Göbekli Tepe has been one of the most puzzling sites known to archaeologists, and the mystery deepens By Tara MacIsaac," (Courtesy of Bruce Fenton)²⁶

²⁶ [Source; <https://www.theepochtimes.com/uplift/australian-aboriginal-symbols-found-on-mysterious-12000-year-old-pillar-in-turkey-a-connection-that-could-shake-up-history_2354027.html>]

Aynı haberde aşağıdaki fotoğraflar kullanılmış;

Bir not olarak söylemeliyim ki bu kelimeyi görebileceğimiz tek kaynak bu değildir. İleriki tarihlerde başka kaynakları da göstereceğim. Burada yazdıklarımı yazılacakların ön-özetini olarak ve topluma haber vermek adına yazmaktayım.

Aşağıdaki görselde sol kısımda Göbekli tepeden çekilmiş bir fotoğrafta **T** şeklindeki taşın göbek/karın sayılabilecek nahiyesinde bir yazı var. Burada bunun hemen sağ tarafına bitişik görselde ise bir Avusturalya yerlisi resmi var ki bu yerli zamanında '**şifacı hekim**' olarak şifa ve sağlık konusunda toplumuna fayda sağlama görevini yerine getirmekteymiş.

Tara MacIsaac tarafından yazılan ve yukarıda kaynağını paylaştığım haberde kullanılan 1. görsel. Sol bölüm Göbekli-Tepede çekilmiş bir fotoğraf ve sağdaki ise Avusturalya yerlilerinin eski fotoğraflarından. (İmajın ilk sahibi ya da kaynağı Bruce Fenton)

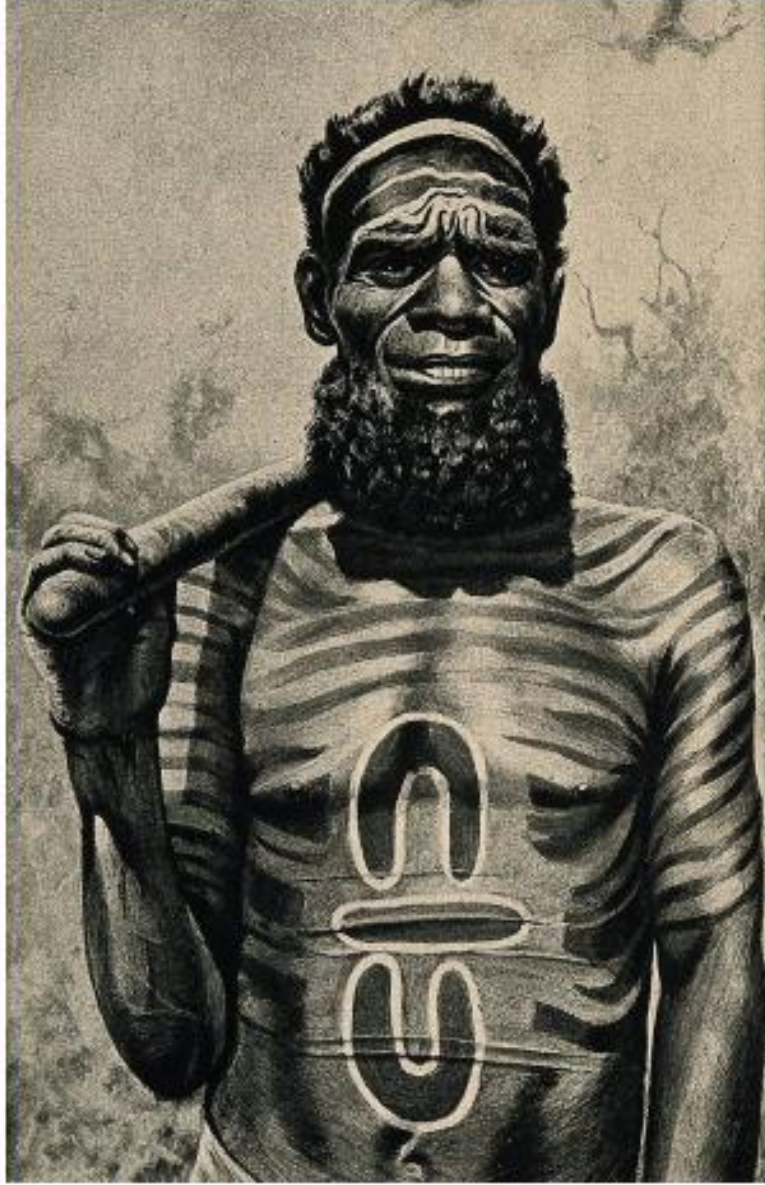
Bu görsellere bakınca 12 bin yaşındaki Göbekli-Tepedeki işaretin aynısını Avusturalya yerlisinin karnında çizilmiş olarak görüyoruz. Soru ise açık. Neden çizimlerin her ikisi birbirinin aynı ve biri T şeklindeki tanıma soyut heykelinin karın bölgesinde ve diğeri de Avusturalya yerlisinin karın bölgesindedir?

Bu yerli bunu alına veya koluna değil de neden karnına kazımıştır?

İşaretler neden aynı?

Bunlar tesadüf olabilir mi?

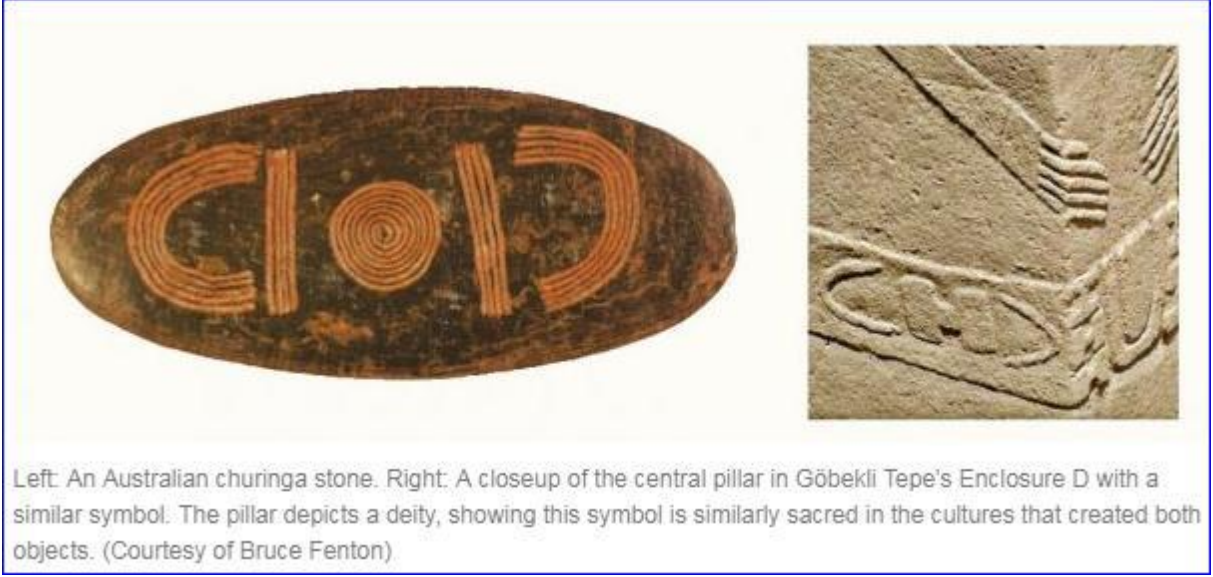
Researcher and author Bruce Fenton now presents a theory that Göbekli Tepe was built by Australian Aborigines.

An Australian Aboriginal medicine man with a symbol on his chest that was also found at Göbekli Tepe.
(Wellcome Images/CC BY 4.0)

Fenton focused his cross-cultural analysis on Göbekli Tepe and the Arnhem Land

*Tara MacIsaac tarafından yazılan ve yukarıda kaynağını paylaştığım haberde kullanılan 2. görsel.
(İmajın ilk sahibi ya da kaynağı Brucefenton)*

Tara MacIsaac tarafından yazılan ve yukarıda kaynağını paylaştığım haberde kullanılan 3. görsel. Burada solda Avusturalya yerlilerin tanımga+hece yazısı ve solda göbekli tepedeki tanımga+hece yazı işaretleri görülmüyor. Habere göre fotoğraflar Bruce Fenton tarafından çekilmiş.

Elbette bu tanımga+hece yazı işaretinin yukardan aşağı ve aşağıdan yukarı doğru okunuşunun aynı olacağı kesin olarak söyleyebiliriz.

Bu okumaların nasıl yapıldığını açıklayacağım ancak ondan önce Atalarımızın tanımga ve alfabe yazılarının dünyanın her yerinde bulunduğunu not etmek isterim.

Burada bir Avusturalya gazetesinden yaptığım alıntılar ile bazı yazı görsellerinden örnekler sundum. Ancak bu işaretler dünya genelinde olmakla neredeyse her coğrafyada vardır diyebiliriz. ATA El yazmasında (Voynich el yazmasında) bunlara rastladım ve orada verdiğim alfabe transkripsiyonu ile bu farklı coğrafyalarda yazılan kelimeleri/yazıları aynı ses değeri ile okumaktayım.

Bunları okuyabilme sebebim Atalarımızın Tanrı İnanç sistemi ile kutsal saydıkları **CAN** ve **YAŞAM** anlamına gelen kelimeyi neredeyse Tanrı tanımga gibi zaman içerisinde değiştirmemiş olmalarıdır. Alfabeler zamanla değişmiş ancak bu sözleri yazmak için kullanılmış tanımga işaret ve ses değerleri büyük ölçüde korunmuştur. Bu kutsal sayılan işaretlerin korunarak değiştirilmemesi neticesinde bunların arasında binlerce yıl ve farklı coğrafya mesafeleri olmasına karşın bu okumaları yapmak mümkün olmaktadır.

Avustralya'dan Avrupa'ya kadar dünyanın her yerinde bu işaretler var. Aynı kelimeler farklı coğrafyalarda kayalara taşlara kazınmış durumda. Atalarımızın tanımga'dan alfabe hece işaretlerine geçmelerinin 12000 yıl öncesinde başlamış olduğunu bu okumalara dayanarak söyleyebiliriz. Muhtemelen bu yazı işaretleri ve tanımga'lar 12 bin yıldan önce oluşturulmuş olmalıdır. Ve Göbekli-Tepede T şeklinde soyut Tanrı ifadesi heykelciklerin karın kısmında

bulunan o kemer tokasına benzeyen yazıda bugün **CAN** olarak seslendirdiğimiz sözcüğün geçmişte **ÇOĞAN** olarak seslendirilmiş olduğunu söyleyebileceğim tanımga işareti vardır. **ÇOĞAN**/çoğanmak ‘CAN’, ‘ÇOKLUK’, ‘ÇOĞALMAK’ gibi sözcüklerin köküdür. Bu işaret doğumu ve ruhun ON katı ve yer olam arasında yaptığı döngüleri ifade ederek bu kavramları anlam içeriğinde barındırır.

Yani hayat ve ruh anlamında veya bugünkü gibi **CAN** anlamında kullanılmıştır bu yazı işareti. Aynı zamanda dilimizdeki **KAN** sözcüğünün de bu **ÇOKAN** seslendirilen biçimin ortak kökten türdeşi olduğunu söylemeliyim. Aynı şekilde Türk dilindeki ‘bebek’, ‘yeni doğan çocuk’ anlamındaki **ÇAĞA**, ve **ÇOCUK** sözcükleri ve zaman ve dönem anlamındaki **ÇA** / **CAA** / **ÇAĞ** sözcükleri de aynı kökün farklı türemeleridir diyebiliriz.

Kısaca Latin Alfabesi denilen alfabedeki **C** harfini de anlatayım. Bu harf ayın **C** formundaki görünümünden benzetilerek yapılmıştır. Aynen **C** biçiminde çizilip **ÇOĞAN**/COĞAN şeklinde seslendirilmiş olan tanımga gibi. Gece olduğunda dahi uyanık olarak adlandırıldığı için **aya** ‘yaşayan’, ‘uyanık’ ve ‘**can**’/‘hayat’ anlamlarının atfedildiğinden bahsetmiştim. Daha sonra Latin alfabesine bu COĞAN / CAN seslendirilen ses değerinin ilk sesi olan değeri ile **C** olarak alıntılanması söz konusu olmuştur. Ancak eski Türkçede **ayçalı**, **aycalı** ve **OYCELÜ** şekillerinde yazılan ‘Ay hilal biçiminde’ anlamına gelen ancak ‘Ay gibi canlı’ ve güzel’ olma anlamını alarak kullanılmış olan ve daha sonradan kız çocuklarına ‘**AYÇA**’ (ay gibi) ismi olarak geçen sözcük dilimizde halen yaşamaktadır. Bu sözcüğü hem **OY-C-Lİ** (Ay hilal Şeklinde anlamında) hem **AY+CAA+LU** (ay çocuğu / ay çağası anlamında) okumak mümkün oluyor. Çünkü bu sözcüğün kökünde ve tanımganın hilal aya bağlı doğduğu ilk anda anlam havuzunda bu bilgiler vardı.

Şimdi yukarda Göbekli-Tepede ve Avusturalya yerli dillerinde var olduğunu gördüğümüz aynı işaretler ile yazılmış sözcükleri ATA yazma alfabe transkripsiyonu ses değerleri ile okuyalım.

Ortak Ön-Türk Tanımga İşaretleri Türeşkoşumu (Transkripsiyonu):

İşaretler yukarda paylaşılan görsellerden alıntılanmıştır ve sağ taraflarında Latin alfabesi ile ses karşılıklar yazılmıştır.

DİRİ / **TİRİ** (dikey çizgi belli bir dönem ve coğrafyada **YAR** biçiminde de okunmuş olmalıdır.)

ON / **AN** (erken biçimi)

YER (yatay çizgi ile ifade edilir. Bu görselde iki dikey çizgi arasına bir yatay çizgi yerleştirilmiş. Bunlar birbirine dokunuyor. Bunun anlamı bunun

birleşik bir kelime oluşturduğunu ifade etmektedir.) Bu işareti DİRİ+YER+DİRİ şeklinde okuyoruz. Yani DİRİYERDİRİ. Bu bir sıfattır. Tanrının sıfatlarından birisidir ve DİRİYER sözcüğü canlandıran, hayat-veren, diriltten anlamında kullanılmıştır. Sondaki diri CANLI ve VARLIK anlamındadır. Yani YARATAN CANLI veya YARATAN VARLIK olarak kastedilen TANRININ kendisidir. Bu sözcük de sıfat olarak kullanılmıştır çünkü Tanrı adı doğrudan anılmamaktaydı.

ÇOĞAN (çoğaltan, çağa (bebek ve çocuk anlamında), can ve hayat anlamındadır. Dilimizdeki CAN sözcüğünün en eski yazı biçimidir.)

AN, ĞAN ve bazı ağızlarda EN (ve belli bir dönemden sonra alfabe basit ses değeri olarak 'N' sesi karşılığı olarak kullanılmış yazı işaretidir.)

Okumaları soldan sağa doğru yapıyoruz.

Bu bir cümledir. Başta iki adet 'C' tanımıgasını CC biçiminde görüyoruz. Bu tekrar bize sözcüğün çoğul olarak alınacağını gösterir. Yani CAN, HAYAT, ÇAĞA (bebek) anlamındaki ÇOĞAN sözcüğü ÇOĞAN ÇOĞAN biçiminde yazılmıştı ve bu da çoğul ifadesidir. Yani sözcüğün baş kısmına CANLAR, ÇOCUKLAR, HAYATLAR anlamlarını veya bunlardan birisini vermiş olmalıdır.

Bu Tümcenin bütünü şu şekilde okunur:

“ÇOĞAN ÇOĞAN DİRİYERDİRİ ÇOĞAN DİRİYERDİRİ AN”

Bu tümceyi günümüz diline çevirirsek;

“CANLAR/HAYATLAR/ ÇOCUKLAR YARATAN+CANLI (Sıfat olarak Tanrı anlamında) ÇOĞAN (can / çoğaltan / arttıran / yaşam veren) TANRI AN”

Bu çeviriyi biraz daha sade şekilde ve anlamı daha net iletcek biçimde yazarsak;

“CANLAR YARATAN YARATICI CAN AN”

{Kısaca: “**Hayatı/canları Yaratan Tanrıyı An**” (Burada AN sözcüğü cümle içinde ‘hatırla’ veya ‘ona seslen/adını an’ anlamında kullanılmış görünüyor.)}

ÇOĞAN+DIRİ/DİRİ+AN (çoğandıran) yazılmış.

Avusturalya yerlilerinin neden şifacı hekimlere bu tatuyu veya boyamayı yaptığı anlaşılmış oldu. Bu **ÇOĞANDIRIAN** sözcüğü ‘çoğaltan’ ve ‘canlandıran’ anlamındadır. Muhtemelen bu sözcüklerin karın nahiyelelerine yazılması tesadüf değil. Çünkü hamile olan canlıların karın bölümleri şişmekte ve burada yeni doğacak bebeklerin olduğu biliniyor. Yani hayat ve can anlamları vücudun karın nahiyesi ile ilişkilendirilmiş durumda. Muhtemelen bu hekim doğuma da yardımcı oluyor.

ÇOĞAN DİRİ/DİRİ ON DİRİ ĞEN/EN

Yani ÇOĞANDIRAN DİRİĞEN

Burada DİRİĞEN sözcüğünü CANLANDIRAN, DİRİLTEN, ÇOĞALTAN anlamında veya TANRININ aynı anlamdaki bir sıfatı olarak kullanmış olmalıdır. Yani anlamı “canlandıran/can-veren Yaratan” veya “can-veren/çoğaltan Tanrı” şeklinde günümüz diline çevrilebilir.

ÇOĞAN DİRİ+YER+DİRİ AN

Burada “ÇOĞALTAN/YARATAN YARATICIYI AN” anlamındaki sözcükler, yani “**Tanrıyı An**” ya da “**Tanrı An**” yazıyor. Burada AN tanrının adı veya sıfatı olarak kullanılmış olabileceği gibi yaratıcıyı ‘anmak’ anlamında da kullanılmış olabilir.

Bu yazı Göbekli-Tepede T biçimli soyut heykelsi betimleme Tanrı tanımı gibi biçimindeki dikili taşların karın kısmındadır. Görselde bu bölümde ellerin karın bölgesinde

buluşturulduğu görülüyor. Bu hayat, canlanma, doğum ifadesi duruştur. Zaten bu tapınağın doğum ve ölüm törenlerinin yapıldığı bir tapınak alanı olduğunu ileri sürmekteyiz. Görselde iki elin kavuştuğu yerin hemen altında Latin alfabesinin 'U' harfi benzeri 'UÇ' biçiminde seslendirilen tanımamızı görüyoruz. Bu da Tanrıya uçmak/atılmak anlamında kullanılmıştır. Bu tapınakta Tanrıya atılan ruhların yeni bedeninde geri dönerek doğması anlamında hem doğum hem ölüm törenleri yapılıyordu diyebiliriz. Latin alfabesinin 'U' harfi de bizim UÇ tanımamızın ilk ses değeridir.

Bunların tamamı tesadüf olabilir mi? Farklı halkların aynı işaretleri binlerce aynı ses değeri ile okuması anlaşılabilir. Muhtemelen inanç ile ilgili işaretleri ve onların ses değerlerini korudular. Fakat farklı sözcük ve cümlelerde aynı ses değeri ile bu işaretleri Türk dili içerisinde okuyabildiğimizi göstermiş olduk. Dil bilimciler bunlara tesadüf demeden önce mantık süzgecinden geçirmeli ve matematik ihtimaller hesabının bu kadar çok örtüşmeyi kaç milyar ihtimalde bir vereceğini hesaplamalıdır. Bu sebeple abc-türeşkoşumu yapıldığında okumalar aynı işarete karşılık aynı ses değerleri ile çalışıyorsa buna tesadüf denmez fakat örtüşme denir.

İlk fırsatta Türk dili sayı adılarının ve onların eş anlamlılarının başka dillere nasıl geçtiği hakkında 1 den 10 a kadar sayı adılarını kapsayacak şekilde ayrı bir makale olarak da yazacağım.

Teorik olarak İngilizce, Almanca, Fransızca, Latince, Grekçe gibi dillere Türk dillerinden geçen sözcükleri bu dillerden çıkarsak bunların hiç birisinin cümle kurması dahi mümkün olmazdı. Bunu henüz dil bilimciler fark etmedi. İlk olarak ben yazmış olayım. Bunların jetonu muhtemelen uzunca zaman sonra düştüğünde ben hayatta olmayacağım. Ancak söz uçar tazı kalır. Bilmem belki 100 veya bin sene sonra her şey açığa çıkmış olacak diye düşünüyorum. O zamana kadar Batılı dil bilimciler bunlara tesadüf veya Halk etimolojisi demeye devam etsinler. Bu kadar tesadüfün olmayacağını matematiğin kendisi ilan etmiştir ama bunu da görmeyeceklerdir. Fakat sorun değil. En azından kuzey yarım kürenin kök dili Sümer Öncesi Erken Ön Türk dilleri veya Turani kök dil diyebileceğimiz dildir. Bizim dilimizden yabancı sözcükleri atsak cümle de kurarız yeni sözcükleri de eski ses köklerinden 5 dakikada üretiriz ve üretilen bir yeni sözcüğü Türkçe bilen birisi ilk duyduğunda dahi ne söylendiğini anlar. O kadar köklü ve zengin bir dilin sahibiyiz. Atalarımız yazıyı icat eden göçerlerdi. Ancak elbette sabit ve yerleşik yaşayan boyları da vardı.

Tarihteki Türk kültürünü ve katkısını çıkarırsanız veya bunları görmezden gelerseniz geçmişte neler olduğunu tam olarak anlayamazsınız ve dil biliminin sözcük köklerini gerçekten bulma konusunda iki yakası bir araya gelmez.

Ahmet Ardıç

"Ata Team Alberta Canada"
turkicresearch@gmail.com

Faydalanılmış olan makaleler, sözlükler ve diğer kaynaklar:

- [Aydın, Nafiz ; “Büyük Sümerce Sözlük”, 2013 TDK yayınları, Ankara / ISBN 978-975-16-2609-7]
- [Etimoloji Türkçe, <www.etimolojiturkce.com>]
- [Sözce Sözlük, <www.sozce.com>]
- [S.Nişanyan-Sözlük, Çağdaş Türkçenin Etimolojisi< www.nisanyansozluk.com >]

YASAL UYARILAR:

Bizim bu yazımızı kısmen veya tamamen paylaşmak isterseniz, yazar adını (Ahmet Ardic) belirterek kaynak göstermek kaydı ile sadece bu linkimizi (ortak olam sayfamızı) paylaşabilir veya ticari olmayan makaleleriniz için alıntı yapa bilirsiniz. Buradan kısmi veya bütünsel alıntı veya alıntılar yaparak bunları başka bir kitap içerisinde yayınlamayamazsınız ve ticari hiçbir sayfada bunları alıntılarla sunamazsınız. Eğer böyle bir ihtiyacınız olursa yazılı ıslak imzalı onayımızı almanız gerekir.

Telif hakları © 2020 Ahmet Ardic

‘Copyright’ © 2020 by Ahmet Ardic - All Rights Reserved

Yazışma Adresi:

"Ata Team Alberta Canada"
turkicresearch@gmail.com